

**UCHWAŁA NR XXVIII/182/2017
RADY GMINY W DĄBROWIE
z dnia 7 grudnia 2017 roku**

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dąbrowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy w Dąbrowie

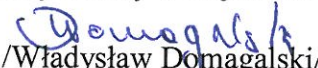
/Władysław Domagański/

UCHWAŁA NR XXVIII/182/2017
RADY GMINY W DĄBROWIE
z dnia 7 grudnia 2017 roku

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 ze zm.) uchwala się, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dąbrowa.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Gminy w Dąbrowie

/Władysław Domagański/

Załącznik
do Uchwały Rady Gminy w Dąbrowie
Nr XXVIII/182 /2017
z dnia 7 grudnia 2017 roku

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

organ sporządzający:
Wójt Gminy Dąbrowa

LISTOPAD 2017 rok

WYKAZ SKRÓTÓW UŻYTYCH W OPRACOWANIU

CEIDG – Centralna ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
CRFOP – Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IZ RPO – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym
LGD – Lokalna Grupa Działania
LPR – Lokalny Program Rewitalizacji
LSR – Lokalna Strategia Rozwoju
MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NFOŚ – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska
OKE – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
ORSG – Obszar Rozwoju Społeczno Gospodarczego
POKL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki
POMD – Plan Odnowy Miejscowości
PR – Program Rewitalizacji
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
RPO WK-P – Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego
SP – Szkoła Podstawowa
SRG – Strategia Rozwoju Gminy
UG – Urząd Gminy

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE.....	5
1.1. Podstawowe zagadnienia.....	5
1.2. Podstawa prawna.....	8
1.3. Metodologia opracowania	10
II. UPROSZCZONA DIAGNOZA GMINY WRAZ Z GŁÓWNYMI WNIOSKAMI.....	12
2.1. Położenie gminy.....	12
2.2. Sfera społeczna	14
2.3. Sfera gospodarcza	16
2.4. Sfera środowiskowa	17
2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	18
2.6. Główne wnioski.....	19
III. DELIMITACJA – ANALIZA WSKAŹNIKOWA.....	20
SFERA SPOŁECZNA	21
3.1. Zaawansowanie procesu starzenia się ludności	21
3.1.1. Wskaźnik - udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	21
3.2. Problemy rynku pracy	24
3.2.1. Wskaźnik - udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	25
3.3. Zagrożenie przestępczością, w tym wśród młodocianych	27
3.3.1. Wskaźnik - stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze	28
3.4. Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym.....	31
3.4.1. Wskaźnik – średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów na danym obszarze	35
3.5. Podsumowanie sfery społecznej w świetle przytoczonych wskaźników	38
3.6. Przestrzenie zdegradowane	40
IV. OBSZAR ZDEGRADOWANY NA TERENIE GMINY DĄBROWA.....	41
V. OBSZAR REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY DĄBROWA.....	43
VI. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI.....	45
6.1. Krótki rys historyczny	45
6.2. Sfera społeczna	47
6.3. Sfera gospodarcza	52
6.4. Sfera środowiskowa	54
6.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna oraz przestrzenie zdegradowane	55
6.6. Główne wnioski.....	61
VII. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	61
7.1. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu ponadgminnym	61
7.2. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu gminnym	63

VIII. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI.....	66
8.1. Koncepcja	66
8.2. Stan	67
IX. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK...	68
X. LISTA PLANOWANYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	76
XI. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PR.....	90
10.1. Kompleksowość	90
10.2. Koncentracja	90
10.3. Komplementarność.....	91
10.3.1. Komplementarność przestrzenna projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	91
10.3.2. Komplementarność problemowa projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	92
10.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	97
10.3.4. Komplementarność międzyokresowa projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	98
10.3.5. Komplementarność źródeł finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	103
XII. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI	104
XIII. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	114
XIV. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI	117
XV. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PR	119
SPIS TABEL.....	120
SPIS RYCIN	121
SPIS WYKRESÓW	122
SPIS FOTOGRAFII.....	122
ZAŁĄCZNIKI	122

I. WPROWADZENIE

Wójt Gminy Dąbrowa sporządza program rewitalizacji. Jego integralną częścią jest część diagnostyczna. W niniejszym Programie Rewitalizacji rozdział II dotyczy diagnozy uproszczonej dla obszaru Gminy Dąbrowa, a rozdział VI szczegółowej diagnozy na obszarze rewitalizacji. W rozdziałach tych znalazły się odniesienia do poszczególnych sfer życia mieszkańców. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji posłużono się metodą wskaźnikową ze szczególnym uwzględnieniem wskaźników dotyczących sfery społecznej, przedstawiono także przestrzenie zdegradowane – rozdział III. Część poświęcona delimitacji obszaru zdegradowanego została wyodrębniona, podobnie jak i część związana z wyznaczeniem obszaru rewitalizacji. Odpowiednio znajdują się w rozdziale IV oraz w rozdziale V.

W dalszej części odniesiono się do dokumentów programowych Gminy Dąbrowa, które poprzez Program Rewitalizacji będą realizowane. Przedstawiono wizję stanu obszaru rewitalizacji po jej przeprowadzeniu oraz cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi kierunkami. Zaprezentowano planowane projekty główne i uzupełniające, które realizowane będą na obszarze rewitalizacji. Dla nich określono szacunkowe ramy finansowe. Opisano także proces partycypacji społecznej dotyczący rewitalizacji. W Programie uwzględniono także system monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji i zmian w prowadzeniu rewitalizacji.

Przedstawiono również podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją, ramy prawne, a także opisano rodzaje badań i poszczególne wybory decyzji, które wykorzystano w Programie.

1.1. Podstawowe zagadnienia

W Programie Rewitalizacji znajdują się podstawowe zagadnienia związane są z szeroko rozumianą rewitalizacją. Hasła podane poniżej niejednokrotnie pojawiają się w dokumencie, dlatego też należało je usystematyzować i wyjaśnić. Pojęcia wraz z ich definicjami przedłożono na podstawie „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”.

Interesariusze rewitalizacji to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji; właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, społeczną, jednostki samorządu terytorialnego, organy władzy publicznej.

Rewitalizacja – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
 - b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);
 - c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
 - d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).
- Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku,

gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Przestrzeń zdegradowana – to obecnie użytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo-składowe) i nie są obecnie wykorzystywane w tym celu, jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej. Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: budynki (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urządzenia stacyjne, rampy załadownicze, obiekty magazynowo – składowe (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych zalicza się także tereny i urządzenia infrastruktury technicznej służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp. Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działaniami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę, zagospodarowanie towarzyszące infrastrukturze obsługi tych terenów. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie terenów lub obiektów, które nie są wyłączone z dotychczasowego użytkowania (są to obiekty i tereny na których aktualnie prowadzi się działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonych powyżej) jeśli istnieje możliwość i jest społecznie lub ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego realizujących idee i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Program rewitalizacji – uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.) lub art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno – funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący

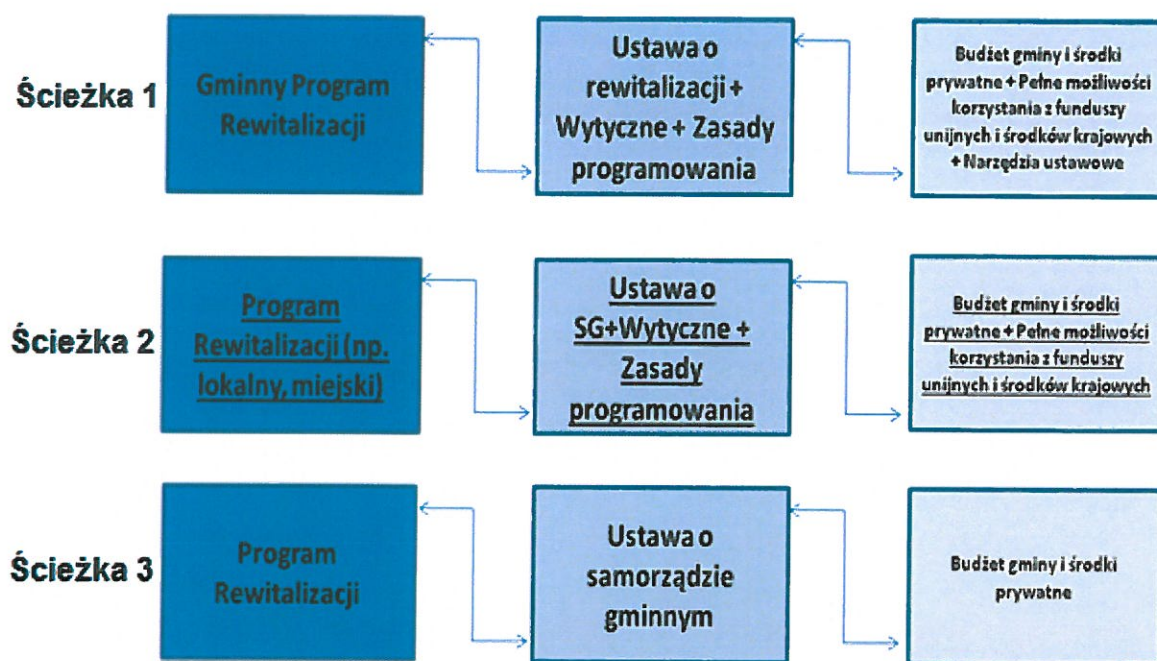
narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Projekt rewitalizacyjny – projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy wdrożeniowej, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne – projekt lub grupa projektów i innych działań, w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, zawartym lub wynikającym z programu rewitalizacji oraz logicznie powiązanym z treścią i celami programu rewitalizacji.

1.2. Podstawa prawna

Na rycinie 1 przedstawiono 3 możliwe ścieżki opracowania programów rewitalizacyjnych. Niniejszy Program Rewitalizacji pod nazwą „Rewitalizacja Społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa” został opracowany na podstawie ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.) oraz zgodnie z „Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020” Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016), a także „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”(ścieżka 2). Zatem program rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa jest Lokalnym Programem Rewitalizacji. Ścieżkę tą umożliwia okres przejściowy, który trwa do końca 2023 r. Wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji nie może być zatem uchwalony przez Radę Gminy. Uchwalony zostanie jedynie Program Rewitalizacji, który będzie załącznikiem do Uchwały. Na poniższym schemacie krótko przedstawiono różnice pomiędzy typami dokumentów rewitalizacyjnych, z podkreśleniem ścieżki na podstawie której zdecydowano się prowadzić rewitalizację w Gminie Dąbrowa.

Ryc. 1. Schemat wyboru programów rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Art. 52 ustawy o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 poz. 1023) dopuszcza realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. W takim przypadku wyznaczenie w drodze uchwały obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, strefy, a także uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji nie jest dopuszczalne. Jednakże należy podkreślić, że prowadzenie rewitalizacji bez korzystania z rozwiązań ustawowych (bez uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji) nie jest przeszkodą do aplikowania o środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej.

Niniejszy Program Rewitalizacji uwzględnia zapiski znajdujące się w następujących dokumentach:

- Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. z 2017 poz. 1023, ze zm.);
- Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020” Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016);
- Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020;
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020;
- Jak poprawnie napisać program rewitalizacji umożliwiający uzyskanie dofinansowania interwencji w ramach RPO WKP na lata 2014-2020? – Poradnik dla autorów programów.

1.3. Metodologia opracowania

W rozdziale III posłużono się listą wskaźników, które są zgodne z załącznikiem 3 „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Dane wskaźniki nie wykluczają się wzajemnie zgodnie z macierzą wykluczeń – tab. 6 „Zasad...”. Pakiet wskaźników został wybrany mając na uwadze problemy występujące na terenie Gminy Dąbrowa oraz możliwości pozyskania danych, za pomocą których opracowane zostały owe wskaźniki. Odzwierciedlają one negatywne zjawiska występujące na danych obszarach. Jako jednostki analityczne, dla których zdecydowano się przeprowadzić diagnozę występowania stanu kryzysowego przyjęto **sołectwa** z terenu Gminy Dąbrowa, ze względu na taki podział danych, przez instytucje od których je pozyskano. Związane jest to z uzyskaniem porównywalności wyników diagnozy w ramach przetwarzania danych dla możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych. Pozyskane dane od różnych jednostek służące wyznaczeniu obszaru, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska powinny spełniać warunki referencyjności i komplementarności, tzn. odnosić się do przestrzeni w sposób jednoznaczny do zaprezentowania.

W każdym przypadku wyliczone wartości wskaźników dla sołectw zostały porównane do średniej dla Gminy Dąbrowa. Następnie określono, które przyjmują wartości mniej korzystne niż średnia gminna i oznaczono je kolorem czerwonym. Przestrzenne rozmieszczenie sołectw obrazuje poniższa rycina.

Ryc. 2. Podział Gminy Dąbrowa na sołectwa

Źródło: opracowanie własne

Niezbędne dane w celu wyliczenia wartości wskaźników otrzymano wg stanu na 31.12.2016 r. od następujących jednostek, które są wiarygodnymi źródłami informacji:

- 1) Komenda Powiatowa Policji w Mogilnie, ul. Rynek 6, 88-300 Mogilno,
- 2) Powiatowy Urząd Pracy w Mogilnie, ul. Obrońców Mogilna 1, 88-300 Mogilno,
- 3) Zespół Szkół w Dąbrowie, Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego, ul. Szkolna 15, 88-306 Dąbrowa,
- 4) Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej – Curie w Szczepanowie, ul. Szkolna 1, 88-306 Dąbrowa,
- 5) Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Parlinie, Parlin 38, 88-306 Parlin,
- 6) Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Słaboszewie, Słaboszewo 36, 88-306 Dąbrowa, (od 1 września 2017 r. szkoła przestała istnieć),
- 7) Urząd Gminy w Dąbrowie, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa.

Po otrzymaniu bezwzględnych danych liczbowych w odniesieniu do poszczególnych sołectw odpowiednio je zagregowano w taki sposób, aby uzyskać dane względne.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji posłużono się następującymi wskaźnikami w sferze społecznej:

- 1) Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze.
- 2) Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.
- 3) Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-18 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze.
- 4) Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na danym obszarze.

W końcowym etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zsumowano liczbę negatywnych wskaźników oraz zinterpretowano w pogłębionej części diagnozy obszary charakteryzujące się kumulacją negatywnych zjawisk.

Wymieniono zdegradowane przestrzenie, które wskazali mieszkańcy Gminy Dąbrowa. W pogłębionej diagnozie wskazano te przestrzenie, które w pierwszej kolejności potrzebują działań naprawczych. Następnie szczegółowo je opisano. Występujące problemy na wyznaczonym obszarze rewitalizacji były podstawą do zaplanowania projektów rewitalizacyjnych, które konsultowano z mieszkańcami.

II. UPROSZCZONA DIAGNOZA GMINY WRAZ Z GŁÓWNYMI WNIOSKAMI

W rozdziale tym przedstawiono ogólne informacje na temat Gminy Dąbrowa. Wskazano najważniejsze potencjały rozwojowe gminy, na podstawie których oparte zostaną działania rewitalizacyjne, a także problemy rozwojowe gminy, które w pogłębionej diagnozie zostaną poddane identyfikacji, a w ramach rewitalizacji będą zneutralizowane. Niniejszy rozdział podzielony został na podrozdziały dotyczące poszczególnych sfer życia mieszkańców gminy, a także główne wnioski dotyczące podanych sfer.

2.1. Położenie gminy

Gmina Dąbrowa położona jest w południowej części województwa kujawsko – pomorskiego, w północnej części powiatu mogileńskiego. Zajmuje obszar 11029 ha, co stanowi ok. 16% powierzchni powiatu. Jednostka graniczy:

- na północnym - wschodzie – z Gminą Barcin (powiat żniński),
- na wschodzie – z Gminami Pakość i Janikowo (powiat inowrocławski),
- na południu – z Gminą Mogilno (powiat mogileński),
- na zachodzie – z Gminą Gąsawa (powiat żniński),
- na północnym - zachodzie – z Gminą Żnin (powiat żniński).

Ryc. 3. Gmina Dąbrowa na tle gmin powiatu mogileńskiego

Źródło: www.ops.prg.pl

Wieś Dąbrowa stanowi centralne miejsce gminy, będące jednocześnie największą miejscowością i zarazem siedzibą samorządu. Miejscowość Dąbrowa położona jest 10 km na północ od Mogilna, przy drodze wojewódzkiej nr 254 w kierunku Bydgoszczy.

Według podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez Jerzego Kondrackiego Gmina Dąbrowa znajduje się w prowincji Niżu Środkowopolskiego, podprowincji Pojezierza Południowobałtyckiego, makroregionu Pojezierze Wielkopolskie oraz w końcowej klasyfikacji do mezoregionu Pojezierze Gnieźnieńskie.

Strukturę osadniczą Gminy Dąbrowa tworzy 14 sołectw: Białe Błota, Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mierucinek, Mokre, Parlin, Parlinek, Sędowo, Słaboszewko, Słaboszewo, Sucharzewo, Szczepankowo, Szczepanowo. Największymi pod względem liczby ludności są: Dąbrowa – 1061 osób, Szczepanowo – 804 osoby oraz Parlin- 478 osób. Gmina Dąbrowa wg. podziału na typy sieci osadnictwa wiejskiego wg M. Kiełczewskiej-Zalewskiej należy do sieci osadnictwa skupionego (sieć wsi średniej wielkości 20-100 domów mieszkalnych, śródpolne położenie zabudowań i węzłów układów drogowych) oraz w części południowej do sieci osadnictwa skupionego z osiedlami rozproszonymi (sieć wsi skupionych o średniej wielkości dopełniona osiedlami rozproszonymi i rzędówkami z XIX i XX w.).

Ryc. 4. Gmina Dąbrowa na tle powiatów oraz gmin województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

2.2. Sfera społeczna

Gmina Dąbrowa zamieszkiwana jest przez 4638 osób, co stanowi 10,4% mieszkańców powiatu mogileńskiego (faktyczne miejsce zamieszkania) wg danych GUS na 31.12.2016 r. Wg bazy danych ewidencyjnych Urzędu Gminy Dąbrowa liczba ludności Gminy Dąbrowa wyniosła na koniec 2016 r. 4649 osób. Różnica ta związana jest z tym, że GUS opiera swoją statystykę na faktycznym miejscu zamieszkania, a Urząd Gminy Dąbrowa na podstawie druku meldunkowego.

Wskaźnik gęstości zaludnienia analizowanej jednostki wynosi 42 osoby/km² i jest znacznie niższy niż średnia dla powiatu mogileńskiego (68 osób/km²), województwa kujawsko-pomorskiego (116 osób/km²) oraz średniej dla całej Polski - 123 osoby/km². Oznacza to, że gęstość zaludnienia w Gminie Dąbrowa jest niska, co związane jest z typowo wiejskim charakterem jednostki.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat odnotowuje się ogólny trend spadku liczby ludności. W porównaniu do 2007 r. liczba mieszkańców Gminy Dąbrowa zmniejszyła się o 96 osób (wg danych GUS). Oznacza to, że nastąpił spadek liczby mieszkańców o około 2%. Na taki stan rzeczy przyczynił się dodatni przyrost naturalny na 1000 os., który w 2016 r. wyniósł 4,95 oraz ujemne saldo migracji odnotowane w tym samym roku na poziomie -7,7 na 1000 os. (GUS).

Strukturę demograficzną Gminy Dąbrowa tworzą osoby w wieku przedprodukcyjnym (19,1%), produkcyjnym (64,1%) oraz poprodukcyjnym (16,8%) (GUS, 2016). Od 2007 r. obserwuje się ciągły i sukcesywny procent wzrostu osób w wieku poprodukcyjnym (o 3,4%) przy jednoczesnym procentowym spadku osób w wieku przedprodukcyjnym (o 4,6%). Zjawisko to tłumaczy się małą liczbą urodzeń w ostatnich latach, a także procesem starzenia się społeczeństwa.

Na terenie gminy udział osób bezrobotnych wyniósł z końcem 2016 r. 7,7% (GUS). Pozytywnym, jest fakt, że bezrobocie na terenie gminy spada, np. w 2007 r. wynosiło ono 13,1% (GUS). Jednakże 7,7% to wciąż wysoki odsetek osób bezrobotnych.

W Gminie Dąbrowa w latach 2012-2016 odnotowano łącznie 279 wykroczeń młodzieży w wieku 13-17 lat, co daje średnią roczną na poziomie 56 wykroczeń. Niewątpliwie jest to zbyt duża liczba zarejestrowanych incydentów wśród osób niepełnoletnich.

Niepokojącym zjawiskiem na analizowanym terenie jest niewystarczający poziom edukacji na poziomie szkół podstawowych. W 2016 r. sprawdzian szóstoklasistów w Gminie Dąbrowa w części pierwszej został napisany średnio na poziomie 58% i był to najgorszy wynik wśród pozostałych gmin powiatu mogileńskiego. Ponadto sytuacja ta powtórzyła się w części drugiej – średnia dla gminy wyniosła 55%. Nadmieniamy, że średnia w województwie kujawsko-pomorskim w części pierwszej wyniosła 60%, a w części drugiej 68%.

Duży potencjał społeczny Gminy Dąbrowa przejawia się w aktywności mieszkańców i wyraża się uczestnictwem w organizacjach pozarządowych do których należy zaliczyć:

- Koła Gospodyń Wiejskich w miejscowościach - Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mierucinek, Mokre, Parlin, Parlinek, Sędowo, Słaboszewko, Słaboszewo, Sucharzewo, Szczepanowo, Szczepankowo.
- Stowarzyszenie rozwoju miejscowości Sucharzewo „KUŹNIA”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej z oddziałami integracyjnymi w Parlinie „INTEGRACJA”,
- Stowarzyszenie „ZJEDNOCZENI” ze Słaboszewa,
- Stowarzyszenie „WITALIS” ze Szczepanowa,
- Stowarzyszenie „SIECIENICA” z Parlina,
- Stowarzyszenie „WESOŁE PODWÓRKO” ze Szczepanowa,
- Stowarzyszenie „MŁODE DĘBY”,
- Dąbrowski Związek Wędkarski „SZCZUPAK”,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Parlinie,
- Gminny Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Dąbrowie,
- GLZS Olimpia Dąbrowa,
- LKS Promień Szczepanowo,
- Stowarzyszenie „BRATERSTWO DĄBROWY”,
- Kółko Rolnicze w Mokrem.

W związku z działalnością licznych organizacji Gmina Dąbrowa posiada Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi. Dzięki programowi gmina ma możliwość zlecania zadań publicznych organizacją.

Dodatkowym wsparciem w realizacji prac społecznie użytecznych jest dofinansowanie inicjatyw lokalnych przeprowadzanych przez grupy społeczne formalne i nieformalne.

W gminie powołane są różne gremia współpracujące z samorządem, które działają na rzecz społeczności lokalnej, takie jak:

- 1) Rada Seniorów działająca od 2014 r. - pełni funkcję opiniodawczą, inicjatywną i doradczą w sprawach dotyczących osób starszych - Rada liczy 12 członków.
- 2) Rada Sportu działająca od 2013 r. - pełni funkcję opiniodawczą, inicjatywną i doradczą w sprawach dotyczących kultury fizycznej - Rada liczy 12 członków.
- 3) Rada Działalności Pożytku Publicznego działająca od 2011 r. - pełni funkcję konsultacyjną i opiniodawczą w sprawach współpracy z organizacjami pozarządowymi - Rada liczy 8 członków.
- 4) Gminny Komitet Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa działający od 2007 r. - pełni funkcję inicjatywną i opiniodawczą w sprawach dotyczących miejsc pamięci narodowej, wydarzeń i postaci historycznych związanych z walką i męczeństwem narodu polskiego.
- 5) Rada Młodzieżowa działająca od 2014 r. - pełni rolę organu zwiększającego zainteresowania i zaangażowanie młodych ludzi sprawami publicznymi na poziomie lokalnym.

Wielu mieszkańców gminy skupia się również w grupach nierejestrowych.

2.3. Sfera gospodarcza

Na terenie Gminy Dąbrowa z końcem 2016 r. wg danych GUS odnotowano 282 podmioty gospodarcze, w tym 271 które należą do sektora prywatnego, a pozostałe 11 do sektora publicznego. Struktura sektora prywatnego składa się na osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - 210, spółki handlowe – 12, stowarzyszenia i organizacje społeczne - 16 oraz spółdzielnie – 1.

Wg sekcji i działów PKD 2007 najczęściej podmiotów odnotowano w sektorze G – 70 oraz F – 44. Sekcja G to handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i sekcja F budownictwo. Dodatkowo należy zaznaczyć, że w latach 2007-2013 liczba podmiotów gospodarczych rosła (od 224 w 2007 r. do 282 w 2013 r.). Od 2013 r. obserwuje się stagnację liczby danych podmiotów na terenie gminy.

Podstawowym źródłem utrzymania większości mieszkańców gminy jest rolnictwo. Gmina należy do przeciętnych, pod względem potencjału, producentów żywności (co jest wynikiem niewielkiej powierzchni użytków rolnych), choć poziom kultury rolnej w tej części województwa uważany jest za wysoki. Przydatność rolniczą gleb należy ocenić jako wysoką, co potwierdza wysoki udział gleb o klasie III i IV (łącznie 92,9% powierzchni gruntów ornych).

Jeszcze w 2010 r. na terenie gminy odnotowano 696 gospodarstw rolnych, z czego prawie połowa, bo 334 to gospodarstwa do 1 ha, a powyżej 10 ha tylko 215. Świadczy to o dużym rozdrobnieniu gospodarstw rolnych.

Położenie gminy sprawia, że jej mieszkańcy znajdują zatrudnienie w mieście powiatowym - Mogilnie (12 km na południe w odległości drogowej od Dąbrowy), a także w czwartym co do wielkości mieście województwa – Inowrocławiu (27 km na północny – wschód w odległości drogowej od Dąbrowy). W przypadku połączeń publicznych stwierdza się częste odjazdy PKS z Dąbrowy do Mogilna, zaś do Inowrocławia nie ma bezpośrednich połączeń.

Umiarkowane warunki środowiskowe wykazują niewielkie predyspozycje do rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej, tym bardziej iż w sąsiednich gminach są bardziej korzystne. Obecnie nie odnotowuje się gospodarstw agroturystycznych w gminie.

2.4. Sfera środowiskowa

Potencjał środowiska przyrodniczego wyrazić można m.in. poprzez obszary prawnie chronione, których powierzchnia na terenie Gminy Dąbrowa z końcem 2016 r. wyniosła 1029,53 ha, w tym 29,53 ha to rezerwat przyrody. Szczególne formy ochrony na terenie gminy to: Rezerwat Przyrody „Mierucinek”, Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich, oraz 4 pomniki przyrody (klon w parku w Dąbrowie, aleja modrzewiowa w Szczepanowie, kamienny dom – głaz narzutowy oraz źródło św. Huberta w pobliżu Jeziora Ostrowieckiego (CRFOP).

Lesistość gminy wynosi 20,5% i jest większa niż na terenie powiatu mogileńskiego - 16,3% (GUS, 2016). Występują przyjazne warunki klimatyczne, stan powietrza jest bardzo dobry, co związane jest z brakiem przemysłu. Występują tu 3 jeziora: Jezioro Parlińskie zwane "Siecienica" w południowej części gminy - 12,21 ha powierzchni, Jezioro w Mokrem zwane "Białe" położone w centralnej części gminy - 6,49 ha powierzchni, Jezioro Krzekotowo w północnej części gminy – 4,68 ha powierzchni. Sieć rzeczna na terenie gminy tworzy; rzeka Panna Północna oraz kanał Mokre. Dla wymienionych powyżej wód nie prowadzone były badania kontrolne. Przypuszczalny stan czystości płytkich jezior na terenie gminy, wymaga podjęcia działań zmierzających do poprawy jakości tych wód.

W roku 2016 na terenie gminy nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu pyłu PM10i poziomu docelowego ozonu w powietrzu (WIOŚ 2016). Przypuszczalnie najgorsza sytuacja w Gminie Dąbrowa będzie miała miejsce w Dąbrowie i Szczepanowie ze względu na największą liczbę gospodarstw domowych, które w większości korzystają z tradycyjnego ogrzewania na piec węglowy oraz przebiegającej drogi wojewódzkiej nr 254.

Zgodnie z wojewódzkim programem gospodarki odpadami, gmina Dąbrowa należy do Regionu 5 Bydgoskiego, który obsługiwany jest przez 5 zakładów unieszkodliwiania odpadów, od 1 stycznia 2010 r. gmina obsługiwana jest przez Międzygminny Kompleks Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych oparty o składowisko w Wawrzyńkach, w gminie Żnin.

Na terenie gminy nie występują „dzikie wysypiska śmieci”

2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Potencjał środowiska kulturowego gminy wyrażony jest poprzez obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego: zespół kościoła parafialnego p.w. św. Wawrzyńca w Parlinie, w tym kościół, dzwonnica oraz plebania na części działki nr 42/1 oraz zespół dworsko – parkowy w Słaboszewku, w tym dwór, park, brama wjazdowa po ptn. stronie parku wraz z działką 78/4. Obiektem o wartości historycznej jest jeden z najstarszych obiektów na terenie gminy. Jest to położony na terenie Dąbrowy dawny kościół ewangelicki z 1844 r., który popada w stan ruiny. Potrzebny jest jego remont oraz adaptacja na nowe funkcje, które będą ważne dla społeczeństwa.

Do dyspozycji mieszkańców jest hala widowiskowo - sportowa oddana do użytku w 2004 r. w Dąbrowie. W Szczepanowie oraz Dąbrowie znajdują się boiska sportowe, przy których działają kluby sportowe. Bazę sportową uzupełniają boiska do gry w piłkę nożną, siatkową i koszykową, kort tenisowy i sala gimnastyczna oraz mniejsze boiska sportowe w dziewięciu wsiach, najczęściej zlokalizowane w pobliżu świetlic wiejskich. Świetlice znajdują się w: Krzekotowie, Mokrem, Parlinie, Parlinku, Mierucinie, Sędowie, Słaboszewku, Słaboszewie, Dąbrowie, Sucharzewie, Białych Błotach, Szczepanowie i Szczepankowie.

Na terenie sołectw odnotowuje się braki w oświetleniu ulicznym, które szczególnie potrzebne są w okresie zimowym.

Niewątpliwie do jednych z największych problemów gminy należy zaliczyć brak gminnego ośrodka kultury. Jego nieobecność stara się rekompensować działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Dąbrowie oraz filie w Słaboszewku i Szczepanowie.

Charakterystykę substancji mieszkaniowej gminy należy sprowadzić do 1279 mieszkań (w tym 972 budynki mieszkalne). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę wyniosła w 2015 r. 24,3 m² (GUS). Na przestrzeni ostatnich 10 lat obserwuje się stagnację pod względem liczby mieszkań.

Na terenie Gminy Dąbrowa znajdują się 2 stacje uzdatniania wody w miejscowościach:

- Krzekotowo o wydajności 8.640 m³/dobę;
- Szczepanowo o wydajności 1.800 m³/dobę

oraz jedna stacja podnosząca ciśnienie wody w miejscowości Dąbrowa.

Gmina Dąbrowa jest w całości zwodociągowana, łączna długość sieci wodociągowej wynosi 91,6 km. Na koniec 2016 roku do wodociągu gminnego podłączonych było 955 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (GUS). Sieć zaopatruje dodatkowo część miejscowości z gmin ościennych: Radłowo (gm. Pakość), Szeroki Kamień (gm. Barcin) i Wójcin (gm. Żnin). W 2015 r. z instalacji wodociągowej korzystało 99,9% ogółu ludności gminy (GUS).

Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 49,8 km, natomiast jeszcze w 2004 r. długość sieci kanalizacyjnej wynosiła zaledwie 9,1 km. Obserwuje się zatem systematyczny wzrost liczby podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkiwania – 628 w 2016 r. Zgodnie z danymi na ten sam rok z kanalizacji korzystało 63,3% ogółu ludności zamieszkującej gminę (GUS).

Wskaźniki dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w porównaniu z innymi obszarami wiejskimi województwa są bardzo wysokie.

W 1998 r. została pobudowana mechaniczno – biologiczno - chemiczna oczyszczalnia ścieków ARBF typu Flygt o przepustowości 150 m³/dobę o działaniu sekwencyjnym. Ze względu na konieczność podłączeń kolejnych odcinków kanalizacji, przepustowość oczyszczalni okazała się zbyt mała, natomiast koszty modernizacji i utrzymania oczyszczalni za wysokie. Wobec powyższego w 2015 r. oczyszczalnia została zamknięta, a kanalizacja została przekierowana rurociągiem przesyłowym do oczyszczalni ścieków w Sadłogoszczy, gmina Barcin.

Gmina cechuje się dobrą dostępnością komunikacji drogowej. Sieć drogową na terenie Gminy Dąbrowa tworzą ogólnodostępne drogi publiczne (wojewódzkie, powiatowe, gminne). Przez opisywany obszar nie przebiegają drogi krajowe, ani linie kolejowe. Najbliższy dworzec kolejowy znajduje się w Mogilnie. Układ dróg na terenie gminy tworzą:

- droga wojewódzka nr 254 o długości 15,268 km
- 13 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 64,866 km,
- 22 odcinki dróg gminnych o łącznej długości 75,700 km.

Zasilanie energetyczne gminy odbywa się przez Główny Punkt Zasilania 110/15 kV zlokalizowany na terenie gminy Mogilno. Ze względu na małą odległość do powyższej stacji elektroenergetycznej, nie zachodzi potrzeba budowy nowej stacji na terenie gminy, gdyż cała gmina jest w zasięgu jego obsługi.

Na terenie gminy nie występuje sieć ciepłownicza przesyłająca ciepło do mieszkańców, ani sieć gazowa doprowadzająca gaz do odbiorców.

2.6. Główne wnioski

Gmina Dąbrowa posiada zarówno liczne atuty, które można utożsamiać z jej potencjałem rozwojowym, jak i liczne problemy, jednakże skala problemów nie jest duża. Należy je jedynie w odpowiedni sposób ograniczyć.

Jednym z najbardziej negatywnych aspektów jest brak gminnego ośrodka kultury, który stymulowałby wzrost aktywności społeczno-kulturalnej mieszkańców. Przestrzenią zdegradowaną o największej skali wydaje się być dawny kościół ewangelicki w Dąbrowie, który obecnie sukcesywnie popada w stan ruiny. Do problemów sfery społecznej na terenie analizowanej gminy należy zaliczyć: małą gęstość zaludnienia, starzejące się społeczeństwo, wysoki poziom bezrobocia, niezadowalający poziom bezpieczeństwa oraz niezadawalający poziom nauczania na poziomie szkoły podstawowej. Te wymienione problemy są zarazem istotnym

punktem, który może kształtować rozwój gminy, a zatem są to osoby w wieku starszym, osoby bezrobotne, dzieci uczęszczające do szkół, a także organizacje pozarządowe. Znaczącym potencjałem miejsca jest wspomniany powyżej budynek dawnego kościoła. Powyższe zagadnienia są najbardziej trafne z punktu widzenia rewitalizacji.

Do pozostałych problemów gminy związanych z szeroko rozumianą rewitalizacją należy zaliczyć:

- zmniejszająca się liczba osób na terenie gminy,
- migracja mieszkańców gminy w celach ekonomicznych, głównie do dużych miast oraz zagranicę,
- ograniczone możliwości rozwoju kultury, związane z brakiem gminnego ośrodka kultury,
- brak gospodarstw agroturystycznych, produktów regionalnych, pobudzenia gospodarczego,
- niewystarczająca liczba punktów świetlnych,
- brak małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

W celu uspołecznienia procesu rewitalizacji, już na etapie diagnozowania przeprowadzono ankietyzację wśród mieszkańców gminy. Bazując na wyszczególnionych atutach przedstawionych w SRG respondenci wskazali, że do silnych stron Gminy Dąbrowa należy zaliczyć:

- położenie gminy przy drodze wojewódzkiej,
- wysoki procent zwodociągowania gminy,
- dużą liczbę świetlic wiejskich na terenie gminy,
- halę widowiskowo-sportową w Dąbrowie,
- położenie gminy na Szlaku Piastowskim,

Jako słabe strony Gminy Dąbrowa ankietowani wskazali:

- brak ścieżek rowerowych,
- bezrobocie i wynikające z niego problemy,
- zaniedbania w utrzymaniu dróg,
- brak miejsc noclegowych i punktów gastronomicznych,
- brak gminnego ośrodka kultury,
- brak gospodarstw agroturystycznych,
- niedostateczne oświetlenie,
- niski poziom przedsiębiorczości,
- brak specjalistycznych usług medycznych.

III. DELIMITACJA – ANALIZA WSKAŹNIKOWA

Gmina Dąbrowa, jako gmina wiejska charakteryzuje się pewną specyfiką problemów, tzn. występują tu tylko pewne kategorie problemów związane

z występowaniem stanu kryzysowego, które mają charakter problemu rozwoju. Analiza wskaźnikowa jest niezbędna w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego. W niniejszym rozdziale podano syntetyczne informacje na temat pakietu wskaźników, który został zastosowany dla Gminy Dąbrowa z wyodrębnieniem poszczególnych sołectw oraz przypisanymi do nich poszczególnymi wartościami. Sytuacja kryzysowa na terenie gminy została zbadana na podstawie 4 wskaźników społecznych wraz ze wskazaniem, czy w danym sołectwie występuje przestrzeń zdegradowana.

Analiza negatywnych zjawisk ze sfery społecznej z uwzględnieniem zaprezentowanych wskaźników pozwoli wyznaczyć sołectwa, które będą mogły być brane pod uwagę przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego (co najmniej dwa wskaźniki kwalifikujące do włączenia do obszaru zdegradowanego).

SFERA SPOŁECZNA

3.1. Zaawansowanie procesu starzenia się ludności

Na proces starzenia się ludności składa się wydłużanie trwania ludzkiego życia poprzez odpowiednią opiekę zdrowotną, postęp cywilizacyjny i ogólna poprawa jakości życia. Niepokój budzi nie sam fakt wzrostu ilościowego starszej populacji, co wzrost jej udziału w strukturze ludności, spowodowany spadkiem udziału najmłodszych grup wiekowych w strukturze demograficznej społeczeństwa. W zmieniającej się sytuacji demograficznej samorządy powinny przykładać coraz większą uwagę na działania dla osób starszych, których z roku na rok będzie coraz więcej. Sprostanie wyzwaniom, które dotyczą analizowanych osób w polityce społecznej będzie możliwe dzięki realizacji zaplanowanych zadań. Należy inwestować w kluby seniora, uniwersytety trzeciego wieku, domy rencisty, domy spokojnej starości, infrastrukturę dostosowaną do potrzeb i możliwości osób w podeszłym wieku.

Przeciętne trwanie życia ludzkiego wydłuża się, jest to trend ogólnokrajowy. Dlatego też mając na uwadze, jak ważny jest to aspekt społeczny w najbliższych latach, na terenie Gminy Dąbrowa przeprowadzono analizy pod kątem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle liczby ludności z podziałem na sołectwa.

Zgodnie z przyjętą zasadą, że ludność w wieku przedprodukcyjnym to osoby w wieku od 0 do 17 lat; ludność w wieku produkcyjnym to osoby od 18 lat do wieku emerytalnego (60 lat kobiety i 65 lat mężczyźni), a ludność w wieku poprodukcyjnym to osoby w wieku emerytalnym.

3.1.1. Wskaźnik - udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Poniżej zaprezentowano analizowany wskaźnik. Przedstawiono go w formie tabelarycznej, wykresowej oraz rycinowej. Przestrzenne zobrazowanie danego

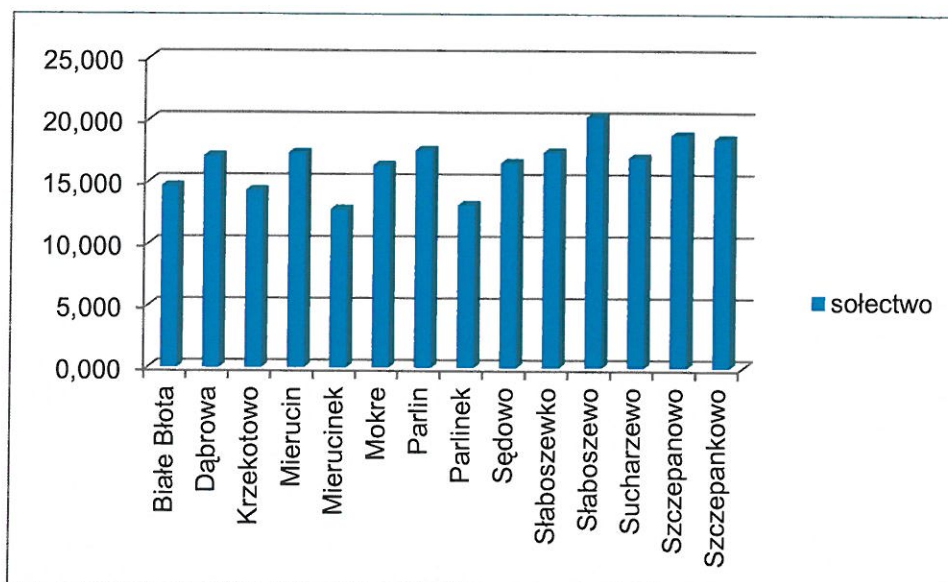
zjawiska pozwala na jego trafniejszą weryfikację oraz analizę pod kątem zależności terytorialnych.

Tabela 1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Gminy Dąbrowa

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności ogółem	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej)	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
1	Białe Błota	116	17	14,655
2	Dąbrowa	1061	181	17,059
3	Krzekotowo	266	38	14,286
4	Mierucin	271	47	17,343
5	Mierucinek	47	6	12,766
6	Mokre	349	57	16,332
7	Parlin	478	84	17,573
8	Parlinek	343	45	13,120
9	Sędowo	266	44	16,541
10	Słaboszewko	270	47	17,407
11	Słaboszewo	168	34	20,238
12	Sucharzewo	118	20	16,949
13	Szczepanowo	804	151	18,781
14	Szczepankowo	92	17	18,478
suma/średnia dla gminy		4649	788	16,950

Źródło: Urząd Gminy Dąbrowa zgodnie z dniem 31.12.2016 r.

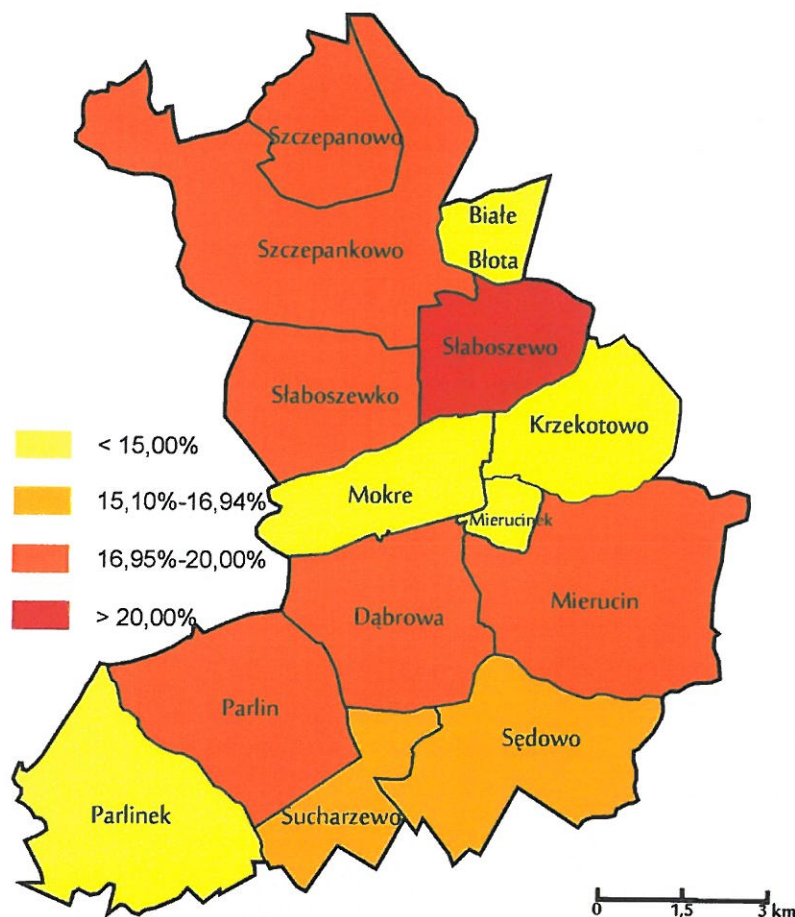
Powyższa tabela przedstawia liczbę ludności ogółem, liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym oraz udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie poszczególnych czternastu sołectw. W świetle zebranych danych, a następnie obliczonego wskaźnika, który znajduje się w kolumnie piątej stwierdza się, że udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Gminy Dąbrowa wynosi 16,95%. Średnia ta jest niższa niż w powiecie mogileńskim (18,7%), województwie kujawsko – pomorskim (19,8%) oraz na terenie kraju (20,2%), (GUS, 2016). Jednakże w świetle ostatnich 5 lat stwierdza się znaczny wzrost tej grupy społeczeństwa na terenie gminy co powszechnie uznawane jest jako zjawisko niekorzystne. Dlatego też ten niepokojący fakt należy zgłębić i zanalizować. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym na terenie Gminy Dąbrowa w 2012 r. wyniósł 14,6%, w 2013 r. – 15,1%, 2014 r. – 15,7%, a w 2015 r. już 16,4 (GUS). Łączna liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniosła na terenie gminy 788.

Wyk. 1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Gminy Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Urzędu Gminy Dąbrowa zgodnie z dniem 31.12.2016 r.

Połowa sołectw przekroczyła wartość referencyjną dla Gminy Dąbrowa, która wyniosła 16,950%. Największy udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem zanotowano w sołectwie Ślaboszewo – 20,238%. Powyżej 18% odnotowano także w Szczepanowie i Szczepankowie. Pod względem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym zarówno w Dąbrowie, jak i Szczepanowie, jest takich osób najwięcej (odpowiednio 181 i 151 osób). Najmniejszy udział badanych osób stwierdzono w sołectwie Mierucinek - 12,766%, a także w sołectwie Parlinek 13,120%.

Ryc. 5. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Gminy Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Urzędu Gminy Dąbrowa zgodnie z dniem 31.12.2016 r.

Analiza przestrzenna badanego zjawiska pozwala na sformułowanie kilku wniosków. W części południowej gminy (Parlinek, Sucharzewo i Sędowo) udział ludności w wieku poprodukcyjnym jest mały i nie przekracza 16,94%. Centralna część gminy (Mokre, Krzekotowo, Mierucinek) również charakteryzuje się niewielkim udziałem analizowanej ludności. Na południe od niej znajduje się pas, który tworzy Dąbrowa wraz z Parlinem i Mierucinem. W tych sołectwach odnotowano wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Również w części północnej zaobserwowano podobną sytuację.

3.2. Problemy rynku pracy

Rynek pracy to miejsce, w którym dokonują się transakcje wymiany usług pracy między pracownikami a pracodawcami oraz ustalają się rozmiary wspomnianych transakcji i ich warunki, a zwłaszcza cena tych usług, tj. płaca.¹

¹ E. Kryńska, E. Kwiatkowski, 2013, Podstawy wiedzy o rynku pracy, s. 11.

Jednym z głównych problemów jaki dotyka rynek pracy jest wysokie bezrobocie. Słabości rynku pracy dostrzegalne są szczególnie w wymiarze regionalnych rynków pracy, które charakteryzują się specyfiką możliwości zatrudnienia, czy też dostępnością pracowników. Regionalny rynek pracy na terenie Gminy Dąbrowa skupiony jest w dwóch największych miejscowościach: Dąbrowa i Szczepanowo.

3.2.1. Wskaźnik - udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Jako wskaźnik obrazujący sferę społeczną w zakresie problemu rynku pracy zdecydowano się zaprezentować udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Są to osoby faktycznie zarejestrowane w Urzędzie Pracy, które jej poszukują.

Tabela 2. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Dąbrowa

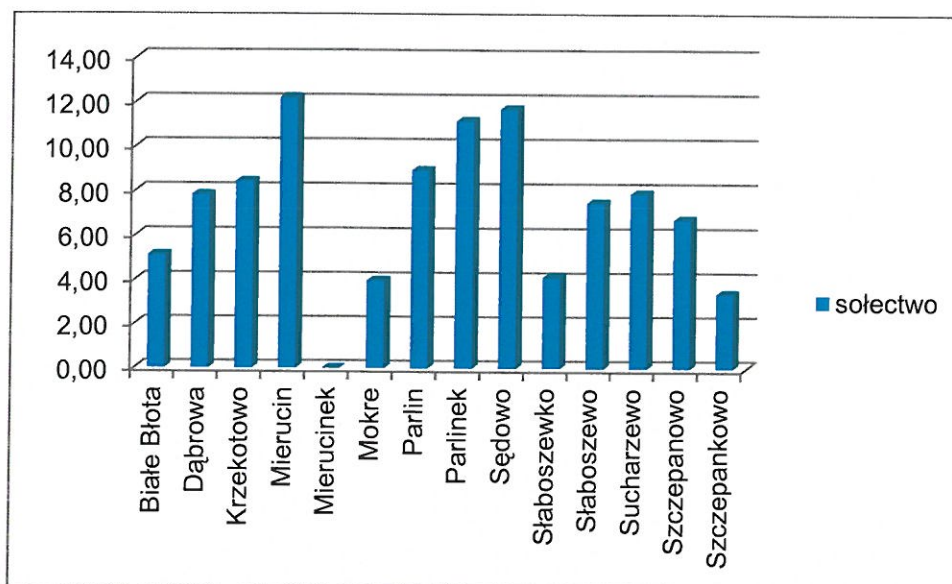
Lp.	Sołectwo	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
1	Białe Błota	78	4	5,13
2	Dąbrowa	690	54	7,83
3	Krzekotowo	166	14	8,43
4	Mierucin	164	20	12,20
5	Mierucinek	28	0	0,00
6	Mokre	226	9	3,98
7	Parlin	302	27	8,94
8	Parlinek	233	26	11,16
9	Sędowo	171	20	11,70
10	Słaboszewko	169	7	4,14
11	Słaboszewo	107	8	7,48
12	Sucharzewo	76	6	7,89
13	Szczepanowo	475	32	6,74
14	Szczepankowo	59	2	3,39
suma/średnia dla gminy		2944	229	7,78

Źródło: Urząd Gminy Dąbrowa oraz Powiatowy Urząd Pracy w Mogilnie zgodnie z dniem 31.12.2016 r.

Powyżej zaprezentowano tabelę, w której znalazły się dane przedstawiające liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym oraz liczbę osób bezrobotnych, a także udział bezrobotnych w ludności w wieku poprodukcyjnym na terenie sołectw Gminy Dąbrowa. Po dokonaniu stosownych obliczeń wyliczono średnie bezrobocie na terenie gminy, które w 2016 r. wyniosło 7,78%. Udział bezrobotnych na terenie charakteryzowanej gminy jest niższy niż w powiecie mogileńskim (8,2%) a zarazem wyższy niż w województwie kujawsko – pomorskim (7,6%), a także w kraju (5,6%), (GUS, 2016 - udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym).

Dlatego też przedstawione zagadnienie należy traktować na terenie Gminy Dąbrowa jako sytuację niekorzystną, którą należy poprawić.

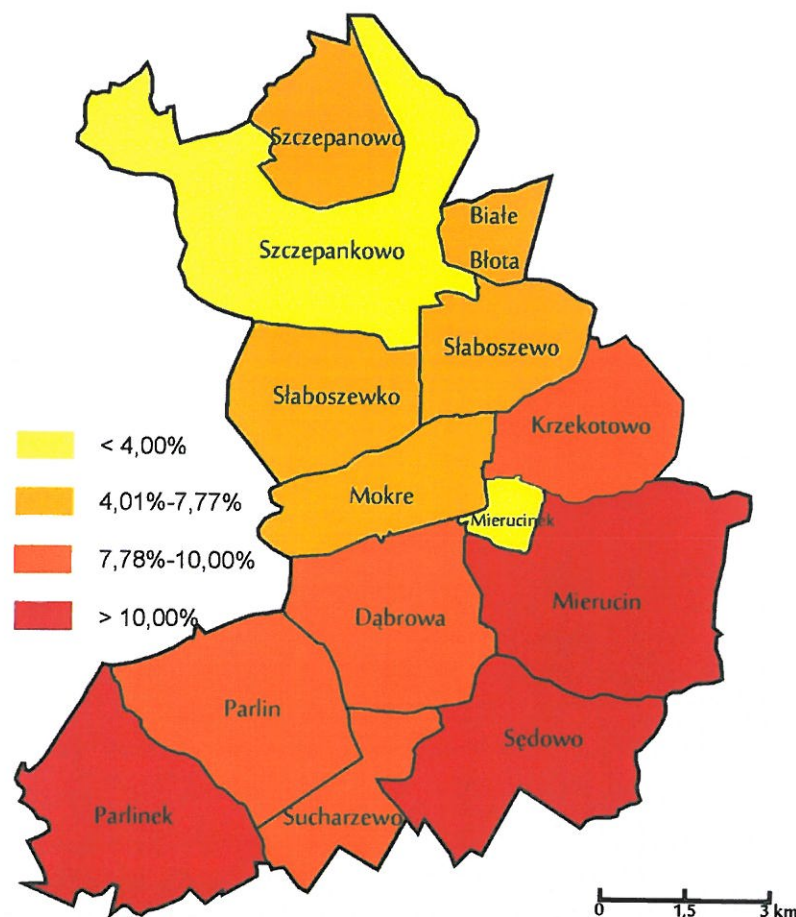
Ogólny trend w każdej z wymienionych jednostek jest malejący. Oznacza to, że liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych się zmniejsza. Na przestrzeni ostatnich 5 lat zarejestrowane bezrobocie na terenie Gminy Dąbrowa zmniejszyło się o ok. 4%. W roku 2013 wyniosło 13%, w 2014 r. - 10,8%, a w 2015 r. - 9% (GUS). Łącznie w Gminie Dąbrowa zaewidencjonowano 229 osób bezrobotnych.

Wyk. 2. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Urzędu Gminy Dąbrowa oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Mogilnie zgodnie z dniem 31.12.2016 r.

Na obszarze połowy sołectw Gminy Dąbrowa zaobserwowano niekorzystną sytuację pod względem bezrobocia. W jednostkach tych odnotowano wyższą wartość, niż średnia dla gminy, która wyniosła 7,78%. Łącznie na terenie 7 sołectw zanotowano 167 osób bezrobotnych, czyli aż 72,9% wszystkich osób bez pracy na terenie gminy. Największy odsetek analizowanych mieszkańców zanotowano w Mierucinie – 12,2%, Sędowie - 11,7% i Parlinku – 11,6%. W zakresie wartości bezwzględnych największa liczba osób bezrobotnych wystąpiła w Dąbrowie – 54 osoby. W Mierucinku nie zarejestrowano osób bezrobotnych.

Ryc. 6. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Urzędu Gminy Dąbrowa oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Mogilnie zgodnie z dniem 31.12.2016 r.

Powyżej przedstawiono przestrzenne rozmieszczenie analizowanego zjawiska. Na terenie Gminy Dąbrowa problem bezrobocia jest zdecydowanie większy w części południowej. W północnej części gminy żadne sołectwo nie odnotowało udziału bezrobotnych powyżej średniej gminnej. Dwa sołectwa na terenie gminy nie borykają się z problemem bezrobocia (Szczepankowo oraz Mierucinek). Należy zatem stwierdzić, że mimo iż południowa część Gminy Dąbrowa znajduje się bliżej znaczącego rynku pracy jakim jest Mogilno, to i tak bezrobocie utrzymuje się tu na wysokim poziomie.

3.3. Zagrożenie przestępczością.

Jednym z istotnych aspektów w zakresie poziomu życia społeczności gminnej jest poczucie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego. Mając na uwadze fakt, iż potencjalną grupą przestępców mogą być osoby młode zdecydowano w sposób szczególny skupić się właśnie na nich, tym bardziej, że za kilka lat to właśnie obecna młodzież będzie kształtować dalszą przyszłość Gminy Dąbrowa. Należy przypomnieć, że nieletnim przestępcą wg kodeksu karnego jest osoba, która w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończyła 17 lat.

Młodociani przestępcy, to grupa osób, która pod wpływem czynników predysponujących zdecydowała się popełnić przestępstwo, czyli czyn bezprawny, który jest społecznie szkodliwy pod groźbą kary. Do ww. czynników należy zaliczyć uwarunkowania środowiskowe takie jak: wychowywanie się w rodzinie dysfunkcyjnej oraz środowisko rówieśnicze. Również czynniki psychofizyczne wpływają na postawę młodego człowieka. Są to: zaburzony rozwój fizyczny, uszkodzenia mózgu, hormony, czy poziom inteligencji. Nie bez znaczenia są również środki psychoaktywne, które zwiększają prawdopodobieństwo dopuszczenia się czynów karalnych. Istnieje jednak szansa na odpowiednie ukształtowanie psychiki młodocianych przestępców poprzez odpowiednio zaplanowane zadania. W dalszej części niniejszego podrozdziału analizie poddano wykroczenia, w tym przestępstwa spowodowane przez młodzież na terenie gminy objętej badaniem.

3.3.1. Wskaźnik - stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze

Wskaźnikiem, który obrazuje sytuację w sferze bezpieczeństwa na terenie gminy jest wskaźnik pn. stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze. Biorąc pod uwagę otrzymane zsumowane dane od Powiatowej Komendy Policji w Mogilnie dane zjawisko zaprezentowano w ujęciu pięcioletnim.

Tabela 3. Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na terenie Gminy Dąbrowa

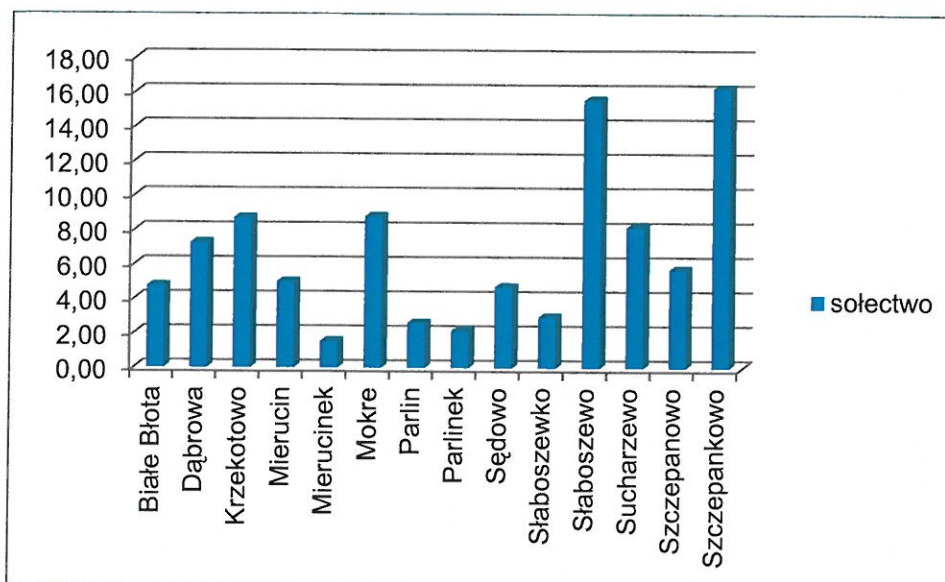
Lp.	Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17	Liczba wykroczeń (także przestępstw) odnotowanych przez służby porządkowe	Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze – łącznie w latach 2012-2016	Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze – średnio w latach 2012-2016
1	Białe Błota	21	5	23,81	4,76
2	Dąbrowa	190	69	36,32	7,26
3	Krzekotowo	62	27	43,55	8,71
4	Mierucin	60	15	25,00	5,00
5	Mierucinek	13	1	7,69	1,54
6	Mokre	66	29	43,94	8,79
7	Parlin	92	12	13,04	2,61
8	Parlinek	65	7	10,77	2,15
9	Sędowo	51	12	23,53	4,71
10	Słaboszewko	54	8	14,81	2,96
11	Słaboszewo	27	21	77,78	15,56
12	Sucharzewo	22	9	40,91	8,18

Lp.	Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17	Liczba wykroczeń (także przestępstw) odnotowanych przez służby porządkowe	Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze – łącznie w latach 2012-2016	Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze – średnio w latach 2012-2016
13	Szczepanowo	178	51	28,65	5,73
14	Szczepankowo	16	13	81,25	16,25
RAZEM GMINA DĄBROWA		917	279	30,43	6,09

Źródło: Urząd Gminy Dąbrowa oraz Powiatowa Komenda Policji w Mogilnie zgodnie z okresem 01.01.2012 r. - 31.12.2016 r.

W tabeli 3 przedstawiono dane w zakresie bezpieczeństwa na terenie gminy. Zawarto w niej dane dotyczące liczby osób do lat 17, liczby wykroczeń i przestępstw w latach 2012-2016, tych osób oraz stosunek przestępstw do danej populacji zarówno pod względem sumarycznym, jak i średnim. Interpretując powyższą tabelę należy stwierdzić, że w sześciu sołectwach przekroczono średnią wartość dla Gminy Dąbrowa, która wyniosła 30,43 wykroczeń osób młodocianych łącznie w badanym okresie, co daje średnią 6,09. W sumie w sołectwach: Krzekotowo, Mokre, Słaboszewo, Sucharzewo i Szczepankowo zarejestrowano 168 wykroczeń, czyli 60,2% wykroczeń na terenie Gminy Dąbrowa. Największy odsetek popełnionych czynów wystąpił w Szczepankowie – 16,25% średnio rocznie oraz w Słaboszewie – 15,56% średnio rocznie. W Dąbrowie wystąpiła największa liczba wykroczeń osób młodocianych – 69 w latach 2012 – 2016.

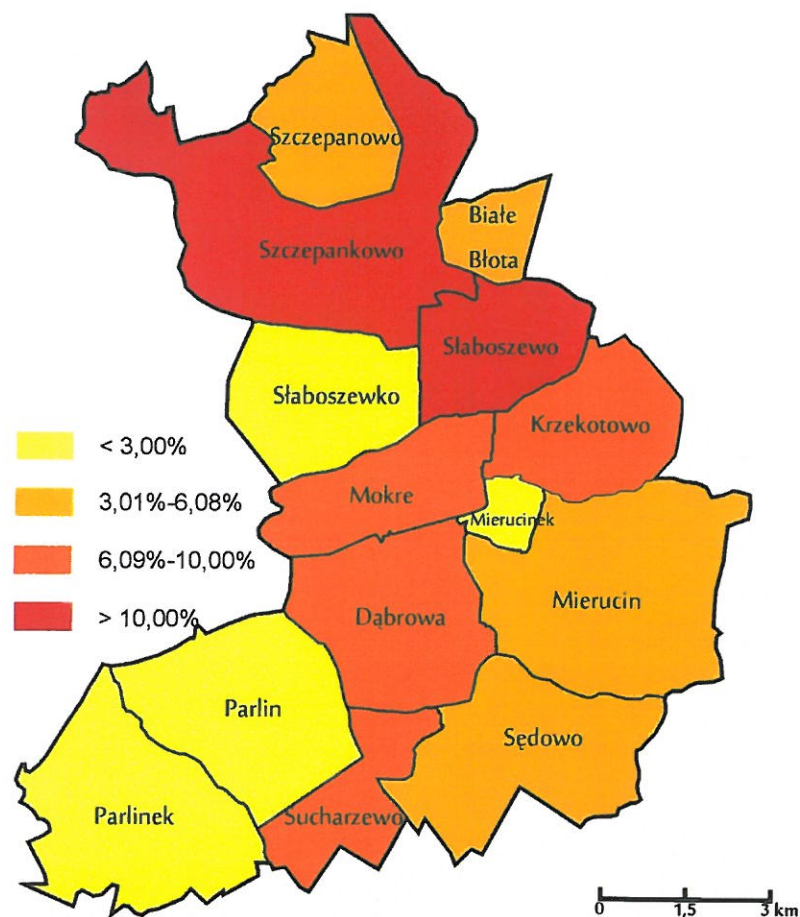
Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane dane poniżej są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców gminy Dąbrowa. Szacuje się, że średnia liczba przestępstw w latach 2012 – 2015 na terenie analizowanej gminy była mniejsza, niż w województwie kujawsko-pomorskim, czy też ogólnie w kraju. Podkreślić należy także mniejszą liczbę przestępstw o charakterze kryminalnym, gospodarczym oraz przeciwko mieniu na 1000 os. Na obszarze Gminy Dąbrowa odnotowuje się średnio, więcej przestępstw drogowych niż w województwie i w kraju. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw ogółem w Gminie Dąbrowa jest wyższy, niż w pozostałych przytaczanych jednostkach (analiza na podstawie danych zawartych w portalu www.polskawliczbach.pl).

Wyk. 3. Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na terenie Gminy Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Urzędu Gminy Dąbrowa oraz Powiatowej Komendy Policji w Mogilnie zgodnie z okresem 01.01.2012 r. - 31.12.2016 r.

W sześciu sołectwach położonych w Gminie Dąbrowa zanotowano średnio, większą liczbę wykroczeń wśród nieletnich, niż w przypadku obszaru całej gminy. Średnia z pięciu lat, która wyniosła na terenie gminy 6,09 nie przekroczyła 8 sołectw. Łącznie w jednostkach: Dąbrowa, Słaboszewo, Sucharzewo i Szczepankowo zanotowano przez policję 168 wykroczeń (w tym przestępstw). Jest to zatem 60,2% wszystkich popełnionych wykroczeń przez osoby młodociane w badanym czasie. Najwyższa średnia badanego zjawiska wystąpiła w Szczepankowie – 16,25% i Słaboszewie – 15,56%. Największa liczba wykroczeń ogółem w latach 2012 - 2016 wystąpiła w Dąbrowie – 69.

Ryc. 7. Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na terenie Gminy Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Urzędu Gminy Dąbrowa oraz Powiatowej Komendy Policji w Mogilnie zgodnie z okresem 01.01.2012 r. - 31.12.2016 r.

Analiza przestrzenna poziomu bezpieczeństwa w Gminie Dąbrowa wskazuje stosunkowo dobrą sytuację w części południowo – wschodniej oraz południowo – zachodniej. Przekroczenia dla badanego zjawiska wystąpiły w pasie północ – południe (od Szczepankowa do Sucharzewa), przy zaznaczeniu, że w Słaboszewie oraz Szczepankowie średnie wartości wykroczeń były największe.

3.4. Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym

W związku z reformą oświatową, która wprowadziła wygaszanie gimnazjów zdecydowano się przeanalizować dane szkół podstawowych w szczególności sprawdzianu szóstoklasistów w rozbiciu na poszczególne sołectwa gminy Dąbrowa. Uszczegółowienie to wynika z faktu, iż wielu uczniów, którzy przypisani byli obwodem do danej szkoły, uczęszczali do szkoły w innym obwodzie. Odgórne przypisanie sołectw do obszarów szkolnych mogłoby w pewien sposób fałszować prawdziwy obraz edukacji w gminie. Średnie wyniki w sołectwie przedstawiają nie tylko poziom edukacji z danej placówki oświatowej, ale także pewne uwarunkowania środowiskowe, które nie są zależne od uczniów. Np. wychowywanie się w rodzinach dysfunkcyjnych, które

nie sprzyja nauce, a wręcz przeciwnie, powoduje trudności w przyswajaniu wiedzy. Dlatego też zaproponowany podział na sołectwa wydaje się być słusznym. Dane zebrano z czterech szkół podstawowych z terenu gminy. Należy nadmienić, iż z dn. 01.09.2017 r. Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Słaboszewie przestała funkcjonować.

Poniżej przedstawiono średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasistów z podziałem na Gminę Dąbrowa, powiat mogileński oraz województwo kujawsko-pomorskie. Ujęcie ostatnich 3 lat pozwala na szersze spojrzenie, w którym miejscu znajduje się Gmina Dąbrowa pod względem jakości kształcenia na poziomie podstawowym.

Tabela 4. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminie Dąbrowa na tle powiatu mogileńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 r.

Lp.	Jednostka	Część pierwsza (średni wynik w %)			Część druga (średni wynik w %)
		Ogółem	j. polski	matematyka	język angielski
1	gmina Dąbrowa	58	69	47	55
2	województwo kujawsko-pomorskie	60	69	51	68
3	kraj	63	71	54	71

Źródło: OKE w Gdańsku

Tabela 5. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminach powiatu mogileńskiego w 2016 r.

Lp.	Jednostka	Liczba uczniów	Część pierwsza (średni wynik w %)			Część druga (średni wynik w %)
			Ogółem	j. polski	matematyka	język angielski
1	gmina Dąbrowa	54	58	69	47	55
2	gmina Jeziora Wielkie	32	62	71	53	71
3	gmina Mogilno	225	60	70	50	73
4	gmina Strzelno	99	60	67	54	66

Źródło: OKE w Gdańsku

W roku 2016 z terenu szkół zlokalizowanych w Gminie Dąbrowa do egzaminu szóstoklasistów przystąpiło 54 uczniów. Średni wynik sprawdzianu w części pierwszej był najgorszy zarówno w odniesieniu do województwa, powiatu, jak i pozostałych gmin powiatu mogileńskiego. Średni wynik z j. polskiego był na tym samym poziomie, co na terenie województwa, ale gorszy niż w kraju oraz w pozostałych gminach powiatu mogileńskiego. Część matematyczna z terenu Gminy Dąbrowa wypadła najgorzej spośród wszystkich analizowanych jednostek. Średni wynik sprawdzianu w części drugiej był zdecydowanie najgorszy zarówno w odniesieniu do województwa, powiatu, jak i pozostałych gmin powiatu mogileńskiego. Należy stwierdzić, iż sprawdzian pisany przez szóstoklasistów Gminy Dąbrowa w 2016 r. wypadł niekorzystnie w porównaniu do przedstawionych powyżej jednostek.

Tabela 6. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminie Dąbrowa na tle powiatu mogileńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 r.

Lp.	Jednostka	Część pierwsza (średni wynik w %)			Część druga (średni wynik w %)
		Ogółem	j. polski	matematyka	język angielski
1	gmina Dąbrowa	59	65	53	55
2	województwo kujawsko-pomorskie	64	70	58	75
3	kraj	67	73	61	78

Źródło: OKE w Gdańsku

Tabela 7. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminach powiatu mogileńskiego w 2015 r.

Lp.	Jednostka	Liczba uczniów	Część pierwsza (średni wynik w %)			Część druga (średni wynik w %)
			Ogółem	j. polski	matematyka	język angielski
1	gmina Dąbrowa	48	59	65	53	64
2	gmina Jeziora Wielkie	34	59	66	52	72
3	gmina Mogilno	188	67	74	60	81
4	gmina Strzelno	104	58	65	52	68

Źródło: OKE w Gdańsku

W roku 2015 z terenu Gminy Dąbrowa do egzaminu szóstoklasistów przystąpiło 48 uczniów. Średni wynik sprawdzianu w części pierwszej był najgorszy w odniesieniu do województwa i powiatu, zaś pod względem pozostałych gmin powiatu mogileńskiego wypadł przeciętnie. Średni wynik z j. polskiego był na tym samym poziomie, co w gminie Strzelno, ale gorszy niż w pozostałych gminach powiatu mogileńskiego, a także w kraju i w powiecie. Część matematyczna z terenu Gminy Dąbrowa wypadła gorzej, niż średnio w powiecie i województwie. W porównaniu do pozostałych gmin powiatu mogileńskiego część matematyczna lepiej wypadła tylko w gminie Mogilno. Średni wynik sprawdzianu w części drugiej był zdecydowanie najgorszy, zarówno w odniesieniu do województwa, powiatu, jak i pozostałych gmin powiatu mogileńskiego. Należy stwierdzić, iż sprawdzian pisany przez szóstoklasistów Gminy Dąbrowa w 2015 r. wypadł przeciętnie w porównaniu do pozostałych gmin na terenie powiatu.

Tabela 8. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminie Dąbrowa na tle powiatu mogileńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2014 r.

Lp.	Jednostka	Średni wynik sprawdzianu – zestaw podstawowy (w pkt)
1	gmina Dąbrowa	23,09
2	województwo kujawsko-pomorskie	25,02
3	kraj	25,82

Źródło: OKE w Gdańsku

Tabela 9. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminach powiatu mogileńskiego w 2014 r.

Lp.	Jednostka	Liczba uczniów	Średni wynik sprawdzianu – zestaw podstawowy (w pkt)
1	gmina Dąbrowa	47	23,09
2	gmina Jeziora Wielkie	35	24,71
3	gmina Mogilno	233	24,95
4	gmina Strzelno	122	24,38

Źródło: OKE w Gdańsku

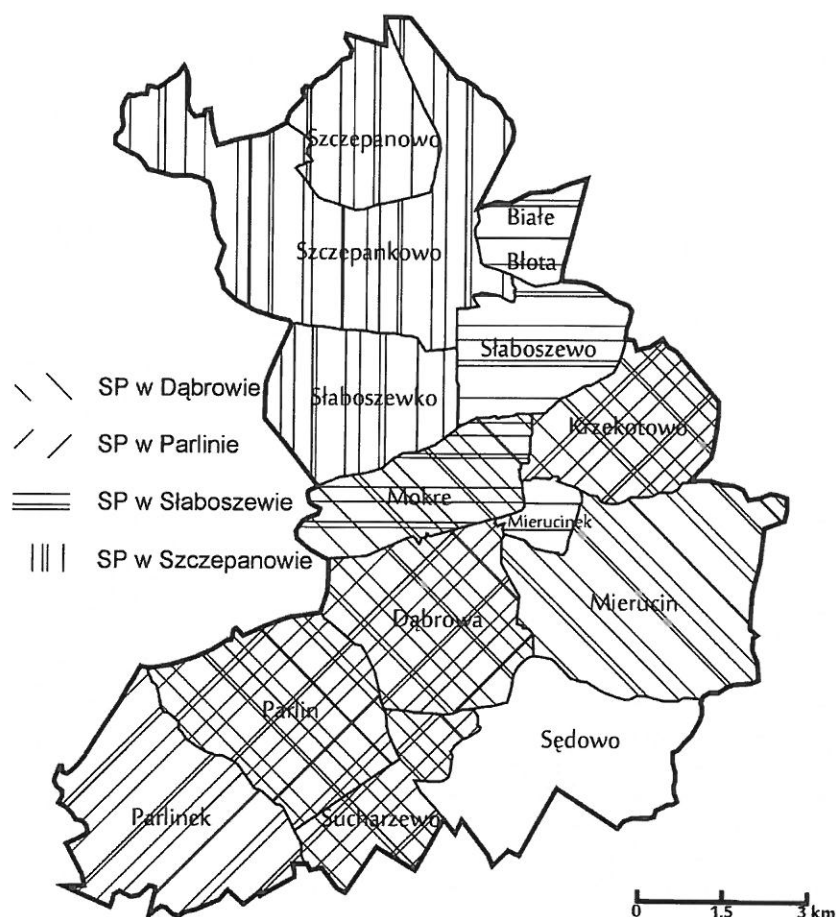
Z danych przedstawionych powyżej, kiedy OKE w Gdańsku prowadziła statystyki tylko pod względem średniego wyniku zestawu podstawowego sprawdzianu szóstoklasisty, wynika że jego przeciętny wynik dla Gminy Dąbrowa był niższy od przeciętnego wyniku w powiecie, województwie oraz pozostałych jednostek samorządowych powiatu mogileńskiego.

W świetle przytoczonych wyników należy stwierdzić, że poziom nauczania z terenu gminy Dąbrowa w porównaniu do pozostałych jednostek w ostatnich 3 latach był na niskim poziomie. Prawie w każdym przypadku średnie wyniki z terenu analizowanej gminy były najgorsze. Dlatego też w dalszym etapie przedstawiono analizę wewnątrz gminną pod kątem osiągniętych wyników nauczania w poszczególnych szkołach podstawowych w Gminie Dąbrowa.

Tabela 10. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminach powiatu mogileńskiego w 2016 r.

Lp.	Jednostka	Średni wynik sprawdzianu (w%)	Miejsce zamieszkania uczniów (sołectwa)
1	SP w Dąbrowie	47,8	Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mokre, Parlin, Sucharzewo
2	SP w Parlinie	54,8	Dąbrowa, Krzekotowo, Parlin, Parlinek, Sucharzewo
3	SP w Słaboszewie	59	Białe Błota, Mierucinek, Mokre, Słaboszewo
4	SP w Szczepanowie	66	Słaboszewko, Szczepanowo, Szczepankowo

Źródło: dane pozyskane od Szkół Podstawowych z terenu Gminy Dąbrowa

Ryc. 8. Faktyczny zasięg przestrzenny oddziaływania szkół podstawowych w 2016 r. na podstawie zamieszkania uczniów klas szóstych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych od Szkół Podstawowych z terenu Gminy Dąbrowa

Z terenu Gminy Dąbrowa do sprawdzianu szóstoklasistów w 2016 r. przystąpiło 54 uczniów. Najgorszy średni wynik sprawdzianu odnotowała SP w Dąbrowie – 47,8, a najlepszy SP w Szczepanowie – 66%. Z powyższego zestawienia wnioskuje się, że duże problemy związane z nauczaniem dostrzega się w SP w Dąbrowie, która jest największą placówką oświatową na terenie gminy, a zatem należałoby uznać, że w tej placówce tkwi największy potencjał.

3.4.1. Wskaźnik – średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów na danym obszarze

Skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym oceniana jest poprzez jakość nauki pobieranej w szkołach, m.in. na podstawie wyników egzaminu szóstoklasistów oraz egzaminu gimnazjalnego. Mając na uwadze funkcjonowanie 4 szkół podstawowych na terenie gminy oraz 2 gimnazjów zdecydowano się rozważyć jakości kształcenia w szkołach podstawowych.

Fakt ten podyktowany był również wcieleniem w życie nowej reformy oświatowej, która wprowadziła system 8 klas w szkołach podstawowych oraz

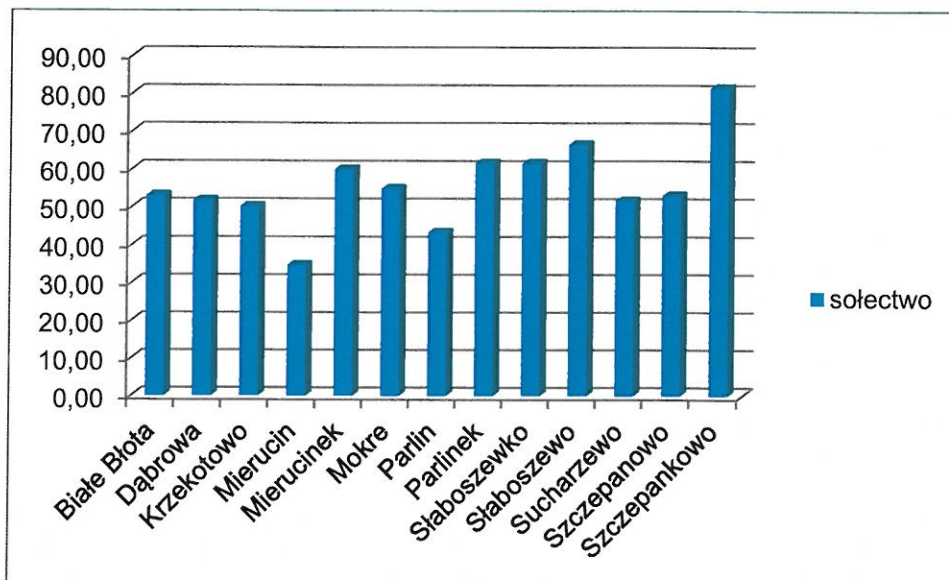
likwidację gimnazjów. Posłużono się wskaźnikiem pn. „średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów na danym obszarze”.

Tabela 11. Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na terenie Gminy Dąbrowa

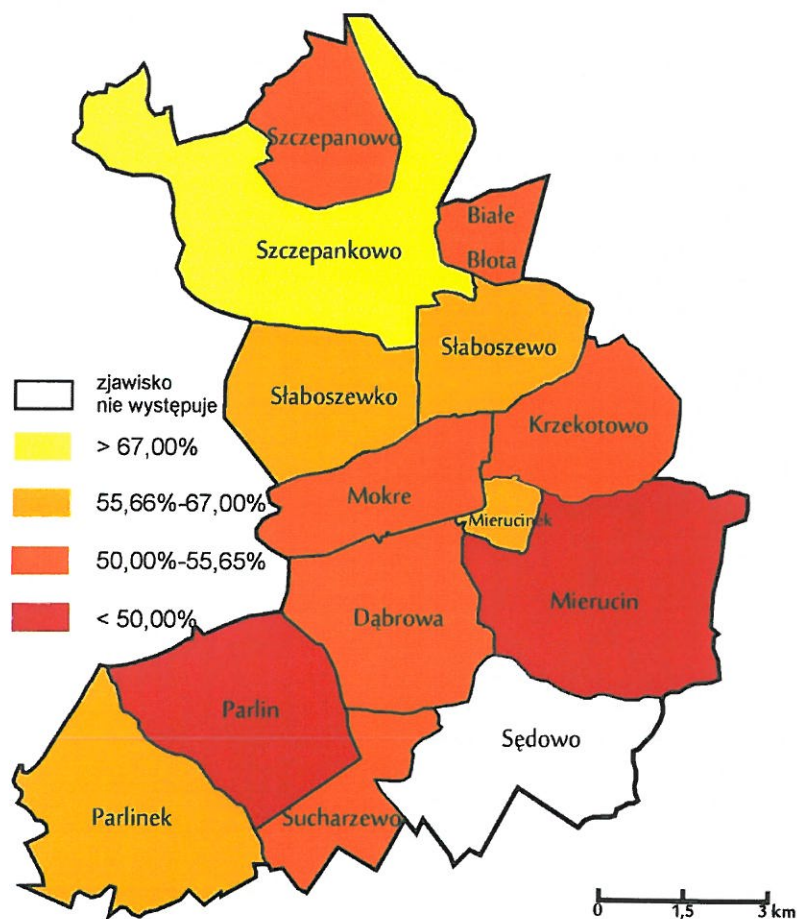
Lp.	Sołectwo	Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na danym obszarze
1	Białe Błota	53,00
2	Dąbrowa	51,71
3	Krzekotowo	50,17
4	Mierucin	34,7
5	Mierucinek	60
6	Mokre	54,82
7	Parlin	43,33
8	Parlinek	61,6
9	Sędowo	x
10	Słaboszewko	61,5
11	Słaboszewo	66,5
12	Sucharzewo	51,66
13	Szczepanowo	53,00
14	Szczepankowo	81,50
RAZEM GMINA DĄBROWA		58%

Źródło: dane pozyskane od Szkół Podstawowych z terenu Gminy Dąbrowa w 2016 r.

W tabeli 11 zaprezentowano średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w danych sołectwach za rok 2016. Dane pozyskano od SP w Parlinie, Dąbrowie, Słaboszewie i Szczepanowie. Zauważa się, że szóstoklasiści mieszkający w ośmiu sołectwach (Białe Błota, Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mokre, Parlin, Sucharzewo, Szczepanowo) osiągnęli gorszy wynik sprawdzianu od średniego wyniku na terenie całej Gminy Dąbrowa, która wyniosła 58%. Definiuje się, iż najgorsze wyniki testu osiągnięto w Parlinie – 43,33% (rejon SP w Parlinie oraz Dąbrowie) oraz w Mierucinie – 34,7% (rejon SP w Dąbrowie). Zdecydowanie najlepszy wynik sprawdzianu zanotowano w Szczepankowie – 81,5% (rejon SP w Szczepanowie). W roku 2016 żaden z uczniów zamieszkujący sołectwo Sędowo nie przystąpił do sprawdzianu szóstoklasistów.

Wyk. 4. Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na terenie Gminy Dąbrowa
 Źródło: dane pozyskane od Szkół Podstawowych z terenu Gminy Dąbrowa w 2016 r.

Ryc. 9. Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na terenie Gminy Dąbrowa
 Źródło: dane pozyskane od Szkół Podstawowych z terenu Gminy Dąbrowa w 2016 r.

Powyżej przedstawiono przestrzenne rozmieszczenie wyników sprawdzianu szóstoklasistów z podziałem na sołectwa. Wyraźnie widoczne jest zróżnicowanie osiągniętych wyników w poszczególnych jednostkach. Z danych zaprezentowanych na rycinie wynika, że szóstoklasiści z Mierucina i Parlina osiągnęli najslabsze wyniki. Prawie wszystkie sołectwa wokół Dąbrowy, jak i również sama Dąbrowa charakteryzują się średnim wynikiem sprawdzianu poniżej średniej gminnej. Analiza zjawiska pozwala stwierdzić, że w części północnej gminy osiągnięto stosunkowo lepsze wyniki, niż w pozostałej części gminy. Potwierdza to osiągnięcie gorszych wyników sprawdzianu w SP w Parlinie i Dąbrowie.

3.5. Podsumowanie sfery społecznej w świetle przytoczonych wskaźników

Biorąc pod uwagę charakter społecznych zjawisk kryzysowych występujących na terenie Gminy Dąbrowa w tabeli 12 przedstawiono zbiorowe informacje odnoszące się do ich kumulacji w poszczególnych sołectwach. Zdiagnozowane problemy będą w dalszej kolejności analizowane już na poziomie poszczególnych sołectw, które zostaną włączone do obszaru rewitalizacji. Ponadto będą stanowiły bazę wyjściową do opracowanych projektów i przedsięwzięć, za pomocą których zostaną ograniczone, zneutralizowane oraz wyeliminowane.

Podsumowując analizę wskaźnikową w sferze społecznej należy przypomnieć jakie jej cechy szczegółowe poddano analizie oraz jakie wskaźniki wymierne ujmujące stan cechy w wyznaczonym obszarze zostały użyte w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

Zbadano zaawansowanie procesu starzenia się ludności. W tym celu posłużono się wskaźnikiem pn. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze.

Analizie poddano problemy rynku pracy. W tym aspekcie zdecydowano się zaprezentować wskaźnik pn. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

Scharakteryzowano zagrożenie przestępczością, w szczególności wśród młodocianych. Jako wskaźnik wybrano, stosunek wykroczeń i przestępstw młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze – średnio w latach 2012-2016.

Dogłębne badania objęły także skuteczność kształcenia dzieci na poziomie podstawowym. Jako wymierny wskaźnik w tej kategorii przyjęto: Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na danym obszarze.

W poniższej tabeli przedstawiono wszystkie analizowane cechy sfery społecznej przedstawione za pomocą wskaźników oraz konkretnych wartości. Te, które w danym sołectwie były mniej korzystne od średniej na poziomie gminy oznaczono tłem czerwonym, co wskazuje na występowanie stanu kryzysowego.

Tabela 12. Podsumowanie sfery społecznej na terenie Gminy Dąbrowa

SFERA SPOŁECZNA							Suma negatywnych wskaźników sfer społecznej
Lp.	Sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na danym obszarze – średnio w latach 2012-2016	Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na danym obszarze		
1.	Białe Błota	14,655	5,13	4,76	53,00	1	
2.	Dąbrowa	17,059	7,83	7,26	51,71	4	
3.	Krzekotowo	14,286	8,43	8,71	50,17	3	
4.	Mierucin	17,343	12,20	5,00	34,7	3	
5.	Mierucinek	12,766	0,00	1,54	60	0	
6.	Mokre	16,332	3,98	8,79	54,82	2	
7.	Parlin	17,573	8,94	2,61	43,33	3	
8.	Parlinek	13,120	11,16	2,15	61,6	1	
9.	Sędowo	16,541	11,70	4,71	x	1	
10.	Ślaboszewko	17,407	4,14	2,96	61,5	1	
11.	Ślaboszewo	20,238	7,48	15,56	66,5	2	
12.	Sucharczewo	16,949	7,89	8,18	51,66	3	
13.	Szczepanowo	18,781	6,74	5,73	53,00	2	
14.	Szczepankowo	18,478	3,39	16,25	81,50	2	
Gmina Dąbrowa		16,950	7,78	6,09	58		

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

3.6. Przestrzenie zdegradowane

Na podstawie odbytych spotkań z mieszkańcami Gminy Dąbrowa, a także konsultacji społecznych i analiz zdefiniowano przestrzenie zdegradowane występujące na terenie gminy. Interesariusze rewitalizacji sami wytypowali te miejsca, które wg. nich nie są dostatecznie wykorzystane, a jednocześnie są znacznym potencjałem miejsca. Na bazie ich poprawy stymulowany będzie rozwój społeczno-gospodarczy. Zaznacza się, że są to tylko wyznaczone obszary pretendujące do przestrzeni zdegradowanych. Mieszkańcy wskazywali przede wszystkim główne problemy dotyczące ich sołectwa. Po za tym trzeba również liczyć się z sytuacją, gdzie właściciele wytypowanych miejsc nie będą chcieli brać czynnego udziału w procesie rewitalizacji, a zatem dany potencjał nie będzie mógł zostać uaktywniony. Na bazie wywiadów i konsultacji na terenie sołectw Gminy Dąbrowa przedstawia się potencjalne przestrzenie zdegradowane, główne problemy występujące w sołectwach:

- 1) Białe Błota – problem spadku poziomu wód gruntowych.
- 2) Dąbrowa - kościół po ewangelicki, budynki po byłym PGR, budynek dworca PKP, budynek byłego baru oraz weterynarii, stadion, park.
- 3) Krzekotowo – rozwiązanie problemu braku kanalizacji, dawny dwór.
- 4) Mierucin – problem kanalizacji, teren wokół stawu.
- 5) Mierucinek – brak świetlicy wiejskiej.
- 6) Mokre – brak kanalizacji, budynek dawnej mleczarni.
- 7) Parlin - dawne budynki szkoły, budynki po byłym PGR oraz gorzelnia, kompleks kościelny, tereny przy jeziorze.
- 8) Parlinek – aktywizacji społeczności popegeerowskiej.
- 9) Sędowo - brak ścieżki rowerowej, brak chodnika, brak stowarzyszenia działającego dla dobra mieszkańców.
- 10) Słaboszewko - kompleks parkowo-pałacowy, pozostałości po bazie SKR, budynek gorzelni.
- 11) Słaboszewo - problem spadku poziomu wód gruntowych, kościół św. Doroty, budynek dawnej szkoły.
- 12) Sucharzewo - dawny dwór, budynek kuźni.
- 13) Szczepanowo – brak sali sportowej przy szkole, brak szatni przy boisku sportowym, teren przy jeziorze, kompleks kościelny.
- 14) Szczepankowo - rozwiązanie problemu braku kanalizacji.

Prawie w każdym sołectwie mieszkańcy zauważają występujące u nich problemy. W niektórych przypadkach potrafili wskazać konkretne miejsca, które wg nich są „zdegradowane”. Jednakże mając na uwadze fakt, że obszarem rewitalizacji nie może być obszar całej gminy, a jedynie tylko jego część wskazano sołectwo, które charakteryzuje się największą potrzebą odnowy „zdegradowanych” miejsc, na podstawie wskazań mieszkańców. W świetle przytoczonych opinii, uznaje się Dąbrowę, jako sołectwo w którym występuje najwięcej wytypowanych przestrzeni zdegradowanych.

IV. OBSZAR ZDEGRADOWANY NA TERENIE GMINY DĄBROWA

W tym rozdziale porównano ze sobą wszystkie analizy dotyczące poszczególnych sołectw. Zebrane dane dotyczące sytuacji społecznej oraz wskazanych przestrzeni zdegradowanych w danych sołectwach pozwolą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Dąbrowa. Dla wszystkich sołectw znajdujących się w Gminie Dąbrowa przeprowadzono diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Dąbrowa było zgodne z zasadami projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020, tj: do obszaru zdegradowanego zaliczono sołectwa spełniające jednocześnie następujące kryteria:

- na terenie sołectwa zidentyfikowano co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami; jednocześnie wskaźniki te przyjmują w sołectwach wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla Gminy Dąbrowa,
- na terenie sołectwa znajdują się przestrzenie zdegradowane.

W świetle powyższych wytycznych w pierwszym etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego należy wymienić sołectwa, w których stwierdzono co najmniej 2 problemy społeczne wyznaczone poprzez dobrane (4) wskaźniki. Należy zatem wymienić następujące sołectwa:

- Dąbrowa;
- Krzekotowo;
- Mierucin;
- Mokre;
- Parlin;
- Słaboszewo;
- Sucharzewo;
- Szczepankowo;
- Szczepanowo.

Wynika z tego, że na terenie Gminy Dąbrowa stan kryzysowy związany ze sferą społeczną występuje w przypadku ponad połowy sołectw, tj. 9 jednostek.

W dalszym etapie należy stwierdzić, czy na terenie wyznaczonych powyżej sołectw występuje przestrzeń zdegradowana:

- Dąbrowa – tak;
- Krzekotowo – tak;
- Mierucin – tak;

- Mokre – tak;
- Parlin – tak;
- Słaboszewo – tak;
- Sucharzewo – tak;
- Szczepankowo – nie;
- Szczepanowo – tak.

W związku z powyższym jako obszar zdegradowany uznać można teren 8 sołectw: Dąbrowa, Krzekotowo, Mierucin, Mokre, Parlin, Słaboszewo, Sucharzewo i Szczepanowo. Na poniższej rycinie zaprezentowano obszar zdegradowany w Gminie Dąbrowa.

Ryc. 10. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Obszar zdegradowany zamieszkuje 3 515 osób, tj. 75,61% mieszkańców Gminy Dąbrowa.

Obszar zdegradowany zajmuje powierzchnię większą niż 5480,7 ha, ale mniejszą niż 6824,5581 ha, tj. więcej niż 49,9%, ale mniej niż 62,1% powierzchni Gminy Dąbrowa.²

² Wartości wynikają z faktu, iż znana jest jedynie powierzchnia geodezyjna obrębu Mokre, w którego skład wchodzi również sołectwo Słaboszewko, które nie jest w obszarze zdegradowanym.

V. OBSZAR REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY DĄBROWA

Obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy. Oznacza to, że wyznaczony obszar zdegradowany na terenie Gminy Dąbrowa nie może zostać w całości obszarem rewitalizacji – przekroczono zarówno próg 20%, jak i 30%.

Wyboru obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego dokonano poprzez wybór sołectw o największym natężeniu sytuacji problemowej. Oznacza to wybór sołectw o największej liczbie wskaźników osiągających wartości gorsze, niż wartość przeciętna (czyli sołectwo w najgorszej sytuacji).

Biorąc pod uwagę powyższe należy zaznaczyć, że sołectwo Dąbrowa jako jedyne spośród wszystkich sołectw na terenie Gminy Dąbrowa odnotowało przekroczenia w każdym badanym wskaźniku (4 przekroczenia). Równocześnie należy pamiętać, że obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni i 30% ludności Gminy Dąbrowa.

Sołectwo Dąbrowa liczy 1061 mieszkańców (22,82% ludności gminy) i zajmuje obszar 886,3814 ha (8,07% powierzchni gminy). Oznacza to, że sołectwo Dąbrowa mieści się w przyjętych progach, a zatem może zostać wyznaczone jako obszar rewitalizacji.

Dalszym etapem jest wybór celów rewitalizacji dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Wybrano następujące cele rewitalizacji:

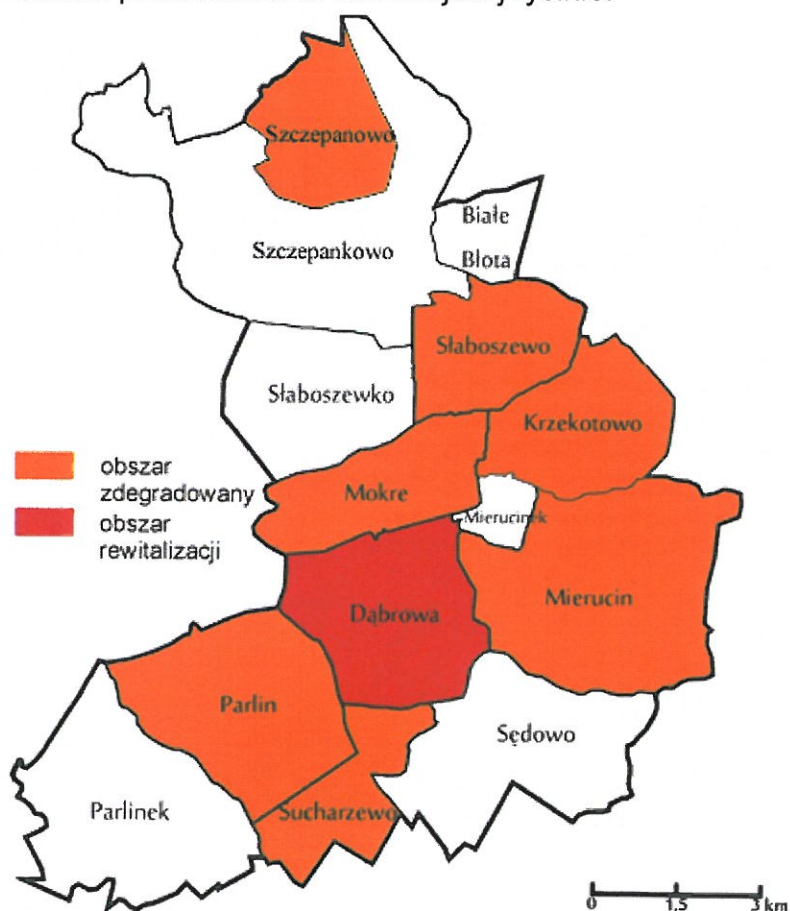
- A Cel rewitalizacji: przekształcenie obszaru zdegradowanego na cele aktywizacji społecznej,
- B Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji gospodarczej,
- C. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych.

Adnotacja (cel A) - na obszarze rewitalizacji występują przestrzenie zdegradowane, które zostaną zaadaptowane do celów rozwoju społecznego. Planowana interwencja zakłada utworzenie infrastruktury komplementarnej wobec już istniejącej. Prowadzone będą działania wspomagające i rozwijające istniejącą infrastrukturę.

Adnotacja (cel B) - na obszarze rewitalizacji występują przestrzenie zdegradowane, które zostaną zaadaptowane do celów rozwoju gospodarczego. Na terenie gminy są zarejestrowane osoby bezrobotne.

Adnotacja (cel C) – sołectwo należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej o niskim poziomie kształcenia. Lokalny samorząd wykazuje zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących.

W związku z przytoczonymi faktami za **obszar rewitalizacji** Gminy Dąbrowa uznaje się sołectwo Dąbrowa, które zamieszkuje **1061** mieszkańców (**22,82%** ludności gminy) oraz zajmuje obszar **886,3814** ha (**8,07%** powierzchni gminy). Dąbrowa posiada najwięcej zdegradowanych przestrzeni spośród wszystkich analizowanych sołectw co wskazali mieszkańcy Gminy. Zostaną one odpowiednio wykorzystane do realizacji celu A i B. Szkoła Podstawowa w Dąbrowie będzie beneficjentem celu C w zakresie poprawy poziomu kształcenia. Granica obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego została przedstawiona na niniejszej rycinie.

Ryc. 11. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Dąbrowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Jednocześnie zaznacza się, że na terenie pozostałych sołectw, w których odnotowano przekroczenia wartości dla 3 wskaźników, a potencjalnie mogłyby zostać one włączone do obszaru rewitalizacji (przy jednoczesnym zachowaniu progów 20% i 30%) nie jest możliwe na chwilę obecną prowadzenie działań na rzecz adaptacji przestrzeni zdegradowanych na cele rozwoju gospodarczego.

VI. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Dąbrowa to siedziba gminy, a zarazem największa jednostka osadnicza w Gminie. Charakteryzuje się pewnymi problemami, które zaprezentowano w niniejszym opracowaniu. Posiada również pewne potencjały, które zidentyfikowano. Są one podstawą do niwelacji występujących tu negatywnych zjawisk.

Pogłębiona analiza czynników i zjawisk kryzysowych w sołectwie odnosi się do ich skali i charakteru, a zatem związana jest z metodą ilościową oraz jakościową. Analiza pierwotnych przyczyn występujących tu problemów pozwoli je w odpowiedni sposób zdefiniować, tak aby można było zareagować nie tylko na jego skutki, ale również na źródło problemu. Dlatego też w tym celu przedstawiono krótki rys historyczny Dąbrowy. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji obejmuje sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową oraz przestrzenno-funkcjonalną i techniczną, a także dotyczy się przestrzeni zdegradowanych i zagadnień związanych z procesem rewitalizacji.

6.1. Krótki rys historyczny

Pierwsza wzmianka o miejscowości Dąbrowa pochodzi z 1357 roku, czytamy w niej o Dąbrowie, jako własności Nałęczów z Chomiąży. Pierwotne znaczenie słowa Dąbrowa ma odniesienie do lasu, gaju. Najstarsza znana nazwa miejscowości pochodzi z dokumentu Kazimierza Wielkiego. Pojawia się tam Dambrova. Z czasem nazwa zmienia się na Dąbrowo, by ostatecznie w II połowie XIX wieku przyjąć brzmienie Dąbrowa. W czasach zaborów zaborca pruski w ramach germanizacji wprowadził urzędową niemiecką nazwę dla Dąbrowy - Kaisersfelde (Cesarskie Pole). Arcybiskup gnieźnieński Jan Łaski w dziele „Liber beneficiorum” napisanym w 1521 r. wymienia Dąbrowę, jako wieś należącą do parafii Parlin. Z dokumentu tego wynika, że przed 1521 r. kmiecie z Dąbrowy, w ramach dziesięciny mieli obowiązek tzw. dziesięciny ręcznej, czyli swego rodzaju pańszczyzny wykonywanej na polecenie plebana. Na przełomie XVI/XVII stulecia w Dąbrowie miał miejsce regres ekonomiczny. Przed 1630 r. została tu założona osada olenderska, jedna z pierwszych w Wielkopolsce. Ówczesny właściciel wsi zawarł umowę z przybyłymi na te ziemie osadnikami olendereskimi na zagospodarowanie łąnów opuszczonych i pozyskanie nowych gruntów pod uprawę. W czasie wojny polsko-szwedzkiej, zwanej potopem (1655 - 1656 r.) i wojny północnej (1720 - 1721 r.) ziemię dąbrowską dotknęły przemarsze wojsk, kontrybucje i dziesiątkowanie zarazami.

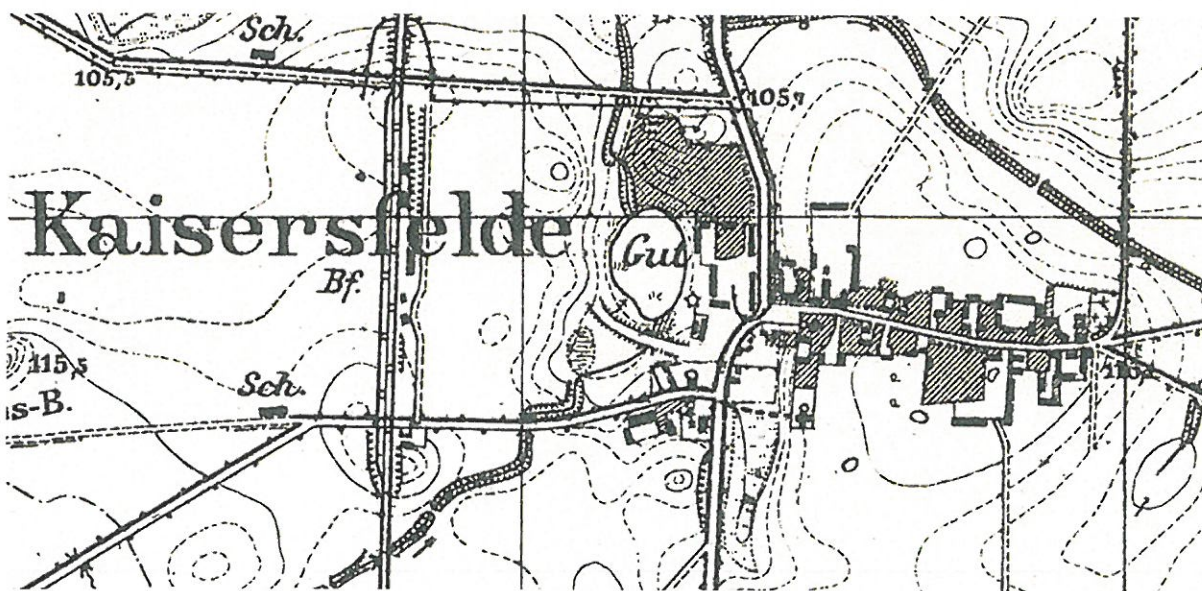
W 1737 r. Kazimierz hr. z Lubrańca Dąmbski, cedował prawa do wsi. W 1774 r. Dąbrowę włączono do państwa pruskiego. W latach 1775 - 1778 władze Okręgu Noteckiego, realizując politykę króla Fryderyka II Wilhelma, osadziły tu przybyszów z zachodu (kolonistów niemieckich). Przed 1880 r. Dąbrowę zamieszkiwało 49 Polaków i 216 Niemców. Do dnia dzisiejszego widać pozostałości dawnych gospodarstw niemieckich. W roku 1835 spłonął kościół, a w 1844 r.

niemieccy mieszkańcy Dąbrowy i okolicznych wsi wybudowali murowany zbór ewangelicki.

W latach 1853 - 1867 wybudowano drogę bitą z Bydgoszczy do Wylatowa przez Dąbrówę, co miało wpływ na ożywienie gospodarcze na tym terenie. Oddano również do użytku urząd pocztowy z telegrafem. W XIX w. istniały w Dąbrowie 3 folwarki.

Na początku XX w. w Dąbrowie pobudowano mleczarnię. W 1926 r. wieś należała do Skarbu Państwa, a obszar majątku wynosił 354 ha. Prawdopodobnie na początku XX w. wydzielono duże gospodarstwo (folwark) we wschodniej części wsi (obecnie - ul. Kasztanowa 24). Wzniesiono tu niewielki dworek, prawdopodobnie dla Dąbskich, który pozostawał pod zarządem posesorów aż do 1939 r. Ostatnim przedwojennym zarządcą był tu niejaki Dreyss.

Tuż po odzyskaniu niepodległości w styczniu 1919 r. plutony powstańcze rozbrajały kolonistów niemieckich m. in. w Dąbrowie. Te wydarzenia, jak i obowiązek przyjęcia obywatelstwa polskiego przez Niemców, spowodowały duży ubytek ludności niemieckiej. Właścicielem wsi byli Cylikowscy, później majątek przeszedł w ręce niemieckie i po I wojnie światowej został przejęty przez Skarb Państwa Polskiego. W latach 1939 - 1945 wieś znajdowała się pod zarządem niemieckim. Po wojnie majątek został przejęty przez Skarb Państwa Polskiego i rozparcelowany a w budynku dworu utworzono mieszkania.

Ryc. 12. Dąbrowa w 1940 r.

Źródło: mapa messtichblatt, godło 3272

Wraz z wkroczeniem w styczniu 1945 roku wojsk radzieckich niemieccy mieszkańcy Dąbrowy opuścili wieś. Pomiędzy Dąbrówą a Parlinem został wybudowany dworzec kolejowy, który nosił nazwę Parlin – Dąbrowa. Po wojnie w końcu lat 50-tych XX w. nastąpiła elektryfikacja Dąbrowy. Zbudowano tutaj również wodociągi.

28 sierpnia 1957 r. dokonano otwarcia baru „Dąbrowianka” położonego przy drodze do Mogilna. W maju 1959 r. we wsi została założona sieć elektroenergetyczna. W maju 1960 r. rozpoczęto budowę wodociągu lokalnego. Roboty prowadziło Miejskie

Przedsiębiorstwo Wodne ze Świecia. Koszt inwestycji wyniósł 1.200.000 zł. W czynie społecznym wykopano rowy. W maju 1960 r. rozpoczęto też zabudowę osiedla w Dąbrowie, na którym miało powstać 30 domów jednorodzinnych. Teren zabudowy mieścił się koło dworca kolejowego. W tymże też roku Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska rozpoczęła budowę piekarni. Poza tym doprowadzono do estetycznego wyglądu bar, dom towarowy, pobudowano sklep z meblami i sprzętem elektrotechnicznym. Od początku listopada 1960 r. Miejskie Przedsiębiorstwo Budowy Wodociągów w Świeciu przystąpiło do budowy hydroforni dla wsi Dąbrowy.

29 października 1961 r. oddano do użytku publiczny wodociąg i nowocześniejszą piekarnię wiejską. Wodociąg wybudowano za 1.500.000 zł, a piekarnię za 800.000 zł. Na lata 60 XX w. przypada również rozkwit budownictwa w Dąbrowie. W tym okresie została pobudowana większość domów szczególnie w zachodniej części Dąbrowy. Historia wsi związana jest w głównej mierze z działalnością Urzędu Gminy w Dąbrowie gdzie jest jego siedziba. Od 1 stycznia 1973 roku została utworzona Gmina Dąbrowa. Od tego czasu w miejscowości notowano ciągle zwiększającą się liczbę ludności. Dąbrowa była też miejscowością z licznymi instytucjami, takimi jak: Bank Spółdzielczy, Poczta, Policja, Szkoła, oraz placówki handlowe. Kształt i wygląd dzisiejszej Dąbrowy został ukształtowany w wieku XIX jako wpływ Niemieckich osadników. Dotyczy to w szczególności centrum tzw. starej Dąbrowy. Pozostała część miejscowości została ukształtowana w latach 60-tych i 70-tych XX w.

6.2. Sfera społeczna

Dąbrowa to wieś popegeerowska. Genezy występowania części negatywnych zjawisk społecznych we wsi należy upatrywać właśnie w zamknięciu gospodarstwa rolnego, które funkcjonowało tu do początku lat 90-tych XX w. Chociaż od tego zdarzenia minęło już ok. 20 lat, to pewne symptomy odczuwane są do dzisiaj i przechodzą na kolejne pokolenie. Jednym z nich jest występujące do dnia dzisiejszego bezrobocie. W miejscowości znajduje się więcej osób bezrobotnych, niż średnio na terenie całej gminy. Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym wyniósł w Dąbrowie 7,83%, podczas gdy w całej Gminie było to 7,78%. Co prawda na terenie 6 innych sołectw z terenu Gminy Dąbrowa wartość ta była wyższa, jednakże największa liczba bezwzględna osób bezrobotnych na terenie Gminy wystąpiła właśnie w Dąbrowie. Na dzień 31.12.2016 r. było ich 54, w tym 9 osób długotrwale bezrobotnych, czyli osób, które pozostają bez pracy przez 24 miesiące i dłużej. Przyczyną tego stanu rzeczy jest niewystarczająca liczba miejsc pracy we wsi oraz brak odpowiednich kwalifikacji mieszkańców Dąbrowy.

Osoby bezrobotne w ramach zaplanowanej aktywizacji gospodarczej i przewidzianych szkoleń, kursów i warsztatów zdobędą wiedzę i umiejętności, które pomogą im wejść na rynek pracy. Po odbyciu odpowiednich zajęć osoby te nabędą wiedzę z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Powstaną nowe

firmy, a zatem poziom bezrobocia zostanie zmniejszony. Pośrednio przełoży się to na zmniejszenie problemu starzejącego się społeczeństwa, gdyż osoby w wieku produkcyjnym pozostaną w Dąbrowie i nie będą wyjeżdżać z miejscowości w celach ekonomicznych. Zminimalizowana zostanie sytuacja związana z wyludnianiem się Dąbrowy.

Kolejnym zdiagnozowanym negatywnym zjawiskiem występującym w Dąbrowie jest proces starzejącego się społeczeństwa mieszkańców wsi. Wynika on z wydłużającego się wieku życia osób starszych, z małej liczby urodzeń dzieci, a także z wyjazdów młodzieży najpierw w celach edukacyjnych, a później zarobkowych poza teren gminy, co związane jest z brakiem szkoły średniej w Dąbrowie. Możliwość polepszenia sytuacji życiowej sprawia, że osoby w wieku produkcyjnym chętnie podejmują pracę poza obszarem Dąbrowy, niejednokrotnie wyjeżdżając do dużych miast oraz za granicę. Sytuacja ta generuje kolejny problem jakim jest wyludnianie się Dąbrowy. Struktura wiekowa w miejscowości ulega pogorszeniu. Jeszcze w połowie 2012 r. liczba osób powyżej 66 roku życia wynosiła w Dąbrowie 10% (POMD na lata 2012-2025), podczas gdy z końcem 2016 r. udział ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej) wyniósł 17,06%. Średni udział omawianej grupy wiekowej w Gminie Dąbrowa wyniósł na koniec 2016 r. 16,95%. Łącznie w Dąbrowie zarejestrowano 181 osób w wieku poprodukcyjnym. W najbliższych latach udział seniorów Dąbrowy będzie się zwiększać w strukturze wiekowej mieszkańców.

Dla coraz większej liczby osób w wieku poprodukcyjnym zaplanowano pakiet rozwiązań, dzięki którym osoby te będą mogły aktywnie uczestniczyć w życiu Dąbrowy. Powstanie miejsce, gdzie osoby starsze będą mogły się spotykać oraz spędzać miło i aktywnie swój wolny czas. Starsi mieszkańcy Dąbrowy nabędą umiejętności w zakresie obsługi komputera oraz zdobędą podstawową wiedzę informatyczną. Przewidziane są zajęcia poprawiające sprawność ruchową, a także spotkania ze specjalistami w dziedzinie medycyny. Już teraz Gmina Dąbrowa finansuje Koperty Życia dla seniorów, w której znajdują się informacje z danymi osobowymi, informacjami na temat zdrowia, przyswajaniem leków oraz kontaktem do najbliższej rodziny. Projekt ten w następnych latach może zostać rozszerzony.

W Dąbrowie zanotowano podwyższoną liczbę popełnionych wykroczeń, w tym przestępstw wśród młodzieży w wieku 13 – 17 lat. W latach 2012 – 2016 odnotowano ich w Dąbrowie 69, czyli najwięcej spośród wszystkich sołectw z terenu gminy, z czego 7 to przestępstwa. Średnia z ostatnich pięciu lat wyniosła 7,26 i była wyższa, niż średnia gminna o 1,17. Warto dodać, że w podanych latach na terenie gminy odnotowano 9 przestępstw popełnionych przez osoby młodociane, z tego 7 na terenie Dąbrowy. Przyczyną tego zjawiska może być funkcjonowanie Zespołu Szkół w Dąbrowie, gdzie szkoła podstawowa połączona była z gimnazjum. Wg krajowej mapy zagrożeń bezpieczeństwa, skwer w centrum Dąbrowy zlokalizowany pomiędzy ulicą Centralną i Mogileńską jest miejscem grupowania się osób małoletnich zagrożonych demoralizacją. W pobliżu tego miejsca zdarzały się incydenty związane

z samowolnym malowaniem przystanku autobusowego. Ponadto w Dąbrowie w latach 2012 – 2016 zanotowano 203 interwencje służb porządkowych z powodu zakłócenia miru domowego i porządku publicznego, co stanowiło aż 23% wszystkich interwencji w gminie oraz 73 przestępstwa kryminalne (23% wszystkich interwencji w gminie).

Odpowiednia edukacja wczesnoszkolna oraz doświetlenie miejsc publicznych, w których odnotowano wykroczenia przyczyni się do zmniejszenia analizowanego problemu. Ponadto założenie monitoringu na obszarach najbardziej narażonych na incydenty spowoduje skuteczniejszą interwencję.

Kolejnym problemem występującym w Dąbrowie jest niski poziom edukacji. Poniżej zaprezentowano tabele, w których znajdują się dane w zakresie średniego wyniku sprawdzianu szóstoklasistów z ostatnich 3 lat na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, Gminy Dąbrowa oraz SP w Dąbrowie.

Tabela 13. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Dąbrowie na tle Gminy Dąbrowa oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 r.

Lp.	Jednostka	Część pierwsza (średni wynik w %)		
		Ogółem	j. polski	matematyka
1	SP w Dąbrowie	47,8	b.d.	b.d.
2	gmina Dąbrowa	58	69	47
3	województwo kujawsko-pomorskie	60	69	51

Źródło: OKE w Gdańsku oraz dane pozyskane od SP w Dąbrowie

Tabela 14. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Dąbrowie na tle Gminy Dąbrowa oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 r.

Lp.	Jednostka	Część pierwsza (średni wynik w %)		
		Ogółem	j. polski	matematyka
1	SP w Dąbrowie	62	b.d.	b.d.
2	gmina Dąbrowa	59	65	53
3	województwo kujawsko-pomorskie	64	70	58

Źródło: OKE w Gdańsku oraz dane pozyskane od SP w Dąbrowie

Tabela 15. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Dąbrowie na tle Gminy Dąbrowa oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2014 r.

Lp.	Jednostka	Średni wynik sprawdzianu – zestaw podstawowy (w pkt)
1	SP w Dąbrowie	22,52
2	gmina Dąbrowa	23,09
3	województwo kujawsko-pomorskie	25,02

Źródło: OKE w Gdańsku oraz dane pozyskane od SP w Dąbrowie

Z powyższych zestawień wynika, że wyniki sprawdzianu szóstoklasistów SP w Dąbrowie w ostatnich 3 latach były gorsze, niż w województwie kujawsko-pomorskim. Najgorsza sytuacja wystąpiła w 2016 r. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów był w SP w Dąbrowie średnio niższy o 12,2%, niż w województwie. We wcześniejszych latach różnice te nie były tak duże i kształtowały się na poziomie 2– 2,5%. Liczba uczniów piszących sprawdzian w SP w Dąbrowie systematycznie się zmniejsza. W 2014 r. było ich 21, w 2015 r. – 20, a w 2016 r. – 19 z terenu gminy, w tym 10 z Dąbrowy.

Do problemów szkoły należy zaliczyć słabe wyniki w nauce osiągane przez dużą część uczniów. Dla nich dobrym rozwiązaniem byłyby dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse w procesie edukacji. Niskie wyniki na sprawdzianie wskazują, że należy objąć dodatkowymi zajęciami uczniów już we wcześniejszych klasach. W szkole brakuje tablicy interaktywnej w pracowni języka angielskiego. Uczniowie mający do dyspozycji materiały poglądowe lepiej przyswajają treści kształcenia. Tym bardziej, że podręczniki na których pracują uczniowie mają dużą oprawę metodyczną w formie multimedialnych ćwiczeń. Wskazaniem jest doposażenie pracowni matematycznej w odpowiednie pomoce, gdyż uczniowie mają problemy z jednostkami miar, osią liczbową i układem współrzędnych. Planowane są zajęcia dodatkowe dla uczniów klasy siódmej w związku z wprowadzeniem nowych treści edukacyjnych. Środki Europejskie z pewnością pomogą w przełamaniu oporu uczniów związane z brakiem umiejętności komunikacji poprzez doskonalenie zdolności posługiwania się językiem angielskim. Na chwilę obecną zajęcia dodatkowe najbardziej potrzebne są z matematyki oraz języka angielskiego. Stworzenie odpowiedniej oferty szkoleniowej, dodatkowych spotkań i szkoleń zmniejszy zdiagnozowany problem. W szkole brakuje osoby z kwalifikacjami doradcy zawodowego. Dla dzieci szkoły podstawowej w Dąbrowie przewidziany jest zestaw zajęć dodatkowych podczas których uczniowie nabędą umiejętności z zakresu matematyki oraz języka angielskiego. Polepszeniu poziomu edukacji sprzyjało będzie także doposażenie klasopracowni. Dzieci i młodzież z Dąbrowy będą mogły uczestniczyć w klubie młodzieżowym. Będzie to miejsce z możliwością aktywnego i kreatywnego spędzania wolnego czasu. W klubie młodzieżowym czynnie uczestniczyć będą również harcerze.

Ponadto w Dąbrowie występuje problem niewystarczającej integracji mieszkańców. Jego powodem jest brak miejsca do spędzania wolnego czasu. Należałoby zatem stworzyć odpowiednią infrastrukturę – miejsce do integracji.

Potencjał społeczny Dąbrowy tworzą jej mieszkańcy. Można ich przydzielić do odpowiednich grup społecznych, które są najbardziej widoczne:

- bezrobotni;
- osoby starsze;
- dzieci i młodzież;

oraz

- lokalni liderzy i przedsiębiorcy;
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.

Na terenie Dąbrowy funkcjonują organizacje oraz stowarzyszenia, które dzięki swojej społecznej postawie oraz aktywnej działalności budują pozytywny wizerunek Dąbrowy. Jednostki krótko scharakteryzowano w poniższej tabeli.

Tabela 16. Organizacje i stowarzyszenia zarejestrowane na terenie Dąbrowy w 2016 r.

Lp.	Jednostka	Adres	Forma prawna	Misja	Obszary działań
1	Dąbrowski Związek Wędkarski „Szczupak”	ul. Kasztanowa 12	stowarzyszenie	popularyzacja kultury fizycznej i sportu	sport, turystyka, rekreacja, hobby
2	Gminny Ludowy Zespół Sportowy „Olimpia” Dąbrowa	ul. Sportowa 9	stowarzyszenie kultury fizycznej	popularyzacja kultury fizycznej i sportu	sport, turystyka, rekreacja, hobby
3	Stowarzyszenie „Braterstwo Dąbrowy”	ul. Kasztanowa 16	stowarzyszenie	1. Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego oraz gospodarczego mieszkańców w gminie Dąbrowa. 2. Działanie na rzecz osób niepełnosprawnych, wykluczonych społecznie oraz uzależnionych. 3. Organizowanie pomocy w zakresie kształcenia dzieci i młodzieży oraz dorosłych. 4. Kształtowanie i rozwijanie postaw dbałości o dziedzictwo narodowe, w szczególności w zakresie historii, kultury, sztuki i języka. 5. Wspieranie inicjatyw gospodarczych, edukacyjnych oraz w zakresie ochrony środowiska i turystyki. 6. Upowszechnianie i rozwijanie kultury fizycznej i sportu dzieci, młodzieży oraz dorosłych. 7. Działanie na rzecz zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu. 8. Wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego. 9. Opracowywanie i wdrażanie strategii oraz planu rozwoju Dąbrowy.	

Lp.	Jednostka	Adres	Forma prawna	Misja	Obszary działań
				10. Prowadzenie świetlicy wiejskiej. 11. Współpracowanie z organizacjami w kraju i zagranicą. 12. Działanie na rzecz rozwijania wolontariatu.	
4	Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrowie	ul. Kasztanowa 16	stowarzyszenie	1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. 2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. 3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. 4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. 5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. 6. Działania na rzecz ochrony środowiska.	ratownictwo, bezpieczeństwo,
5	Gminny Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych w Dąbrowie	ul. Kasztanowa 16	Związki Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych		

Źródło: www.bayz.ngo.pl oraz www.mojepanstwo.pl

6.3. Sfera gospodarcza

Problemem Dąbrowy w zakresie sfery gospodarczej jest w sposób pośredni występowanie dużej liczby osób bezrobotnych. Związane jest to z niewielką liczbą miejsc pracy oraz z brakiem zaradności gospodarczej mieszkańców Dąbrowy. Wiejski charakter krajobrazu oraz znaczna odległość do większych miast oferujących dużo większą ofertę pracy nie wpływa korzystnie na obszar Dąbrowy pod względem gospodarczym. Dlatego też aktywizacja gospodarcza mieszkańców powinna być związana ze szkoleniem osób (w tym osób bezrobotnych) zainteresowanych otwarciem własnej działalności gospodarczej. Mieszkańcy Dąbrowy dojeżdżają do

pracy do pobliskiego Mogilna oraz w mniejszym stopniu do Inowrocławia i innych większych miast, korzystając również z komunikacji autobusowej.

Dąbrowa, to główny ośrodek przedsiębiorczości Gminy Dąbrowa. Jest największą miejscowością, a więc zarejestrowanych jest tu najwięcej podmiotów gospodarki narodowej (52 działalności – w tym z zawieszoną działalnością gospodarczą, zgodnie z dn. 31.12.2016 r. – dane Urzędu Gminy Dąbrowa) spośród wszystkich sołectw na terenie Gminy Dąbrowa. Wg danych CEIDG funkcjonujących podmiotów z tym samym dniem było 47 (bez zawieszonej działalności gospodarczej). Rejestrowane były na przestrzeni lat 1989 – 2016. Najwięcej z nich – 7 zarejestrowano w 2014 r., co związane jest z nową perspektywą finansową (2014-2020), kiedy można było starać się o dofinansowanie na założenie własnej firmy. Przedsiębiorstwa zlokalizowane są na różnych ulicach (wg głównego adresu miejsca wykonywania działalności): ul. Pałucka, ul. Słoneczna, ul. Szkolna, ul. Kasztanowa, al. Lipowa, ul. Centralna, ul. Cicha, ul. Dworcowa, ul. Sportowa, ul. Wiśniowa, ul. Bydgoska. Większość z nich zlokalizowana jest na ul. Szkolnej – 11 oraz Pałuckiej – 7 i Kasztanowej – 7. Mieszkańcy prowadzą działalności głównie w zakresie sprzedaży detalicznej różnych artykułów, prowadzenia robót budowlanych i wykończeniowych, naprawy pojazdów samochodowych, transportu drogowego, a także pozostałe, takie jak: lekarz, aptekarz, dentysta, fryzjer, florysta, agent ubezpieczeniowy, fizjoterapeuta i inne.

Największym zakładem pracy w Dąbrowie jest specjalistyczne przedsiębiorstwo budowlane oferujące swe usługi w zakresie konstrukcji żelbetowych obiektów kubaturowych i mostowych. Działalność firmy sięga roku 1990. Firma tamax-bis zlokalizowana jest przy ul. Szkolnej 2, zatrudnia ok. 250 osób w branży ciesielsko-betoniarzkiej, co stawia ją w czołówce firm żelbetowych nawet w skali całego kraju. Innym ważnym miejscem zatrudnienia mieszkańców Dąbrowy jest Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, która swoją działalność rozpoczęła w 1955 r. W ramach spółdzielni zatrudnionych jest ok. 50 osób. Spółdzielnia świadczy usługi na rzecz rolnictwa, w tym sprzedaż pasz dla zwierząt, nasion roślin uprawnych, kwiatów, nawozów sztucznych oraz opału. Ponadto posiada piekarnię i oferuje sprzedaż pieczywa, wyrobów cukierniczych, a także prowadzi handel w zakresie artykułów spożywczych i drobno przemysłowych.

Mieszkańcy Dąbrowy znajdują zatrudnienie w instytucjach takich jak: Urząd Gminy, Urząd Pocztowy, Bank Spółdzielczy, Biblioteka, Zespół Szkół w Dąbrowie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Przedszkole. Jednakże należy mieć na uwadze pewne ograniczania dotyczące liczby miejsc pracy we wskazanych placówkach. Kadra jest stała, a zmiany nie są podyktowane zwiększeniem zapotrzebowania na pracowników, a jedynie zwolnieniem danego wakat. Dlatego też nie ma większych rokowań, aby w tych miejscach znaleźć pracę. Potrzebna jest dodatkowa instytucja pozwalająca na zatrudnienie osób, które jej poszukują oraz posiadają odpowiednie kwalifikacje.

6.4. Sfera środowiskowa

Potencjał środowiska przyrodniczego Dąbrowy wyrazić można m.in. poprzez obszary prawnie chronione, do których należy zaliczyć jedyny pomnik przyrody w Dąbrowie tj: klon jawor. Drzewo ma obwód 380 cm. Ponadto na terenie miejscowości można wyróżnić aleję lip na ulicy Lipowej i Szkolnej oraz sporą liczbę kasztanowców rosnących na terenie całej miejscowości. Dąbrowa położona jest w znacznej odległości od lasów i jezior. Jedynym skupiskiem drzew jest park o powierzchni 2,73 ha. Podworski park znajduje się przy dawnym dworze, w którym obecnie mieści się Gminny Ośrodek Pomocy społecznej i Przedszkole. Park jest uporządkowany i zagospodarowany, a jego stan należy ocenić jako bardzo dobry również pod kątem zachowanych alejek i szpalerów. Na terenie parku znajduje się siłownia zewnętrzna oraz plac zabaw dla dzieci. W celu zwiększenia bezpieczeństwa tego miejsca pożądanym będzie zainstalowanie monitoringu na terenie parku.

Fot. 1. Park w Dąbrowie oraz plac zabaw dla dzieci

Źródło: fotografia własna

Fot. 2. Park w Dąbrowie
Źródło: fotografia własna

Przez Dąbrowę przepływa rów melioracyjny z kierunku Parlina, który przebiega obok stawu w o powierzchni 1 ha i płynie dalej na północ. Przez wschodnią oraz północną część Dąbrowy przepływa Struga Foluska. Nie jest znany stan zanieczyszczenia powyższych wód, gdyż nie były prowadzone w ich obrębie stosowne badania.

Można jedynie przypuszczać, że w rejonie ul. Dworcowej, Słonecznej i Wiśniowej w okresie jesienno-zimowym występuje podwyższony poziom zanieczyszczenia powietrza w wyniku ogrzewania domów poprzez tradycyjne piece węglowe. Związane jest to z nagromadzeniem budynków jednorodzinnych w tej części wsi. Jednakże ogólny stan powietrza określany jest jako bardzo dobry. Związane jest to z brakiem przemysłu w Dąbrowie, dużą przewiewnością terenu, a także niezbyt gęstą strukturą przestrzenną budynków we wsi.

Na terenie Dąbrowy nie ma znaczących problemów, które stanowiłyby przesłankę do stwierdzenia stanu kryzysowego w zakresie środowiska przyrodniczego. Nie występują tu przekroczenia w zakresie zanieczyszczeń, które były odczuwalne dla mieszkańców. Dąbrowa, jako wiejska jednostka osadnicza nie jest miejscem gdzie kumulują się problemy natury środowiskowej.

6.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna oraz przestrzenie zdegradowane

Dąbrowa, to wieś która pierwotnie była ulicówką (zwarta zabudowa mieszkaniowa skoncentrowana jest po obu stronach drogi - ob. ulica Kasztanowa). Na wschodzie wsi znajdował się zespół dworsko – parkowy, a na południe od niego wybudowano zabudowania folwarczne, zarówno mieszkalne, jak i gospodarcze wraz z budynkiem byłej mleczarni zlokalizowanej przy ul. Szkolnej 2 z pocz. XX w. Obecnie

Dąbrowa przyjmuje układ wielodrożnicy. Po 1940 r. Dąbrowa znacznie powiększyła swoje terytorium. We wschodniej części powstała ulica Akacyjowa. Przy niej powstało kilka nowych domów jednorodzinnych, obiekty magazynowe i przemysłowe, a także niewielka stacja benzynowa. Na północ od ulicy Kasztanowej powstała ulica Cicha z dwukondygnacyjną zabudową jednorodzinną. Za Strugą Foluską przy ul. Bydgoskiej w odległości ok. 1 km od centrum wsi zlokalizowano stację benzynową. W jej pobliżu znajduje się zabudowa mieszkaniowa, w tym zagrodowa, która powstała po 1940 r. Od strony południowej przybyło kilka nowych zabudowań przy ul. Mogileńskiej. Tutaj zlokalizowane jest boisko sportowe, a za nim w kierunku centrum wsi 8 budynków wielorodzinnych (dawne budynki pracownicze) przy ul. Sportowej. Na ul. Centralnej funkcjonuje jedyny w Gminie Bank Spółdzielczy. Rozbudowana została cała część zachodnia Dąbrowy. Ulica Szkolna została znacznie powiększona. Mieści się przy niej dawny Ośrodek Zdrowia w którym funkcjonuje Poradnia Lekarza Rodzinnego oraz ZS w Dąbrowie wraz z trawiastym boiskiem piłkarskim oraz drugim boiskiem o powierzchni tartanowej. Między szkołą, a zespołem boisk znajduje się nowa hala widowiskowo-sportowa. Za szkołą w kierunku wschodnim założono duże przedsiębiorstwo transportowo - usługowe z budynkami o funkcji przemysłowej. Na północ od ul. Szkolnej znajduje się ul. Dworcowa, gdzie jeszcze przed 1940 r. istniały zabudowania związane z koleją. Na wschód od ulicy Dworcowej usytuowane są budynki pokolejowe wraz z dawnym dworcem, który nie jest obecnie użytkowany. Na ulicy Dworcowej funkcjonuje Poradnia Lekarza Rodzinnego. Na północ od niej znajduje się ulica Pałucka z domami jednorodzinnymi (zbudowanymi po 1940 r.), a na wschód - nowo powstałe ulice: Słoneczna, Topolowa, Wiśniowa. Po zachodniej części ul. Słonecznej znajdują się budynki mieszkalne dwukondygnacyjne – bliźniaki.

Zabudowania powstałe przed 1940 r. reprezentują obiekty zespołu dworsko - parkowego przy ul. Parkowej. Dwór znajduje się w dobrym stanie technicznym i zaadaptowany został na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Przedszkole, zaś park jest dobrze zagospodarowany. Miejsce to należałoby zmonitorować oraz odpowiednio doświetlić. Na południe od dworu znajdują się pofolwarczne budynki gospodarcze, które należą do osoby prywatnej. Ich stan nie jest zadowalający. Zabudowania folwarczne kończą się w stronę południową na budynku dawnej mleczarni, która jest obecnie odrestaurowana i znajduje się w rękach prywatnych. Centrum wsi stanowi skwer pomiędzy ulicą Mogileńską i Centralną. Został on obsadzony drzewami i krzewami. W jego środku stoi pomnik niepodległości. W miejscu tym założony został monitoring, ale należy pomyśleć o odpowiednim doświetleniu., co skutkowałoby zmniejszeniem przestępczości na tym obszarze. Podobna sytuacja związana jest z zachodnią częścią ul. Kasztanowej, która łączy się ze skwerem. Od wielu już lat, na terenie parkingu przy skrzyżowaniu ulicy Kasztanowej i Bydgoskiej istnieje "dzikie" targowisko. W pobliżu znajdują się sklepy spożywcze oraz apteka (dawna pastorówka). Na południe od niej występuje aleja lipowa, która prowadzi do plebani oraz kościoła parafialnego. Należy zaznaczyć, że na ul. Kasztanowej znajduje się także Urząd Gminy, Remiza Strażacka, Poczta, a w jej wschodniej części cmentarz parafialny. Za Urzędem Gminy mieści się skromny, drugi dwór w Dąbrowie o cechach klasycystycznych z pocz. XX w.

Fot. 3. Skwer w centrum Dąbrowy

Źródło: fotografia własna

Na ul. Kasztanowej znajduje się także dawny kościół ewangelicki, który stoi obecnie pusty i niszczeje, stanowi więc przestrzeń zdegradowaną. Co prawda mieszkańcy podczas spotkań wymienili wiele przestrzeni zdegradowanych na terenie Dąbrowy, jednakże część z nich wcale nie prezentuje się źle. Park podworski jest bardzo ładnie urządzone. Na jego terenie brakuje tylko monitoringu i oświetlenia, który zmniejszyłby zagrożenie przestępczości. W centrum wsi znajduje się także budynek po weterynarii, który wymaga remontu. Natomiast budynek dworca PKP nie należy do własności Gminy, tak samo jak i budynek dawnego baru oraz byłe budynki PGR, więc Gmina nie może podjąć tam działań rewitalizacyjnych. Z kolei stadion w Dąbrowie jest w dostatecznym stanie. Najważniejszym i najpilniejszym zadaniem, a także główną inwestycją infrastrukturalną będzie remont dawnego kościoła ewangelickiego. Obecnie szpeci on estetykę centrum wsi, co również wpływa na negatywne samopoczucie mieszkańców. Ponadto Dąbrowianie upatrują w nim nadzieje i szanse na przystosowanie go do pełnienia funkcji społecznych. Budynek posiada na chwilę obecną największy potencjał spośród wszystkich miejsc Dąbrowy, które może stać się kołem zamachowym do rozwoju społeczno – gospodarczego sołectwa. Potrzebę odnowy potwierdzają badania ankietowe. To miejsce wymagające najpilniejszych i najbardziej potrzebnych zmian. Przez lata nie modernizowany obiekt popada w coraz większą ruinę, która już teraz zagraża zdrowiu i życiu mieszkańców. Bierność w kolejnych latach spowoduje jego bezpowrotną utratę. Dlatego też zdecydowano się „mierzyć siły na zamiary” i podjąć się planu modernizacji tylko tego obiektu.

Gmina Dąbrowa jest w trakcie prac związanych z przejęciem obiektu od Skarbu Państwa. Już wcześniej pojawił się pomysł adaptacji tego miejsca na nowe funkcje. Realizacja założenia jest sukcesywnie wdrażana. Opracowywana jest koncepcja zagospodarowania kościoła. Należy jednak pamiętać, że był kościół prezentuje wartość religijną, historyczną oraz architektoniczną. Jest dawnym miejscem kultu religijnego, a także spuścizną krajobrazu kulturowego wcześniejszych

mieszkańców Dąbrowy. Obiekt ten jest w bardzo złym stanie technicznym. Poniżej umieszczono fotografie przedstawiające jego obecny stan.

Fot. 4. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – elewacja północno-wschodnia
Źródło: fotografia własna

Fot. 5. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – drzwi wejściowe od strony wschodniej
Źródło: fotografia własna

Fot. 6. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – elewacja północno-zachodnia
Źródło: fotografia własna

Fot. 7. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – elewacja południowa
Źródło: fotografia własna

Jak widać na załączonych powyżej fotografiach obiekt utracił swój dawny blask. W części wschodniej najprawdopodobniej zlikwidowano prezbiterium, o czym świadczą odsłonięte cegły. Zachowały się nieliczne elementy zdobnicze oraz częściowo zamknięte łukowate formy okien. Same okna zostały powybijane oraz zamurowane. Zachodnia część kościoła łącznie z ryzalitem, w którym znajdowały się drzwi wejściowe jest całkowicie pozbawiona tynku. Stolarka drzwiowa z pewnością uległa wymianie. Duży i masywny budynek sprawia obecnie wrażenie opustoszałego monumentu. Na poniższej fotografii przedstawiono budynek kościoła z czasów jego świetności.

Fot. 8. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – lata międzywojenne

Źródło: POMD na lata 2012-2025

Charakteryzowany obiekt zbudowano w latach 1844-45. Kościół ewangelicko – augsburski (luterkański) powstał dla osadników niemieckich, którzy od połowy XIX w. zaczęli kolonizację Dąbrowy.

Po zakończeniu II wojny światowej Niemcy wyjechali z Dąbrowy, a kościół przestał być użytkowany. 28 sierpnia 1957 r. odbyło się nadzwyczajne walne zebranie Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Dąbrowie. Na zebraniu dokonano otwarcia Wiejskiego Domu Towarowego w charakteryzowanym kościele. Dokonano przeróbek, kapitalnego remontu. Kosztowało to wtedy 100.000 zł. W chwili otwarcia uruchomiono 3 sklepy, tj. na dole – sklep żelazny, na piętrze – tekstylny (odzieżowy) i kolonialny (artykuły pierwszej potrzeby). W latach 80. XX w. Dom Towarowy przestał funkcjonować, a budynek kościoła sam pozostawiony sobie zaczął popadać w stan ruiny.

Dostosowanie dawnego kościoła do kulturalnych potrzeb mieszkańców, a także organizacja w nim różnorodnych spotkań i szkoleń spowoduje ożywienie tego miejsca. Obiekt zostanie dostosowany do potrzeb miejscowej ludności wraz z uwzględnieniem nowoczesnych technologii. Powstanie dobra oferta kulturalno – edukacyjna dla mieszkańców Dąbrowy.

Dąbrowa jest cała zwodociągowana i w ok. 63 % skanalizowana. Nie ma tu zbiorczych systemów grzewczych. Gospodarstwa domowe zaopatrywane są w indywidualne źródła ogrzewania (głównie piece węglowe). Dąbrowa nie posiada sieci gazowej doprowadzającej gaz do odbiorców. Mieszkańcy we własnym zakresie korzystają z butli gazowych.

6.6. Główne wnioski

Dąbrowa, to centrum życia społeczno – gospodarczego Gminy Dąbrowa. Jest najważniejszą jednostką z punktu widzenia strategicznego, a także rozwoju całej gminy. Sytuację kryzysową w Dąbrowie potwierdzają wszystkie wskaźniki społeczne oraz przestrzeń najbardziej zdegradowana – kościół poewangelicki. Występują tu problemy związane z niskim poziomem edukacji, bezrobociem, starzejącym się społeczeństwem oraz przestępczością. Brak jest miejsca stanowiącego centrum życia społeczno-kulturalnego mieszkańców, który pozwalałby na ich integrację. Obszar rewitalizacji ma znaczący potencjał wyrażony poprzez zidentyfikowane grupy społeczne, które ożywią sołectwo. Przeprowadzone konsultacje społeczne potwierdzają zasadność prowadzenia rewitalizacji w kościele poewangelickim, w którym odbywać się będą spotkania o różnorodnej tematyce (integracyjne, kulturotwórcze, społeczne, doszkalające, edukacyjne). Rewitalizacja Dąbrowy będzie bazowała na zidentyfikowanym potencjale rozwojowym miejsca.

VII. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Program Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa jest jednym z narzędzi realizujących strategię rozwoju gminy. Rewitalizacja jest elementem całościowej wizji rozwoju gminy, co przedstawiono poniżej. Analiza dokumentów programowych gminy pozwoliła wytyczyć związki oraz wspólne elementy, które zaprezentowano poniżej. Odwołano się do pozostałych dokumentów polityki regionalnej, do której przynależy Gmina Dąbrowa. W niniejszym rozdziale wskazano, które zaplanowane projekty rewitalizacyjne w niniejszym Programie Rewitalizacji są rozwinięciem celów analizowanych dokumentów.

7.1. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu ponadgminnym

STRATEGIA OBSZARU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO POWIATU MOGILEŃSKIEGO

Strategia przyjęta została 13 stycznia 2017 r. przez Komitet Sterujący Obszarem Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Mogileńskiego Uchwałą Nr 3/2017. W dokumencie przyjęto 7 celów strategicznych dla ORSG Powiatu Mogileńskiego, którym z kolei przyporządkowano cele operacyjne pełniące rolę priorytetów inwestycyjnych. Spójność Programu Rewitalizacji z niniejszą Strategią wykazują następujące cele strategiczne i cele operacyjne:

Cel strategiczny nr 1: AKTYWNE I ZINTEGROWANE SPOŁECZEŃSTWO

Priorytety inwestycyjne - cele operacyjne:

1.1. Tworzenie warunków godnego życia i pracy dla rodzin.

Cel strategiczny nr 2: BOGATA OFERTA KULTURALNA, SPORTOWA I REKREACYJNA

Priorytety inwestycyjne - cele operacyjne:

2.1. Poprawa dostępu do atrakcyjnej oferty kulturalnej

Cel strategiczny nr 3: DOBRE KSZTAŁCENIE

Priorytety inwestycyjne - cele operacyjne:

3.1. Dostosowanie oferty do potrzeb pracodawców i poprawa efektów kształcenia zawodowego

3.2. Modernizacja infrastruktury technicznej i wyposażenia instytucji oświaty i poprawa jakości kształcenia

Cel strategiczny nr 4: ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO

Priorytet inwestycyjny - cel operacyjny:

4.1. Poprawa oferty podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Cel strategiczny nr 5: INWESTYCJE I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ KREUJĄCA NOWE MIEJSCA PRACY

Priorytety inwestycyjne - cele operacyjne:

5.2. Stworzenie warunków dla rozwoju oferty turystycznej.

Cel strategiczny nr 6: OGRANICZENIE SKUTKÓW BEZROBOCIA I SFERY WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Priorytety inwestycyjne - cele operacyjne:

6.1. Ograniczanie skali i skutków bezrobocia

6.2. Zapobieganie i łagodzenie skutków wykluczenia społecznego

Cel strategiczny nr 7: ROZWINIĘTA INFRASTRUKTURA I AKTYWNA OCHRONA ZASOBÓW ŚRODOWISKA

Priorytety inwestycyjne - cele operacyjne:

7.1. Rozwój infrastruktury poprawiającej jakość życia mieszkańców i chroniącej środowisko

**LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2014-2020 DLA STOWARZYSZENIA
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA SĄSIEDZI WOKÓŁ SZLAKU PIASTOWSKIEGO**

Strategię opracowano w styczniu 2017 r. Wyznaczono 3 cele szczegółowe:

1. Rozwój przedsiębiorczości do 2023 roku.
2. Poprawa atrakcyjności obszaru LGD do 2023 roku.
3. Rozwój kapitału społecznego na obszarze LGD do 2023 roku.

Wszystkie założone cele w LGD są spójne z Programem Rewitalizacji, tym bardziej, że projekty w nim zawarte również realizowane będą do 2023 roku.

Program Rewitalizacji będzie miał wpływ na poniższe wskaźniki produktu zawarte w LSR:

- liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach;
- powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.

Program Rewitalizacji będzie miał wpływ na poniższe wskaźniki rezultatu zawarte w LSR:

- liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów;
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu;
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - osoby, które podjęły pracę w okresie do trzech miesięcy następujących po dniu, w którym zakończyły udział w projekcie;
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna.

7.2. Opis powiązań Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu gminnym

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DĄBROWA

Studium opracowane zostało w latach 1998 – 1999 i jest obowiązującym dokumentem w zakresie polityki przestrzennej gminy. Wyznaczono w nim cele i kierunki rozwoju gminy. „Podstawowym celem rozwoju gminy Dąbrowa powinno być systematyczne podnoszenie jakości życia jej mieszkańców”. Poniżej wymieniono tylko te kierunki rozwoju, które wpisują się w PR:

- stymulowanie rozwoju wszystkich form przedsiębiorczości;
- dążenie do intensyfikacji rozwoju ośrodka gminnego jakim jest wieś Dąbrowa w celu podnoszenia dla rangi przez zwiększenie bazy usług dla jego mieszkańców;
- rozwój turystyki, w oparciu o duże walory środowiska przyrodniczego i kulturowego o charakterze pobytowym, krajoznawczym i agroturystyki (w PR przewiduje się utworzenie własnych działalności gospodarczych, w tym może to być agroturystyka);
- działania w kierunku uporządkowania i dalszego rozwoju urządzeń infrastruktury technicznej.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DĄBROWA NA LATA 2012-2020

Przedmiotowy dokument przygotowano w marcu 2012 r. W Strategii wyznaczono perspektywę rozwoju społeczno – gospodarczego gminy. Sformułowano następującą wizję rozwoju gminy: *„Gmina Dąbrowa, miejscem ludzi aktywnych, pielęgnujących lokalne tradycje, stanowiąca obszar o rozwiniętej infrastrukturze technicznej i rekreacyjno-turystycznej, sprzyjająca przedsiębiorczości i otwarta na współpracę z innymi jednostkami”*. Wyznaczono także misję, która przedstawia syntetyczny obraz stanu przyszłego: *„Zapewnienie mieszkańcom należytego poziomu warunków życia, wspieranie przedsiębiorczości i aktywności społeczności lokalnej poprzez szybki rozwój społeczno-gospodarczy gminy”*.

Wyszczególniono kluczowe problemy rozwojowe gminy, a na ich podstawie wyznaczono następujące cele główne:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu i promocja przedsiębiorczości.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej na terenie gminy.
3. Poprawa jakości życia mieszkańców.
4. Zreformowanie systemu oświaty na terenie gminy.
5. Promocja gminy i jej zasobów.

Poniżej wymieniono tylko te cele szczegółowe, które wpisują się w PR:

- 1.2. Różnicowanie działalności w istniejących gospodarstwach rolnych
 - tworzenie gospodarstw agroturystycznych (w sposób pośredni),
 - szkolenia w zakresie pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów na obszarach wiejskich (w sposób pośredni).
- 1.3. Ograniczenie bezrobocia na terenie gminy
 - podnoszenie kwalifikacji przez dorosłych mieszkańców gminy,
 - nabywanie nowych kwalifikacji i kompetencji,
 - realizacja projektów własnych i finansowanych z UE przez PUP, GOPS.
- 2.1. Poprawa stanu dróg i infrastruktury towarzyszącej
 - poprawa stanu oświetlenia,
 - modernizacja punktów oświetleniowych.
- 2.4. Budowa gminnego centrum kulturalno-rozrywkowego w Dąbrowie
 - budowa gminnego centrum kulturalno-rozrywkowego wraz z wyposażeniem i infrastrukturą towarzyszącą,
 - opracowanie dokumentacji technicznej.
- 3.1. Organizacja czasu wolnego dla młodych i dorosłych mieszkańców gminy
 - organizacja czasu wolnego w oparciu o dostępną infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową,
 - aktywizacja dzieci i młodzieży poprzez organizację zawodów sportowych, konkursów tematycznych,
 - sformułowanie oferty cyklicznych spotkań dla osób starszych – utworzenie Klubu Seniora.
- 3.2. Poprawa dostępności do usług
 - poprawa dostępności do specjalistycznych usług medycznych,
- 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

- oświetlenie, monitoring,
- 3.5. Promocja zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej mieszkańców
 - zajęcia ruchowe dla seniorów.
- 3.6. Poprawa oferty kulturalnej gminy
 - organizacja własnych cyklicznych imprez kulturalnych opartych na walorach środowiska i historii, będących wizytówką gminy,
 - zatrudnienie koordynatorów/animatorów kultury,
 - rozszerzenie oferty kulturalnej gminy (festyny, konkursy, wystawy, warsztaty, itp.),
 - zwiększenie ilości imprez integracyjnych i aktywizujących,
- 4.2. Organizacja zajęć pozalekcyjnych
 - organizacja zajęć wyrównawczych,
- 4.3. Kształcenie osób dorosłych
 - opracowanie programów kształcenia osób dorosłych (w sposób pośredni),
 - kształcenie przez całe życie – program dla seniorów.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE DĄBROWA NA LATA 2017 - 2020

Program przyjęty został 30 marca 2017 r. przez Radę Gminy w Dąbrowie Uchwałą Nr XXII/145/2017. Głównym celem programu jest ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i jego skutków w gminie Dąbrowa poprzez tworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwięzionych w zjawisko przemocy. Zadanie wyznaczone w niniejszym programie, które wpisuje się w ramy Programu Rewitalizacji to:

- organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z tematyką przemocy w rodzinie dla kadry placówek pomocniczych oraz konkretnych grup odbiorców (uczniowie).

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ INNYCH UZALEŻNIEŃ NA ROK 2017

Program przyjęty został 9 lutego 2017 r. przez Radę Gminy w Dąbrowie Uchwałą Nr XXI/134/2017. Wyznaczono 3 główne cele programu:

1. Zwiększenie zasobów oraz skuteczność środków do radzenia sobie z problemami alkoholowymi oraz innymi uzależnieniami.
2. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i innych uzależnień na terenie gminy oraz zmniejszanie rozmiarów już istniejących.
3. Zmiana postaw i postępowania członków społeczności lokalnej wobec problemu alkoholizmu oraz innych uzależnień.

Zadania wyznaczone w niniejszym programie, które wpisuje się w ramy Programu Rewitalizacji to:

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dla dzieci i młodzieży:

- organizowanie i prowadzenie w szkołach programów, warsztatów, spektakli profilaktycznych, konkursów dla dzieci i młodzieży
- prowadzenie zajęć pozalekcyjnych o różnym charakterze: wspierające, logopedyczne, psychoedukacyjne, kompensacyjno-wyrównawcze, psychologiczno-pedagogiczne..

Pozostałe dokumenty programowe Gminy Dąbrowa nie nawiązują do Programu Rewitalizacji, a co za tym idzie nie jest możliwe, aby poprzez Program Rewitalizacji były one realizowane.

VIII. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

W rozdziale przedstawiono:

1. Koncepcję rewitalizacji – założenia zaplanowanej interwencji, czyli w jaki sposób obszar rewitalizacji zostanie wyprowadzony ze stanu kryzysowego;
2. Stan, który zostanie osiągnięty po przeprowadzeniu rewitalizacji, czyli jak będzie wyglądała Dąbrowa po ograniczeniu zjawisk kryzysowych.

8.1. Koncepcja

Przewidziane projekty główne oraz przedsięwzięcia uzupełniające na terenie sołectwa Dąbrowa są ze sobą spójne i wzajemnie się uzupełniają. Zaplanowane działania w sposób pośredni lub bezpośredni nawiązują do zdiagnozowanych problemów występujących w Dąbrowie. Założona interwencja przyczyni się do zniwelowania lub ograniczenia występujących zjawisk kryzysowych poprzez skuteczne oddziaływanie. Poprawa zdiagnozowanych problemów nastąpi poprzez realizację celów rewitalizacji przyjętych jeszcze na poziomie diagnozy:

- A Cel rewitalizacji: przekształcenie obszaru zdegradowanego na cele aktywizacji społecznej,
- B Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji gospodarczej,
- C. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych.

Wynikają one z rozpoznanego stanu kryzysowego występującego w Dąbrowie oraz ich wzajemnych relacji, która kształtuje się następująco. Mieszkańców Dąbrowy należy zaliczyć do różnych grup społecznych. Należą do nich osoby w wieku szkolnym,

które uczęszczają do SP w Dąbrowie. Tu jednak średnie wyniki nauczania są gorsze, niż średnio w województwie. Brak zaradności życiowej oraz umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach już na tym etapie życia skutkuje często wykroczeniami młodocianych. Na ten stan rzeczy wpływ ma również środowisko, z którego wywodzą się młode osoby. Część z nich ma także problemy z przyswajaniem wiedzy, co skutkuje dalej niewystarczającym wykształceniem. Decydując się na pozostanie w Dąbrowie, po nabyciu odpowiednich kwalifikacji lub też ich braku w wyniku utrudnionego dostępu do pracy, który związany jest z peryferyjnością miejscowości, a także brakiem miejsc pracy i niską aktywnością gospodarczą, mieszkańcy Dąbrowy są w 7,83% osobami bezrobotnymi. Na ten fakt ma także wpływ historia miejsca – Dąbrowa to wieś popegeerowska. W związku z tym część bezrobotnych wyjeżdża do większych miast lub za granicę, a osoby, które pozostały z powodu swojej sytuacji życiowej nie decydują się na posiadanie dzieci. Odływ ludności dotyczy także młodych ludzi, którzy wyjeżdżają w celach dalszego kształcenia. Powyższy fakt generuje w sposób pośredni proces starzejącego się społeczeństwa. Osoby te z kolei, jak i również wszyscy mieszkańcy Dąbrowy mają utrudniony dostęp do funkcji kulturotwórczych, ponieważ w Dąbrowie – ośrodku gminnym nie ma Gminnego Ośrodka Kultury. Jego brak w sposób pośredni również generuje pewne zachowania patologiczne.

Cele A, B i C wpisują się w cel ogólny rewitalizacji na terenie Dąbrowy, który wskazano w kolejnym rozdziale, a także w 3 kierunki działań. Nawiązują także do 5 przedsięwzięć oraz 10 projektów głównych, które będą realizowane do 2023 r. w Dąbrowie. Są one możliwe do realizacji, a pozyskane środki zewnętrznie przyspieszą i ułatwią ich realizację. Szczegółowo zaplanowana interwencja została zaprojektowana poprawnie, co dowodzi uspołecznienie procesu rewitalizacji. Mieszkańcy uczestniczyli w spotkaniach o tematyce rewitalizacyjnej, a także wyrażali swoją opinię poprzez ankietyzację oraz zgłaszali swoje uwagi za pomocą formularzy konsultacyjnych. Szczegóły dotyczące spójnej koncepcji rewitalizacji zaprezentowano w rozdziale poświęconym komplementarności.

8.2. Stan

Rewitalizacja na obszarze Gminy Dąbrowa przeprowadzona została na terenie sołectwa Dąbrowa, ze względu na występującą tu wcześniej sytuację kryzysową spowodowaną kumulacją negatywnych zjawisk społecznych w zakresie bezrobocia, starzejącego się społeczeństwa, niskiego poziomu edukacji w SP w Dąbrowie oraz podwyższonego poziomu przestępczości, a także występującej przestrzeni zdegradowanej – dawnego kościoła ewangelickiego. Zjawiska te zostały w znaczny sposób ograniczone.

W wyniku przeprowadzonej interwencji sytuacja życiowa mieszkańców poprawiła się. Projekty i przedsięwzięcia zostały zrealizowane czego skutkiem jest

aktywna społeczna i gospodarcza postawa mieszkańców. Poprzez rewitalizację przestrzeni zdegradowanej – kościoła poewangelickiego, miejsce to:

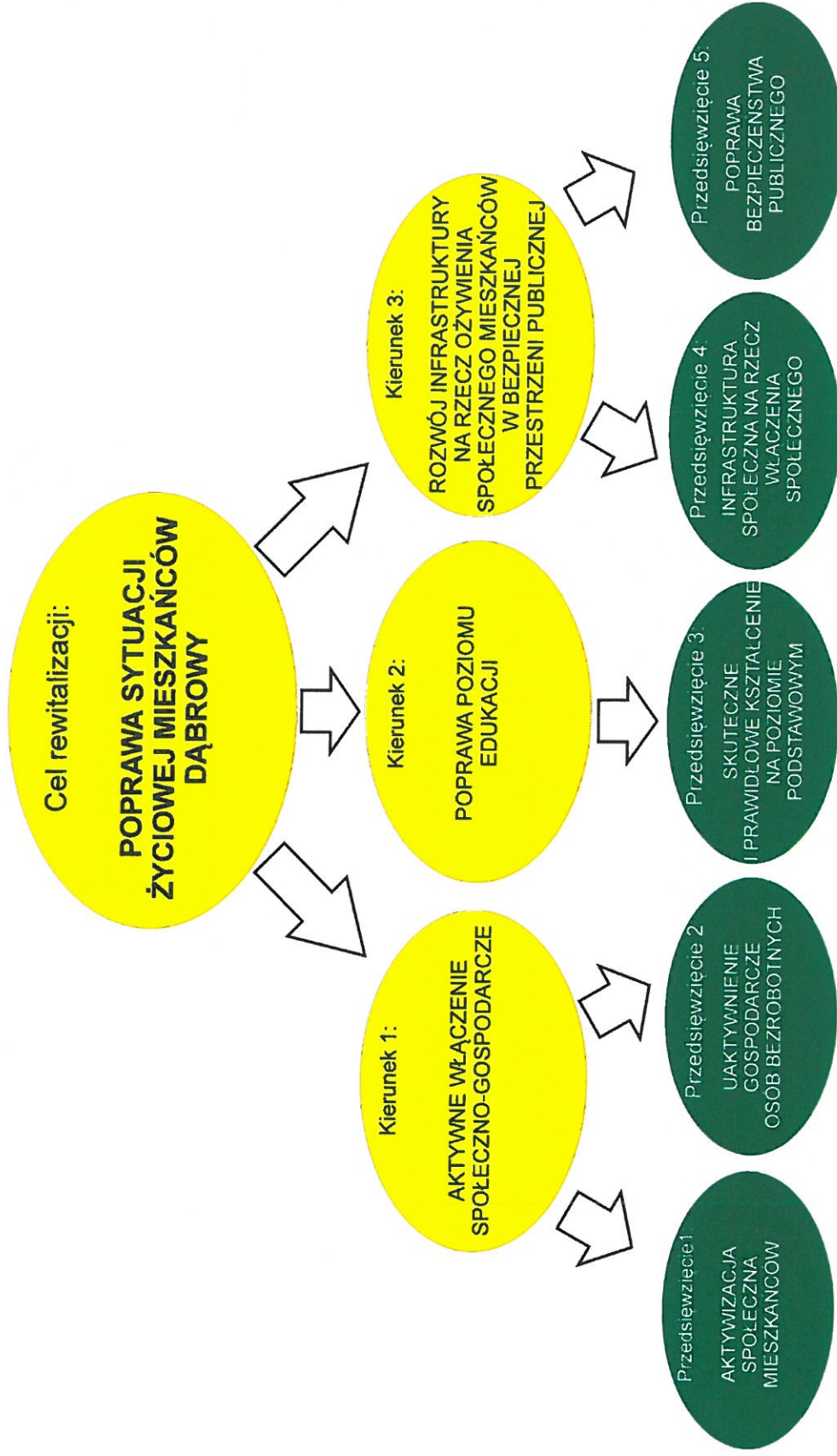
- jest „kołem zamachowym” rozwoju sołectwa;
- stało się centrum wydarzeń społecznych i kulturalnych – utworzono w nim Gminny Ośrodek Kultury;
- stało się miejscem spotkań osób starszych, którzy wzajemnie się integrują, a także miło spędzają swój wolny czas;
- napędziło rozwój gospodarczy Dąbrowy poprzez organizację w nim cyklicznych spotkań w ramach edukacji gospodarczej mieszkańców;
- jest chętnie odwiedzane przez Dąbrowian, gdyż organizowane są tu liczne imprezy kulturalne;
- zostało zmodernizowane, odnowione i wyremontowane oraz zaadoptowane na funkcje kulturotwórcze;
- poprawiło estetykę oraz ład przestrzenny sołectwa przez co Dąbrowa zyskała na znaczeniu na poziomie ponadgminnym;
- nie stwarza zagrożenia dla życia i zdrowia mieszkańców, które wcześniej miało miejsce.

Obszar rewitalizacji jest odnowionym miejscem, w którym jego mieszkańcy:

- wykazują aktywną postawę gospodarczą, założono nowe firmy, a poziom bezrobocia spadł;
- nabyli odpowiednią wiedzę i umiejętności poprzez odbyte spotkania, warsztaty i szkolenia, które wykorzystują na lokalnym rynku pracy;
- aktywnie uczestniczą w spotkaniach Klubu Seniora oraz Klubu Młodzieżowego – najmłodsza oraz najstarsza grupa ekonomiczna mieszkańców Dąbrowy może miło spędzać swój czas wolny oraz nabywać nowe umiejętności;
- poprzez działania rewitalizacyjne zostali zintegrowani;
- posiadają miejsce spotkań, głównie o tematyce kulturotwórczej;
- czują się bezpiecznie poprzez zamontowany monitoring oraz oświetlenie;
- osiągają lepsze wyniki w nauce;
- są zadowoleni z wyposażenia szkoły w Dąbrowie i poprawy warunków edukacyjnych, a także poziomu nauczania;
- cieszą się, że są mieszkańcami Dąbrowy.

IX. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK

Zaprezentowany cel rewitalizacji odpowiada na zidentyfikowane problemy na etapie diagnozy. Jest pochodną wizji, a także jest ukierunkowany na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji. Cel rewitalizacji opisano za pomocą wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. W rozdziale zawarto drzewo ustaleń charakteryzujące się strukturą hierarchiczną. Składa się ono z 4 poziomów, a każdy kolejny jest uszczegółowieniem wcześniejszego. Poniżej umieszczono drzewo ustaleń z 3 poziomami, w którym zawarto cel rewitalizacji, kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Od nich z kolei będą wychodzić projekty główne, które przedstawiono w kolejnym rozdziale.

Ryc. 13. Poziomy drzewa ustaleń
Źródło: opracowanie własne

Cel rewitalizacji osiągnięty zostanie poprzez realizację głównego wskaźnika rewitalizacji jakim jest:

Liczba bezrobotnych mieszkańców Dąbrowy, którzy podjęli pracę zarobkową lub otworzyli własne działalności gospodarcze (łącznie 10 osób), poprawa poziomu edukacji (wynik sprawdzianu powyżej średniej wojewódzkiej), poprawa bezpieczeństwa publicznego (spadek przestępstw osób młodocianych o 20%), liczba aktywnych społecznie seniorów (15 osób, które czynnie uczestniczą w spotkaniach Klubu Seniora) oraz utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury zapewniającego realizację projektów aktywizujących.

Wskazuje się następujące wskaźniki produktów i rezultatów, które zastosowano w projektach głównych:

Tabela 17. Wskaźniki produktów i rezultatów

Nazwa wskaźnika	Źródło wskaźnika	Jednostka miary	Wartość		Uwagi
			Początkowa Rok bazowy	Końcowa Stan docelowy w 2023 r.	
Wskaźniki produktu					
Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach	LSR	szt.	0	1	
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	RPO WK-P (7.1)	szt.	0	1	
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	LSR, RPO WK-P (7.1)	m²	0	300	Dot. tylko pow. kościoła poewangelickiego
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	LSR, RPO WK-P (11.1)	szt.	0	25	Łącznie dla projektów głównych nr 4 i 5
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	1	
Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	1	

Nazwa wskaźnika	Źródło wskaźnika	Jednostka miary	Wartość		Uwagi
			Początkowa Rok bazowy	Końcowa Stan docelowy w 2023 r.	
doposażone w programie					
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	1	
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	50	
Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych pracą indywidualną	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	10	
Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem	RPO WK-P (4.4)	szt.	0	1	
Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych	RPO WK-P (4.4)	szt.	0	6	
Liczba zamontowanych lamp	wskaźnik autorski	szt.	0	40	
Liczba zamontowanych stanowisk kamerowych	wskaźnik autorski	szt.	0	5	
Liczba zrealizowanych projektów	LSR	szt.	0	5	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	RPO WK-P (9.3)	szt.	0	25	
Liczba osób zgłoszonych do	wskaźnik autorski	szt.	0	50	

Nazwa wskaźnika	Źródło wskaźnika	Jednostka miary	Wartość		Uwagi
			Początkowa Rok bazowy	Końcowa Stan docelowy w 2023 r.	
projektu (dot. projektu nr 3)					
Wskaźniki rezultatu					
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	LSR, RPO WK-P (7.1)	szt.	0	300	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	LSR, RPO WK-P (11.1)	szt.	0	10	Łącznie dla projektów głównych nr 4 i 5
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - osoby, które podjęły pracę w okresie do trzech miesięcy następujących po dniu, w którym zakończyły udział w projekcie	LSR, RPO WK-P (11.1)	szt.	0	5	Łącznie dla projektów głównych nr 4 i 5
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	LSR, RPO WK-P (11.1)	szt.	0	9	Łącznie dla projektów głównych nr 4 i 5
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	1	
Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	1	

Nazwa wskaźnika	Źródło wskaźnika	Jednostka miary	Wartość		Uwagi
			Początkowa Rok bazowy	Końcowa Stan docelowy w 2023 r.	
prowadzenia zajęć edukacyjnych					
Liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	1	
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	20	
Liczba uczniów, którzy podnieśli, nabyli lub uzupełnili umiejętności praktyczne	RPO WK-P (10.2)	szt.	0	25	
Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem	RPO WK-P (4.4)	szt.	0	300	
Liczba uczestników imprez kulturalnych	RPO WK-P (4.4)	szt.	0	200	
Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem	RPO WK-P (4.4)	szt.	0	300	
Liczba wykorzystywanych lamp	wskaźnik autorski	szt.	0	40	
Liczba wykorzystywanych stanowisk kamerowych	wskaźnik autorski	szt.	0	5	
Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych	LSR	szt.	0	20 w tym 5 os. z grup defaworyzowanych	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług	RPO WK-P (9.3)	szt.	0	20	

Nazwa wskaźnika	Źródło wskaźnika	Jednostka miary	Wartość		Uwagi
			Początkowa Rok bazowy	Końcowa Stan docelowy w 2023 r.	
społecznych świadczonych w społeczności lokalnej w programie					
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	RPO WK-P (9.3)	szt.	0	1	
Liczba osób, która nabyła odpowiednie umiejętności	wskaźnik autorski	szt.	0	30	

Źródło: opracowanie własne

W powyższej tabeli wskazano wskaźniki produktu i rezultatu, które określone zostały w LSR oraz w RPO WK-P (SZOOP), wybrano tylko te, które odpowiadały zaplanowanym projektom i przedsięwzięciom. W przypadku, gdy dany projekt nie będzie współfinansowany z RPO WK-P zaproponowano wskaźniki autorskie.

W związku z realizacją zaplanowanych projektów i przedsięwzięć, a także wskaźników rezultatu przewiduje się osiągnięcie następującego stanu w Dąbrowie w 2023 roku:

1. Poprzez zaplanowane projekty społeczne i gospodarcze nastąpi spadek liczby osób bezrobotnych z 7,83% do 6,37%.
2. Poprzez zamontowanie monitoringu oraz doświetlenie do tej pory nieoświetlonych nocami miejsc zmniejszy się liczba przestępstw osób młodocianych o 20%, z 7,26% do 5,81%.
3. Poprzez zaplanowane projekty o charakterze edukacyjnym nastąpi poprawa poziomu edukacji w SP w Dąbrowie. W wyniku reformy edukacyjnej od 2018r. przeprowadzony zostanie sprawdzian ośmioklasisty z j. polskiego, matematyki, j. obcego oraz przedmiotu dodatkowego. Przewiduje się osiągnięcie średniego wyniku sprawdzianu na poziomie wyższym od średniej wojewódzkiej.
4. Osoby starsze będą aktywnie uczestniczyć w życiu społeczno-kulturalnym gminy.
5. Przestrzeń zdegradowana (dawny kościół ewangelicki) zostanie odpowiednio zmodernizowana i zagospodarowana na cele aktywizacji społeczno-gospodarczej, a także nastąpi jej adaptacja na Gminny Ośrodek Kultury.

X. LISTA PLANOWANYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Projekt to najmniejsza jednostka programowania interwencji – jest to konkretne, autonomiczne, kompleksowe działanie, które będzie zrealizowane. Projekty składają się na przedsięwzięcia. Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych kształtuje się następująco:

Tabela 18. Przedsięwzięcia i projekty główne

Przedsięwzięcie 1. Aktywizacja społeczna mieszkańców
Projekt główny 1. Klub młodzieżowy miejscem spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież
Projekt główny 2. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych
Projekt główny 3. Wolny Uniwersytet Cyfrowy - szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera
Przedsięwzięcie 2. Uaktywnienie gospodarcze osób bezrobotnych
Projekt główny 4. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów
Projekt główny 5. Pierwsze kroki we własnym biznesie
Przedsięwzięcie 3. Skuteczne i prawidłowe szkolenie na poziomie podstawowym
Projekt główny 6. Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie
Projekt główny 7. Doposażenie pracowni lekcyjnych w Dąbrowie o niezbędne pomoce dydaktyczne
Przedsięwzięcie 4. Infrastruktura społeczna na rzecz włączenia społecznego
Projekt główny 8. Generalny remont budynku dawnego kościoła ewangelickiego celem utworzenia centrum społeczno - gospodarczo - kulturowego
Projekt główny 9. Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury
Przedsięwzięcie 4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego
Projekt główny 10. Zmniejszenie poziomu przestępczości

Źródło: opracowanie własne

Tabela 19. Przedsięwzięcia uzupełniające

Przedsięwzięcie 1. Organizacja imprez o charakterze integracyjno - kulturalnym
Przedsięwzięcie 2. Warsztaty międzykulturowe prowadzone przez wolontariuszy europejskich

Źródło: opracowanie własne

Tabela 20. Charakterystyka głównych projektów rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu						Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Ankieta monitorująca	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
sołectwo Dąbrowa	Cel rewitalizacji: Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców Dąbrowy									
	Kierunek 1: Aktywne włączenie społeczno-gospodarcze									
	1. Aktywizacja społeczna mieszkańców	1. Klub młodzieżowy miejscem spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzieży	S	Gmina Dąbrowa, SP w Dąbrowie, harcerze z Dąbrowy	- zakup niezbędnego sprzętu, np. gry planszowe, szachy, - warsztaty plastyczne i muzyczne, - organizacja wyjazdów integracyjnych, - realizacja projektów o charakterze integracyjnym - zajęcia koordynowane będą przez drużynę harcerską oraz wolontariuszy.	SP w Dąbrowie	100 000	Wskaźnik produktu: Liczba zrealizowanych projektów – 5 (LSR) Wskaźnik rezultatu: Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych* – 20 w tym 5 (LSR) grupy defaworyzowane: - Kobiety zarejestrowane jako bezrobotne, - Osoby młode (poniżej 25 roku życia) zarejestrowane jako bezrobotne, - Osoby niepełnosprawne zarejestrowane jako bezrobotne, - Osoby powyżej 45 roku zarejestrowane jako bezrobotne.	Ankieta monitorująca	

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu						Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/ry realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
		2. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	S	Gmina Dąbrowa	- warsztaty z rękodzieła, szkolenia, - spotkania ze specjalistami (z diabetologiem, pracownikami NFZ, z kardiologiem, prawnikiem), - zajęcia z florystyki, Nordic Walking, - działania aktywizujące -integracyjne, - Koperta Życia dla każdego seniora.	ob. dawny kościół ewangelicki	300 000	- Osoby zarejestrowane jako bezrobotne z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym oraz z wykształceniem zawodowym. Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 25 (RPO WK-P) Wskaźnik rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które opuściły opiekę instytucjonalną na rzecz usług społecznych świadczonych w społeczności	Ankieta monitorująca	

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmioty realizujące projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
								lokalnej w programie – 20 Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – 1 (RPO WK-P)		
		3. Wolny Uniwersytet Cyfrowy - szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera	S	Gmina Dąbrowa	- rozwój kompetencji cyfrowych, - wykorzystanie narzędzi TIK, - nabycie umiejętności korzystania z Internetu oraz podstawowych programów komputerowych.	SP w Dąbrowie	70 000	Wskaźnik produktu: Liczba osób zgłoszonych do projektu - 50 Wskaźnik rezultatu: Liczba osób , która nabyła odpowiednie umiejętności - 30	Ankieta monitorująca	
	2: Uaktywnienie gospodarcze osób bezrobotnych	4. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów	G	Gmina Dąbrowa, GOPS	- organizacja szkoleń i kursów, - nabycie odpowiednich umiejętności cenionych przez pracodawców przez osoby bezrobotne, - nauka prezencji, prezentacji i	ob. dawny kościół ewangelicki	200 000	Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem	Ankieta monitorująca	

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
					pozytywnego wizerunku, - aktywne włączenie na rynek pracy, - zajęcia prowadzone będą przez lokalnego animatora.			w programie – 15 (LSR, RPO WK-P) Wskaźnik rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 6 (LSR, RPO WK-P) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - osoby, które podjęły pracę w okresie do trzech miesięcy następujących po dniu, w którym zakończyły udział w projekcie – 3 (LSR, RPO WK-P) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub		

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
		5. Pierwsze kroki we własnym biznesie	G	Gmina Dąbrowa, GOPS	- organizacja cyklicznych warsztatów na temat prowadzenia własnej działalności gospodarczej, - nabycie wiedzy z zakresu podstaw ekonomii, rachunkowości, systemu podatkowego, mechanizmów rynku pracy, zarządzania zasobami ludzkimi, promocji i reklamy firmy, - zajęcia prowadzone będą przez lokalnego animatora.	ob. dawny kościół ewangelicki	100 000	wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 5 (LSR, RPO WK-P) Wskaźnik produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 10 (LSR, RPO WK-P) Wskaźnik rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 4 (LSR, RPO WK-P) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących	Ankieta monitorująca	

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Opis projektu							Sposób oceny i zmiernia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmioty realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
								10
								opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) - osoby, które podjęły pracę w okresie do trzech miesięcy następujących po dniu, w którym zakończyły udział w projekcie - 2 (LSR, RPO WK-P)
								Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 4 (LSR, RPO WK-P)
Cel rewitalizacji: Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców Dąbrowy								
Kierunek 2: Poprawa poziomu edukacji								
3: Skuteczne i prawidłowe szkolenie na poziomie podstawowym	6: Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie	S	Gmina Dąbrowa, SP w Dąbrowie, GOPS, Zespół Interdyscyplinarny	- pomoc pedagoga szkolnego oraz poradni pedagogiczno - psychologicznej; - dodatkowe zajęcia logopedyczne, wyrównawcze, indywidualna praca z uczniem, - wyjazdy tematyczne, pokazy, - dodatkowe spotkania mające na celu	SP w Dąbrowie	100 000	Wskaźnik produktu: Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie - 50 (RPO WK-P)	Deklaracja uczestnictwa, lista obecności

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/ty realizujący/ę projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
					poprawę bezpieczeństwa publicznego wśród dzieci i młodzieży, w tym dotyczące przemocy i uzależnień, - organizacja pozalekcyjnych zajęć z matematyki i języka angielskiego.			Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniów młodszych objętych pracą indywidualną – 10 (RPO WK-P) Wskaźnik rezultatu: Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 20 (RPO WK-P) Liczba uczniów, którzy podnieśli, nabyli lub uzupełnili umiejętności praktyczne – 25 (RPO WK-P)		
		7. Doposażenie pracowni lekcyjnych w Dąbrowie o niezbędne pomoce dydaktyczne	S	Gmina Dąbrowa, SP w Dąbrowie	- doposażenie pracowni matematycznej w odpowiednie sprzęty; - zakup tablicy interaktywnej do pracowni języka angielskiego; - wymiana części oprogramowania.	SP w Dąbrowie	100 000	Wskaźnik produktu: Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć	dane własne SP w Dąbrowie (np. faktury)	

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/ry realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
								edukacyjnych – 1 (RPO WK-P) Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie -1 (RPO WK-P) Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub wyposażonych w ramach programu w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami młodszymi – 1 (RPO WK-P) Wskaźnik rezultatu: Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 1 (RPO WK-P) Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe		

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Opis projektu								Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 1 (RPO WK-P) Liczba szkół i placówek systemu oświaty, które wykorzystują sprzęt niezbędny do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi -1 (RPO WK-P)	
Cel rewitalizacji: Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców Dąbrowy									
Kierunek 3: Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz ożywienia społeczności publicznej									
	4: Infrastruktura społeczna na rzecz włączenia społecznego	8: Generalny remont budynku dawnego kościoła ewangelickiego celem utworzenia centrum społeczno-gospodarczo-kulturowego	PF	Gmina Dąbrowa	- przygotowanie dokumentacji, - utworzenie sali widowiskowej wraz z mniejszymi pomieszczeniami administracyjnymi, - kapitalny remont całego obiektu, w tym wykonanie stolarki okiennej i drzwiowej, wymiana polaci dachowej, uzupełnienia tynków, ścian wewnętrznych, założenie nowej posadzki i podłogi, odwilgocenie i odgrzybienie.	ob. dawny kościół ewangelicki	2 000 000	Wskaźnik produktu: Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach - 1(LSR) Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 1 (RPO WK-P) Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 300	Protokół odbioru prac budowlanych, ankieta monitorująca liczbę osób

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
					malowanie, realizacja elementów pozostałych, w tym montaż rynien, części ślusarsko – kowalskich, - przystosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych (m.in. podjazdy) oraz osób starszych; - podłączenie instalacji sanitarnych (woda, prąd, wodociąg), - zamontowanie źródła ciepła wraz z grzejnikami, - zabezpieczenie obiektu poprzez system alarmowy oraz przeciwpożarowy, - zagospodarowanie najbliższego otoczenia.			m² (LSR), (RPO WK-P) Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 300/rok (LSR), (RPO WK-P)		
		9. Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury	PF	Gmina Dąbrowa	- zakup niezbędnego wyposażenia, w tym sceny, nagłośnienia, rzutnika, foteli, ławek, itp. do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacyjnej.	ob. dawny kościół ewangelicki	300 000	Wskaźnik produktu: Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – 1 (RPO WK-P) Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych - 6	Raport z realizacji projektu, liczba sprzedanych biletów, ankieta monitorująca liczbę osób	

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								Wskaźnik rezultatu: Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – 300 os./rok (RPO WK-P) Liczba uczestników imprez kulturalnych – 200 os./rok (RPO WK-P) Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem 300 os./rok (RPO WK-P)	
	5. Poprawa bezpieczeństwa publicznego	10. Zmniejszenie poziomu przestępczości	PF	Gmina Dąbrowa	- założenie monitoringu wizyjnego, - wymiana lub zamontowanie dodatkowych lamp oświetleniowych.	Dąbrowa, ul. Szkolna, ul. Kasztanowa, ul. Centralna, ul. Parkowa oraz ul. Mogileńska, ul. Pałucka i ul. Sportowa	200 000	Wskaźnik produktu: Liczba zamontowanych lamp – 40 Liczba zamontowanych stanowisk kamerowych – 5 Wskaźnik rezultatu:	Raport z realizacji projektu, dane własne UG w Dąbrowie (np. faktury)

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot/ry realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								Liczba wykorzystywanych lamp – 40 Liczba wykorzystywanych stanowisk kamerowych – 5	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 21. Charakterystyka przedsięwzięć uzupełniających

Obszar rewitalizacji 1	Lp. 2	Typ przedsięwzięcia 3	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne 4
Obszar rewitalizacji			Cel rewitalizacji: Poprawa sytuacji życiowej mieszkańców Dąbrowy Kierunek 1: Aktywne włączenie społeczno-gospodarcze
sołectwo Dąbrowa	1	S	1. Organizacja imprez o charakterze integracyjno – kulturalnym Do zakresu realizowanych zadań należeć będzie m.in.: - organizacja turniejów rodzinnych, festynów, spotkań opartych na walorach środowiskowych i kulturowych, będących wizytówką gminy; - poszerzenie oferty kulturalnej o lokalne wydarzenia takie jak Dni Dąbrowy, czy Dożynki Gminne; - organizacja imprez o charakterze inicjatywy lokalnej; - zawody sportowe, konkursy tematyczne dla dzieci i młodzieży
	2	S	2. Warsztaty międzykulturowe prowadzone przez wolontariuszy europejskich Do zakresu realizowanych zadań należeć będzie m.in.: - zdobywanie kompetencji międzykulturowych; - rozwijanie kompetencji kluczowych metodami niekonwencjonalnymi

Źródło: opracowanie własne

XI. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PR

10.1. Kompleksowość

Zapisy zawarte w PR wskazują logikę programowania. Zdefiniowano problemy występujące na obszarze rewitalizacji, a następnie skonstruowano projekty, które mają ograniczyć ich występowanie. W tym miejscu należy przytoczyć największy problem Dąbrowy oraz całej Gminy Dąbrowa. Od lat głównym problemem mieszkańców Dąbrowy jest brak Gminnego Ośrodka Kultury, który stymulowałby rozwój mieszkańców, a także sołectwa i całej Gminy Dąbrowa. Brak tak ważnego ośrodka w Gminie stwarza poczucie gorszości mieszkańców na tle najbliższych gmin. Dlatego też jego utworzenie dla społeczności lokalnej wydaje się być zadaniem priorytetowym w ramach obowiązującej rewitalizacji, tym bardziej, że planuje się jego powołanie w ramach wyznaczonej przestrzeni zdegradowanej – kościół poewangelicki. Zadanie to nie będzie wynikać jedynie z samej idei. W budynku tym planuje się szereg działań aktywizujących mieszkańców obszaru rewitalizacji (szerszy opis w rozdziale dotyczącym komplementarności problemowej).

Występujące problemy w Dąbrowie przeanalizowano w sposób całościowy, a następnie je zripostowano. Zaplanowano wszechstronną interwencję obejmującą aspekty problemowe. Przedsięwzięcia i projekty powiązano ze sobą, a zaplanowane inwestycje powiązane są z występującymi problemami oraz projektami społecznymi. Wszystkie wymienione zagadnienia opisano szczegółowo w podrozdziałach dotyczących komplementarności.

10.2. Koncentracja

Założona interwencja, która przeprowadzona zostanie na obszarze rewitalizacji koncentruje się na rozwiązaniu problemów będących podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji, tj. niski poziom edukacji, bezrobocie, starzejące się społeczeństwo oraz przestępczość. Przestrzenią zdegradowaną w największej skali jest kościół poewangelicki. Stwierdzono także brak miejsca stanowiącego centrum życia społeczno-kulturalnego mieszkańców, który pozwalałby na ich integrację. Szerszy opis interwencji znajduje się w podrozdziale 10.3.2. Komplementarność problemowa.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych odbywać się będzie na obszarze rewitalizacji – w Dąbrowie. Dlatego też wskaźniki prognozowanych rezultatów dotyczą obszaru rewitalizacji. W tabeli 17 zawarto propozycję wskaźników rezultatów oraz wskaźników produktów.

10.3. Komplementarność

Poniżej zaprezentowano opis komplementarności projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w aspekcie:

- przestrzennym;
- problemowym;
- proceduralno-instytucjonalnym;
- międzyokresowym;
- źródeł finansowania.

10.3.1. Komplementarność przestrzenna projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wszystkie zaproponowane projekty główne oraz przedsięwzięcia uzupełniające realizowane będą tylko i wyłącznie na obszarze rewitalizacji – w Dąbrowie. To obszar o znacznym potencjale miejsca, a także ważny ze względu na rozwój społeczno – gospodarczy całej Gminy Dąbrowa.

Interwencja będzie oddziaływać na cały obszar rewitalizacji. W projektach „miękkich” uczestniczyć będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a zatem każdy mieszkaniec Dąbrowy po spełnieniu określonych wymogów będzie mógł uczestniczyć w projektach. Działania nie są przewidziane tylko dla jednej konkretnej grupy odbiorców, która zamieszkuje dany obszar Dąbrowy, ale dla jej wszystkich mieszkańców. Projekty odbywać się będą w dwóch głównych miejscach: SP w Dąbrowie oraz w byłym kościele ewangelickim, a więc w centrum sołectwa. Poza tym na ulicach: Szkolnej, Kasztanowej Centralnej Parkowej, Mogileńskiej, Pałuckiej i Sportowej zainstalowany zostanie monitoring oraz nowy system oświetlenia poprawiający poziom bezpieczeństwa mieszkańców. Jest to zatem znaczna część sołectwa, a nie tylko jego wybiórczy fragment.

Projekty zostały skoncentrowane i będą oddziaływać na zdiagnozowane problemy. Kompleksowa pomoc przeprowadzona na obszarze rewitalizacji nie spowoduje przenoszenia się problemów na inne tereny. Poprawi się nie tylko sytuacja Dąbrowy, ale również całej gminy. Poprzez wypracowanie pozytywnego wizerunku Dąbrowy stworzy się szansa rozwoju dla pozostałych sołectw, a w sposób szczególnie sołectw sąsiadujących z Dąbrową na zasadzie przenoszenia pozytywnego rezultatu na najbliższe sąsiedztwo. Mieszkańcy pozostałych sołectw gminy, którzy korzystają z usług zlokalizowanych w Dąbrowie będą zadowoleni z poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji.

10.3.2. Komplementarność problemowa projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zaplanowano kompleksową interwencję, która przyczyni się do zniwelowania lub ograniczenia zjawisk kryzysowych na obszarze Dąbrowy. Na podstawie delimitacji obszaru rewitalizacji stwierdzono w Dąbrowie przekroczenia wszystkich zjawisk społecznych. Skuteczna interwencja spowoduje zmniejszenie się wykrytych problemów za pomocą analizy wskaźnikowej, tj. niski poziom edukacji w szkole podstawowej, bezrobocie, starzejące się społeczeństwo oraz podwyższony poziom przestępczości. W Dąbrowie zlokalizowano przestrzeń najbardziej zdegradowaną, która charakteryzuje się zarazem dużym potencjałem. W tabeli poniżej przedstawiono zidentyfikowane problemy za pomocą analizy wskaźnikowej oraz opisu jakościowego, jak i wzajemne powiązania z projektami rewitalizacyjnymi. Określono także zamierzony efekt interwencji.

Tabela 22. Wzajemne powiązania pomiędzy zdiagnozowanymi problemami i projektami

Lp.	Zidentyfikowane problemy główne	Odpowiedź poprzez projekt główny	Efekt zrealizowanego projektu
1	Niski poziom edukacji w SP w Dąbrowie	6. Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie	1a
		7. Doposażenie pracowni lekcyjnych w Dąbrowie o niezbędne pomoce dydaktyczne	1b
		1. Klub młodzieżowy miejscem spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież ³	1c
2	Bezrobocie	4. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów	2a
		5. Pierwsze kroki we własnym biznesie	2b
3	Starzejące się społeczeństwo	2. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	3a
		3. Wolny Uniwersytet Cyfrowy - szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera	3b
4	Podwyższony poziom przestępczości	10. Zmniejszenie poziomu przestępczości	4a
		6. Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie	4b
5	Zdegradowana przestrzeń – kościół poewangelicki	8. Generalny remont budynku dawnego kościoła ewangelickiego celem utworzenia centrum społeczno - gospodarczo -kulturowego	5a

³ W sposób pośredni

		9. Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury	5b
Lp.	Zidentyfikowane problemy pośrednie	Odpowiedź poprzez projekt główny	Efekt zrealizowanego projektu
6	Wyludnianie się Dąbrowy	4. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów	6a
		5. Pierwsze kroki we własnym biznesie	6b
		9. Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury	6c
7	Brak integracji mieszkańców	1. Klub młodzieżowy miejscem spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież	7a
		9. Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury	7b
		2. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	7c
8	Brak Gminnego Ośrodka Kultury	8. Generalny remont budynku dawnego kościoła ewangelickiego celem utworzenia centrum społeczno - gospodarczo - kulturowego	8a
		9. Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury	8b

Źródło: opracowanie własne

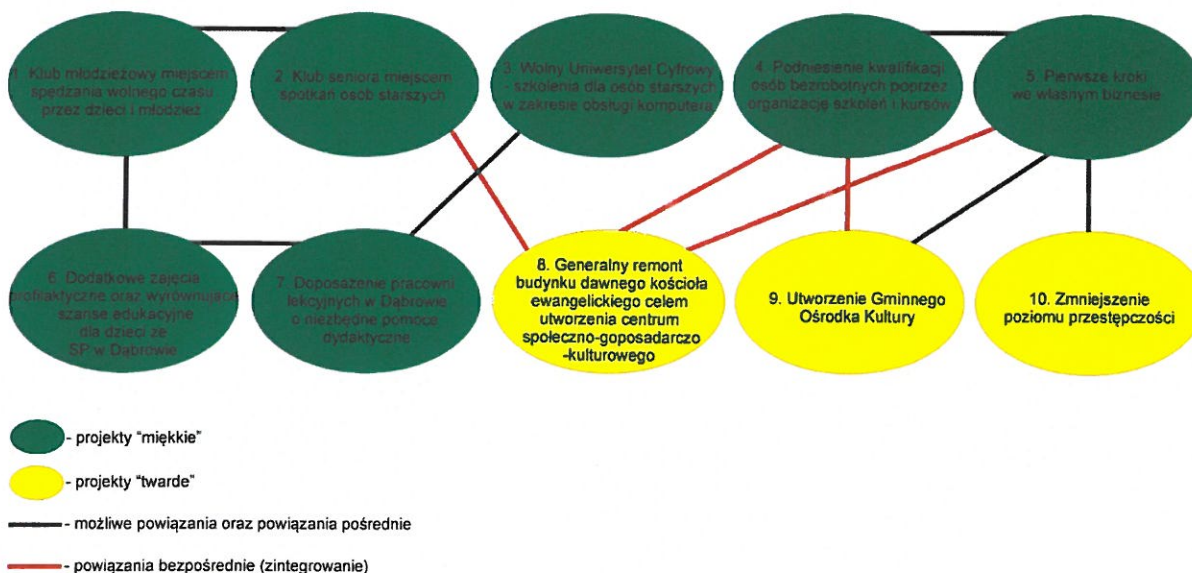
- 1a – Dodatkowe zajęcia edukacyjne w bezpośredni sposób przyczynią się do poprawy osiąganych wyników w nauce, czego wymiernym efektem będą lepsze wyniki sprawdzianu na zakończenie SP. Uczniowie Szkoły Podstawowej w Dąbrowie nabędą dodatkowe umiejętności w zakresie j. angielskiego oraz matematyki. Organizowane pokazy, wyjazdy pomogą w przyswajaniu wiedzy wymaganej w programie nauczania, jak i wiedzy pozaszkolnej, która będzie rzutowała na dalszy rozwój dzieci.
- 1b – Doposażenie pracowni lekcyjnych wpłynie na poprawę poziomu nauczania. Dzięki dodatkowym pomocom dydaktycznym uczniowie SP będą mogli w łatwiejszy sposób przyswajać wiedzę przekazywaną przez nauczycieli. Poprzez użytkowanie dodatkowych tablic uczniowie zaciekawiają się ich obsługą oraz będą chętniej będą rozwiązywać zadania za ich pomocą.
- 1c – Działalność klubu młodzieżowego w sposób pośredni może przyczynić się na polepszenie poziomu edukacji. Planuje się organizację różnorodnych projektów w tym np. turnieje w szachy, gry planszowe, które rozwijają sposób myślenia uczestników oraz chęć pozytywnego dążenia do celu.
- 2a – Cykl spotkań doszkalających osoby bezrobotne przyczyni się do nabycia przez nie odpowiednich umiejętności przydatnych na rynku pracy. Osoby te poprzez zdobycie odpowiednich kwalifikacji łatwiej znajdą pracę, co przełoży się na zmniejszenie poziomu bezrobocia.
- 2b – Spotkania dla osób chcących założyć własną firmę, w tym dla osób bezrobotnych wpłyną na uzyskanie odpowiedniej wiedzy w zakresie prowadzenia działalności

gospodarczej. Dzięki nabytym umiejętnościom osoby uczestniczące w projektach będą mogły otworzyć własny „biznes”. W przypadku ich założenia przez osoby bezrobotne bezpośrednio przełoży się to na zmniejszenie poziomu bezrobocia. Niektóre działalności będą zatrudniały więcej niż 1 osobę, dlatego też osoby bezrobotne będą miały szansę na znalezienie pracy.

- 3a – Utworzenie klubu seniora nie rozwiąże problemu starzejącego się społeczeństwa, jednakże przyczyni się do aktywizacji osób starszych, których jest w Dąbrowie coraz więcej. Klub stworzy możliwość zagospodarowania wolnego czasu oraz wspólnych, zaplanowanych spotkań. Osoby starsze nabędą nowe kompetencje i umiejętności. Zaplanowane działania mogą wpłynąć pozytywnie na stan zdrowia uczestników.
- 3b – Szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera nie spowodują zmniejszania postępującego procesu starzenia się społeczeństwa. Mając na uwadze, że osób tych jest coraz więcej zaproponowano ich edukację w zakresie zmieniających się potrzeb cywilizacyjnych. Osoby wykluczone cyfrowo nabędą zdolność obsługi komputera w zakresie podstawowym co spowoduje nabycie nowych, dotąd nieznanych umiejętności. Szkolenia wpłyną na dowartościowanie uczestników oraz ich ogólny pozytywny obraz zmieniającego się świata.
- 4a – Realizacja projektu nr 10 w sposób bezpośredni przyczyni się do zmniejszenia poziomu przestępczości. Montaż kamer w miejscach najbardziej narażonych na różnego rodzaju konflikty pozwoli skutecznie odstraszyć potencjalnych przestępców od zakazanych czynów. W wyniku ewentualnego popełnienia aktu wandalizmu przyczyni się do szybkiej identyfikacji sprawców. Z kolei montaż oświetlenia w miejscach najbardziej newralgicznych spowoduje zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym podczas pory wieczornej. Przyczyni się także do odwieńdzenia od zabronionych czynów przeciwko prawu przez potencjalnych sprawców.
- 4b – Organizacja zajęć profilaktycznych dla osób najmłodszych uczęszczających do SP w Dąbrowie pozwoli na odpowiednie kształtowanie pozytywnych postaw życiowych. Ich realizacja przyczyni się do zmniejszenia poziomu przestępczości wśród osób najmłodszych, a także wpłynie na ich zachowania w kolejnych latach.
- 5a – Występująca zdegradowana przestrzeń w Dąbrowie „szpeci” wizerunek centrum sołectwa. Jego remont poprawi sytuację estetyczną Dąbrowy, a także zmieni dotąd negatywne odczucia mieszkańców na pozytywne. Modernizacja obiektu zapoczątkuje jego „nowe życie”.
- 5b – Adaptacja kościoła poewangelickiego na Gminny Ośrodek Kultury pozwoli na ożywienie dotąd zdegradowanej przestrzeni. GOK będzie służył mieszkańcom Dąbrowy jako centrum społeczno-kulturowe.
- 6a – Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów skutkować będzie przyswojeniem odpowiednich umiejętności, które pomogą wejść na rynek pracy osobom bezrobotnym. Osoby te znajdą pracę i nie będą chciały wyjeżdżać z Dąbrowy.

- 6b – Pozyskanie odpowiedniej wiedzy z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej pozwoli uczestnikom projektu łatwiej wejść na rynek pracy. Powstaną nowe firmy, a ich właściciele nie zdecydują się na wyjazd z Dąbrowy.
- 6c – Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury będzie stymulowało wzrost świadomości kulturowej mieszkańców. Będzie to miejsce o dużej liczbie imprez i wydarzeń. Mieszkańcy będą tu mogli aktywnie spędzać swój wolny czas. Zostaną zapewnione potrzeby wyższego szczebla, więc Dąbrowianie nie zmienią swojego miejsca zamieszkania ze względu na brak atrakcji kulturowych.
- 7a – Działalność klubu młodzieżowego przybliży do siebie osoby młode, które na co dzień spotykają się tylko w SP. Wspólne zajęcia prowadzone w klubie pozwolą na odkrycie nowych zainteresowań i pasji.
- 7b – Gminny Ośrodek Kultury organizował będzie spotkania oraz wydarzenia artystyczne. Mieszkańcy podczas ich uczestnictwa będą wzajemnie się integrować. Ponadto powstaną nowe grupy, które prowadził będzie GOK. Ich członkowie będą wzajemnie się poznawać, a przez wspólne występy aktywnie uczestniczyć w życiu GOK-u poprzez współdziałanie.
- 7c – Powołanie klubu seniora pozwoli na wzajemną integrację osób starszych. Stosunki mieszkańców ulegną poprawie poprzez uczestnictwo we wspólnych zajęciach. Wzajemne prace prowadzone w ramach klubu seniora pozwolą na lepsze poznanie się uczestników oraz zacieśnienie więzi sąsiedzkich.
- 8a – Remont dawnego kościoła ewangelickiego pozwoli na stworzenie szansy rozwoju Dąbrowy oraz Gminy Dąbrowa. W budynku powstanie Gminny Ośrodek Kultury. Będzie to także miejsce spotkań aktywizujące mieszkańców Dąbrowy. Organizowane tu będą spotkania dla osób starszych, a także na rzecz włączenia gospodarczego mieszkańców.
- 8b – Utworzenie GOK-u przyczyni się do rozwoju kulturalnego nie tylko Dąbrowy, ale także całej Gminy Dąbrowa. Nastąpi wzrost świadomości mieszkańców w zakresie popularyzacji edukacji, wychowania, kultury i sztuki. Powstaną nowe organizacje, grupy społeczne, które będą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym Dąbrowy.

Poniżej wskazano wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami. Zaprezentowano także w jaki sposób projekty będą dopełniały się tematycznie co skutkować będzie wielosferowym, pozytywnym oddziaływaniem na zdiagnozowane negatywne zjawiska. Projekty będą uzupełniały się wzajemnie. Między nimi zachodził będzie efekt synergii oraz koordynacji, a także zapewnią one kompleksową interwencję na obszarze rewitalizacji. Projekt nr 10 jest inwestycją twardą (dlatego na poniższym wykresie zaznaczono go na kolor żółty), jednakże jego efekt będzie realizacją „miękką”- tj. zmniejszenie przestępczości w Dąbrowie.

Ryc. 14. Macierz powiązań pomiędzy projektami głównymi

Źródło: opracowanie własne

1. Wzajemna wymiana doświadczeń pomiędzy prowadzeniem klubu młodzieżowego oraz klubu seniora.
2. Wzajemna wymiana doświadczeń pomiędzy prowadzeniem klubu młodzieżowego oraz klubu seniora.
3. Powiązanie z projektem nr 7.
4. Osoby uczestniczące w projekcie nr 4 po nabyciu podstawowej wiedzy będą mogły również przyswajać wiedzę w zakresie otworzenia własnej działalności gospodarczej – projekt nr 5.
5. Osoby, które po ukończeniu projektu nr 5 założą własną działalność gospodarczą w zakresie szeroko rozumianej kultury będą mogły współpracować z nowo powstałym Gminnym Ośrodkiem Kultury. Osoby, które założą działalność gospodarczą w zakresie szeroko rozumianych prac budowlanych będą mogły zamontować lampy oświetleniowe oraz monitoring.
6. Osoby korzystające ze spotkań wyrównawczych będą także członkami klubu młodzieżowego. Tam będą poszerzały swoją wiedzę, a także będą mogły przenieść pozytywny efekt projektu do klubu młodzieżowego.
7. Doposażenie pracowni lekcyjnych m. in. o nowe oprogramowanie posłuży także osobom uczestniczącym w projekcie 3 – szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera. Nowe tablice interaktywne wykorzystywane będą podczas dodatkowych zajęć wyrównawczych (projekt nr 6).
8. Projekt powiązany bezpośrednio (zintegrowany) z projektami nr 2, 4 i 5. Budynek będzie miejscem realizacji niniejszych projektów.
9. Projekt powiązany bezpośrednio (zintegrowany) z projektem nr 4. Uczestnicy projektu nr 4 nabędą wiedzę i kompetencję w zakresie działalności kulturotwórczej. Stworzy to szansę na ich zatrudnienie w Gminnym Ośrodku Kultury.
10. Projekt nr 10 w sposób bezpośredni oddziaływać będzie na podwyższony poziom przestępczości. Może być także powiązany z projektem nr 5.

10.3.3. **Komplementarność proceduralno-instytucjonalna projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych**

Rozdział XIV w sposób bezpośredni nawiązuje do systemu zarządzania Programu, w tym do procedury instytucjonalnej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Jednakże w tym miejscu dane zagadnienie opisano szerzej.

Poniżej wymieniono podmioty, które uczestniczyć będą w procesie rewitalizacji. W przypadku występowania kilku podmiotów do jednego zadania określono ich poszczególne role:

- Gmina Dąbrowa - projekt główny nr: 1 (częściowo), 2, 3, 4 (częściowo), 5 (częściowo), 6 (częściowo), 7 (częściowo), 8, 9, 10;
- SP w Dąbrowie - projekt główny nr: 1 (częściowo), 6 (częściowo), 7 (częściowo);
- GOPS - projekt główny nr: 4 (częściowo), 5 (częściowo), 6 (częściowo);
- Harcerze z Dąbrowy - projekt główny nr: 1 (częściowo);
- Zespół Interdyscyplinarny - projekt główny nr: 6 (częściowo).

Projekt 1: Kompetencje Gminy polegać będą na sprawach formalnych związanych z otrzymaniem dofinansowania, zakupem odpowiedniego wyposażenia, wsparciem merytorycznym. Aktywnie uczestnictwo w klubie, jak i prowadzenie zajęć przypisane zostało harcerzom oraz docelowo dobrowolnym wolontariuszom.

Projekt 4: Wzajemna współpraca GOPS oraz Gminy w zakresie znalezienia lokalnego animatora, który będzie prowadził zajęcia. GOPS odpowiedzialny będzie za pomoc merytoryczną oraz promocję projektu. Sprawy formalne przypisane zostaną Gminie.

Projekt 5: Wzajemna współpraca GOPS oraz Gminy w zakresie znalezienia lokalnego animatora, który będzie prowadził zajęcia. GOPS odpowiedzialny będzie za pomoc merytoryczną oraz promocję projektu. Sprawy formalne przypisane zostaną Gminie.

Projekt 6: Prowadzenie zajęć przypisane zostało Zespołowi Interdyscyplinarnemu. GOPS odpowiedzialny będzie za wsparcie merytoryczne oraz ewentualne przejęcie obowiązków Zespołu. Szkoła zapewni odpowiednie warunki do przeprowadzenia szkoleń, w tym funkcja informacyjna, promocyjna. Gmina będzie koordynować całość prac, odpowiedzialna będzie za sprawy formalne związane z projektem.

Projekt 7: Sprawy formalne przypisane zostały Gminie. Szkoła odpowiedzialna będzie za wybór odpowiedniego sprzętu oraz dopilnowanie realizacji całego projektu.

Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku monitoringu oraz zbierania danych za realizację projektów odpowiedzialny będzie Zespół Rewitalizacji.

Podkreślić należy, że Gmina Dąbrowa będzie głównym realizatorem poszczególnych projektów. W ich realizację w mniejszym stopniu włączy się SP

w Dąbrowie oraz GOPS. Dopełniając w ich wdrożenie udział weźmie Zespół Interdyscyplinarny oraz harcerze z Dąbrowy.

Pomiędzy wyszczególnionymi grupami określone zostały zasady współpracy, koordynacji oraz zakresu zadań i podziału pracy.

W Programie Rewitalizacji uwzględnione zostały różnorodne źródła finansowania, co przedstawiono w podrozdziale 10.3.5. Komplementarność źródeł finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

10.3.4. Komplementarność międzyokresowa projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W perspektywie 2007-2013 działania rewitalizacyjne w ramach RPO WK-P przeprowadzono tylko na terenie gmin miejskich/miast pow. 5 tys. mieszkańców. Gmina Dąbrowa, to gmina wiejska dlatego też nie została objęta pomocą RPO WK-P w zakresie działań rewitalizacyjnych. Jednakże od 2007 r. na terenie Dąbrowy przeprowadzono kilka inwestycji, które wpisują się w ideę rewitalizacji. W poniższej tabeli przedstawiono projekty, które zrealizowano w latach 2007-2017 i jednocześnie nawiązują do projektów głównych niniejszego Programu. W poniższej tabeli zawarto informację na temat czasu realizacji danego projektu, jego kosztów, źródła finansowania oraz otrzymanej kwoty dotacji, a także krótkiego opisu czego dotyczył projekt.

Tabela 23. Projekty zrealizowane w Dąbrowie w latach 2007 - 2017

Tytuł projektu	Okres realizacji	Wartość projektu	Źródło dofinansowania	Kwota dofinansowania (zł)	Opis
1. "Równe szanse" - dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze dla uczniów gmin powiatu mogileńskiego	2008 - 2011	267 240,00	EFS "Rozwój wykształcenia i kompetencji w rejonach"	Dla Gminy Dąbrowa: I edycja - 107 240,00 II edycja - 80 000,00 III edycja - 80 000,00	Projekt realizowany był w trzech edycjach. Projektem objęte były 4 szkoły podstawowe oraz gimnazjum prowadzone przez Gminę Dąbrowa. W ramach projektu prowadzone były dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze: czytanie ze zrozumieniem, informatyczne, język angielski, historia, język polski, matematyka, biologia, zajęcia integracyjne itp. Dodatkowo w gimnazjum prowadzone były konsultacje edukacyjno-zawodowe dla grupy uczniów oraz konsultacje zawodowe indywidualne. W ramach projektu zakupione były pomoce dydaktyczne.
2. "Tablice interaktywne dla klas I-III"	2011	114 689,39	Program Regionalny "Strategia Spójności"	86 017,04	9 zestawów tablic interaktywnych wraz z oprogramowaniem, projektorem, notebookiem i wizualizacją dla 4 szkół podstawowych na terenie gminy.
3. "Tablice interaktywne dla klas IV-VI"	2015	77 456,20	Program Regionalny "Strategia Spójności"	58 092,15	6 zestawów tablic interaktywnych wraz z oprogramowaniem, projektorem, notebookiem i dodatkowymi lampami dla 2 szkół podstawowych na terenie gminy.
4. "Oznaczenie gminy poprzez ustawienie tablic informacyjnych, tablic do zamieszczania informacji oraz tablic witaczy na terenie gminy Dąbrowa"	2014	39 411,44	PROW Leader "Małe projekty"	25 000,00	Wykonanie tablic informacyjnych, tablic do zawieszania informacji oraz tablic "witaczy" na terenie gminy Dąbrowa: - 12 szt. "witacze małe" - przy drogach powiatowych , - 2 szt. "witacze duże" - przy drodze wojewódzkiej, - 2 szt. tablice informacyjne duże. - 44 szt. tablice ogłoszeniowe.
5. "Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Dąbrowa"	2013-2014	730 158,85	PROW Leader "Odnowa i rozwój wsi"	474 900,00	Pobudowanie budynku świetlicy. Poza projektem świetlica została umeblowana oraz wyposażona w niezbędny sprzęt. Zagospodarowano teren wokół świetlicy
6. "Indywidualizacja procesu	2013-2014	60 000,00	EFS "Rozwój wykształcenia	60 000,00	Dodatkowe zajęcia dla dzieci klas I - III w szkołach podstawowych w Szczepanowie i Dąbrowie; - zajęcia dla dzieci mających trudności w czytaniu i pisaniu,

Tytuł projektu	Okres realizacji	Wartość projektu	Źródło dofinansowania	Kwota dofinansowania (zł)	Opis
nauczania i wychowania w klasach I-III szkół podstawowych"			i kompetencji w rejonach"		- zajęcia dla dzieci mających trudności matematyczne, - zajęcia dla dzieci z trudnościami logopedycznymi, - zajęcia dla dzieci z trudnościami i zaburzeniami w komunikacji społecznej, - zajęcia dla dzieci z wadami postawy, - zajęcia dla dzieci rozwijające zainteresowania matematyczno-przyrodnicze, - zajęcia dla dzieci rozwijające zainteresowania artystyczne, Wsparcie objęło 132 uczniów.
7. "Kumaj Bazę! - programy rozwojowe dla gimnazjów z Dąbrowy i Strzelna"	2014-2015	526 830,00	EFS "Rozwój wykształcenia i kompetencji w rejonach"	447 805,03	1. Program rozwoju gminy/zakup pomocy dydaktycznych na potrzeby zajęć dodatkowych; przeprowadzono "Dzień ścisłonauki", półkolonie z elektroniką, z ekologią, robotyką, warsztaty tematyczne, spotkania z biznesem, wyjazdy do kina, teatru, muzeum, rajdy rowerowe; przeprowadzano symulacje gier biznesowych; warsztaty teatralne; lekcje żywej historii; 2. Wsparcie uczniów o szczególnych potrzebach: zajęcia z zakresu innowacyjnych technik pamięciowych, poprawy ortografii, warsztaty dziennikarsko-projektowe, indywidualne zajęcia biofeedback, arteterapia, 3. Doradztwo zawodowe: doradztwo dla grup oraz indywidualne dla uczniów w zakresie przygotowania ISZ, IPD.
8. "Stworzenie przestrzeni rekreacji dla aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu"	2015	49226,63	PROW "Odnowa i rozwój wsi"	25100,00	W ramach realizacji operacji stworzono przestrzeń rekreacji dla aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu poprzez zamontowanie następujących urządzeń: prasy nożnej podwójnej, biegacza podwójnego, wyciągu górnego podwójnego, orbitka podwójnego, wahadła podwójnego, zjazdu linowego, huśtawki ważki na dwóch sprężynach, huśtawki "bocianie gniazdo". Ustawiono także 4-y stoły piknikowe.
9. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych - "Pokonywanie bezradności"	2008-2014	711 445,55	POKL VII Promocja integracji społecznej	636 724,93	Warsztaty tematyczne dla osób bezrobotnych w celu aktywizowania zawodowego dla 133 osób: kurs prawa jazdy; kursy zawodowe - kasy fiskalne, florystyka opiekunka społeczna , spawacz, wózki widłowe, wizaż, fryzjerstwo; warsztaty kompetencji i umiejętności społecznych, warsztaty doradztwa zawodowego oraz terapii psychologicznej.

Źródło: opracowanie własne

Zaplanowane projekty będą wzajemnie się uzupełniać z działaniami, które zostały już zrealizowane w Dąbrowie. W tabeli zaprezentowano istotne powiązania pomiędzy ww. projektami.

Tabela 24. Wzajemne relacje pomiędzy projektami zrealizowanymi w latach 2007 – 2017 oraz projektami rewitalizacyjnymi ujętymi w Programie

Tytuł projektu zrealizowanego w latach 2007 - 2017	Powiązanie z projektem głównym	Opis
1. "Równe szanse" - dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze dla uczniów gmin powiatu mogileńskiego	6. Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie	Kontynuacja wybranych elementów z wcześniejszego projektu.
2. "Tablice interaktywne dla klas I-III"	7. Doposażenie pracowni lekcyjnych w Dąbrowie o niezbędne pomoce dydaktyczne	Kontynuacja wybranych elementów z wcześniejszego projektu.
3. "Tablice interaktywne dla klas IV-VI"	7. Doposażenie pracowni lekcyjnych w Dąbrowie o niezbędne pomoce dydaktyczne	Kontynuacja wybranych elementów z wcześniejszego projektu.
4. "Oznaczenie gminy poprzez ustawienie tablic informacyjnych, tablic do zamieszczania informacji oraz tablic witaczy na terenie gminy Dąbrowa"	-	Tablice informacyjne już na wstępnym etapie opracowania Programu służyły jako miejsce, gdzie rozwieszano plakaty informacyjne na temat konsultacji społecznych. Będą pomocne również w dalszym etapie rewitalizacji. Za ich pomocą mieszkańcy Gminy będą dobrze informowani o konsultacjach dotyczących rewitalizacji.
5. "Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Dąbrowa"	2. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych 4. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów 5. Pierwsze kroki we własnym biznesie	Obiekt może służyć jako miejsce realizacji projektów wymienionych obok w razie opóźnień związanych z remontem kościoła poewangelickiego – docelowego miejsca realizacji projektów. Ze względu na ograniczoną powierzchnię świetlicy oraz obecny charakter jej wykorzystywania miejsce to nie zostało wskazane jako główne lokum spotkań w przewidzianych projektach.
6. "Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania w klasach I-III szkół podstawowych"	6. Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie	Kontynuacja wybranych elementów z wcześniejszego projektu.
7. "Kumaj Baze! - programy rozwojowe dla gimnazjów z Dąbrowy i Strzelna"	6. Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie	Kontynuacja wybranych elementów z wcześniejszego projektu.
8. "Stworzenie przestrzeni rekreacji dla aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu"	1. Klub młodzieżowy miejscem spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież 2. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	Uzupełniające miejsce spotkań projektów „miękkich” w ramach urozmaicenia zajęć. Przestrzenie, które zostały zaadaptowane na potrzeby mieszkańców w 2015 r. zostaną

Tytuł projektu zrealizowanego w latach 2007 - 2017	Powiązanie z projektem głównym	Opis
	4. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów 5. Pierwsze kroki we własnym biznesie 6. Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie 10. Zmniejszenie poziomu przestępczości	w odpowiedni sposób zabezpieczone poprzez monitoring oraz doświadczenie.
9. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych - "Pokonywanie bezradności"	4. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów 5. Pierwsze kroki we własnym biznesie	Kontynuacja wybranych elementów z wcześniejszego projektu.

Źródło: opracowanie własne

10.3.5. Komplementarność źródeł finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zastosowano umiejętnie łączenie środków EFRR i EFS. Zaplanowano 10 projektów głównych, z których 7 zaliczyć należy do EFS, a 3 do EFRR. Występuje zatem przewaga projektów społecznych. Projekty infrastrukturalne je dopełniają i służą ich realizacji, bądź bezpośrednio wpływają na zdiagnozowane problemy społeczne.

Na obecnym etapie programowania nie udało się pozyskać środków finansowych do realizacji projektów rewitalizacyjnych przez osoby prywatne. Większość zaplanowanych działań to projekty „miękkie”, w których lokalni przedsiębiorcy nie widzą korzyści własnych. Co prawda proces partycypacji w niniejszej rewitalizacji był szeroko promowany, a w spotkaniach uczestniczyło wiele osób, to jednak nie udało się zainteresować rewitalizacją potencjalnych inwestorów i sponsorów. Należy jednak zaznaczyć, że projekt główny nr 1 oraz projekty uzupełniające zakładają własny wkład mieszkańców w ich realizację. Nie jest to wkład finansowy tylko społeczno – organizacyjny, a zatem ich realizacja polegać będzie na dobrowolnym, nieodpłatnym uczestnictwie w pracach organizacyjnych. Społeczny charakter tych przedsięwzięć związany będzie także w bezpłatnej prelekcji spotkań i prowadzeniu warsztatów o tematyce międzykulturowej organizowanych przez wolontariuszy w przedsięwzięciu uzupełniającym nr 2. Przewiduje się także dobrowolne zaangażowanie lokalnej społeczności w występy artystyczne w ramach przedsięwzięcia uzupełniającego nr 1. W przypadku projektu głównego nr 1 zarówno harcerze, jak i wolontariusze prowadzić będą charytatywnie klub młodzieżowy.

Projekty i przedsięwzięcia realizowane będą z różnych źródeł finansowania. Środki pozyskane z RPO WK-P 2014-2020 oraz PROW w ramach rewitalizacji Dąbrowy stanowić będą główną pulę dofinansowania. Jednakże uwzględniono także pozostałe źródła finansowania:

- Budżet własny Gminy Dąbrowa;
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;
- Program Wieloletni "Senior +" na lata 2015-2020 (Senior +);
- Programy NFOŚ (NFOŚ);
- Programy MKiDN (MKiDN);
- ERASMUS + (dla przedsięwzięcia uzupełniającego).

XII. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH POMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Prace nad przygotowaniem Programu Rewitalizacji oparte zostały na współpracy z interesariuszami rewitalizacji, w tym w sposób szczególny z mieszkańcami obszaru rewitalizacji – Dąbrowy oraz SP w Dąbrowie i GOPS w Dąbrowie. Już na etapie diagnozy zwrócono się z prośbą m. in. do wymienionych wcześniej instytucji w zakresie pozyskania danych pozwalających stwierdzić, w których miejscach gminy i z jakim nasileniem występują dane problemy.

W celu włączenia interesariuszy rewitalizacji przeprowadzono szereg działań zapewniających ich udział na różnych etapach procesu rewitalizacji. Interesariuszom rewitalizacji zagwarantowano odpowiedni pakiet rodzajów zaangażowania w opracowywanie dokumentu. Odbyto następujące formy konsultacji społecznych:

- spotkania,
- debaty,
- warsztaty,
- zbieranie uwag ustnych i pisemnych,
- otwarty nabór projektów,
- ankietyzacja.

Partycypacja społeczna to fundament rewitalizacji na każdym etapie jej procesu. Osiągniętą skalę uspołecznienia weryfikują różnorodne formy konsultacji oraz skala zaangażowania interesariuszy. W obecnej chwili należy zaliczyć do niej diagnozowanie oraz programowanie. Wdrażanie oraz monitorowanie wprowadzone zostanie w dalszym etapie rewitalizacji. Aby osiągnąć pożądany „sukces” należało zagwarantować odpowiednie warunki do uspołecznienia procesu rewitalizacji.

Poniżej opisano w jaki sposób poszczególne grupy interesariuszy uczestniczyły w przygotowaniu programu oraz jak mieszkańcy gminy byli informowani o prowadzonych konsultacjach. Uważa się, że osiągnięto wystarczający poziom uspołecznienia Programu Rewitalizacji.

Pierwszym krokiem wprowadzającym w proces rewitalizacji było odbyte spotkanie połączone z warsztatami rewitalizacyjnymi w dniu 21.07.2017 r. Na spotkanie przybyło 28 osób, w tym radni, sołtysi, urzędnicy gminni oraz przedstawiciele młodzieżowej Rady Gminy. Spotkanie miało na celu dwa zadania. Po pierwsze – zaznajomić mieszkańców gminy z szeroko rozumianą rewitalizacją, w tym uświadomić o jej uspołecznionym charakterze oraz po drugie – dowiedzieć się w których miejscach występują jakie problemy (skala oraz charakter). Z wykorzystaniem formy multimedialnej – prezentacja, na spotkaniu umówiono podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją. Wystąpienie podzielono na dwie części – teoretyczną oraz praktyczną. W części teoretycznej uczestników spotkania zaznajomiono z podstawami prawnymi, podstawowymi pojęciami związanymi z rewitalizacją, wyjaśniono co to jest program rewitalizacji oraz zdefiniowano jakie projekty i przedsięwzięcia mogą znaleźć się w programie. Przedstawiono także harmonogram prac. W drugiej części, uczestnicy spotkania poprzez notatkę zapisywali, gdzie i jakie przestrzenie zdegradowane występują – załącznik 3. Dodatkowo wskazywali, jakie problemy występują w danych sołectwach. Podsumowanie dotyczące wskazanych przestrzeni zdegradowanych i problemów zamieszczono w rozdziale 3.6 przestrzenie zdegradowane. Osoby, które przybyły na spotkanie zostały poproszone także o wypełnienie ankiety na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Dąbrowa – załącznik 1. Jej podsumowanie opisano w załączniku 2.

Kolejną składową było opracowanie odrębnego dokumentu pn. „Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa”. Zawarto w nim zaproponowany obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Na tym etapie również w odpowiedni sposób uspołecznilo proces rewitalizacji. Przeprowadzono konsultacje społeczne diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa. Mieszkańcy zostali poinformowani o konsultacjach poprzez stosowne Obwieszczenie Wójta, która zawarto na stronie internetowej gminy <http://ug-dabrowa.pl>. Wystosowano zaproszenia indywidualne, oplakatowano gminę. Formularz konsultacyjny oraz diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa dostępne były na stronie internetowej gminy oraz w Urzędzie Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13).

Konsultacje „diagnozy...” przeprowadzone zostały od 19 września 2017 r. do 09 października 2017 r.

Formami konsultacji było:

1. Spotkanie otwarte podczas którego został zaprezentowany obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji, a także metodologia sposobu ich wyznaczenia. Na spotkaniu była możliwość wyrażenia uwag i opinii. Spotkanie odbyło się w dniu 22 września 2017 r. o godzinie 12:00 w Sali Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa. Przewidziana została także debata podczas której była możliwość składania spostrzeżeń oraz pomysłów.

Z wykorzystaniem formy multimedialnej – prezentacji na spotkaniu omówiono podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją. Wystąpienie podzielono na dwie części – teoretyczną oraz diagnostyczną. W części teoretycznej wyjaśniono czym jest rewitalizacja, obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji. W drugiej połowie spotkania wytłumaczono w jaki sposób wyznaczono obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji, a także scharakteryzowano jego składowe. Na końcu omówiono proponowany obszar zdegradowany i rewitalizacji, do którego nie zgłoszono zastrzeżeń. Zaprezentowano także wyniki ankietyzacji. Wzór ankiety dostępny był na stronie internetowej Gminy Dąbrowa. W wyznaczonym czasie (sierpień, wrzesień) otrzymano 41 wypełnionych formularzy. Dla uczestników spotkania dostępny był formularz konsultacyjny dotyczący diagnozy, gdzie mogli oni składać swoje uwagi. Spotkanie trwało ok. godziny.

2. Zbieranie uwag ustnych, które było można składać podczas trwania konsultacji społecznych w Urzędzie Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.

3. Zbierania uwag w postaci papierowej. Wypełniony formularz uwag, którego wzór zamieszczono na stronie internetowej gminy można było przesłać listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: „Rewitalizacja-formularz do diagnozy” lub dostarczyć osobiście do Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.

4. Zbieranie uwag za pomocą poczty elektronicznej. Wypełniony formularz uwag, którego wzór zamieszczono na stronie internetowej gminy można było przesłać na adres e-mail: janicka@ug-dabrowa.pl.

Uwagi za pomocą wyznaczonych form konsultacji można było składać w okresie od 19 września 2017 r. do 09 października 2017 r. W trakcie trwania konsultacji społecznych otrzymano 3 formularze konsultacyjne, które zawierały łącznie 9 uwag, z których uwzględniono 4. Przedstawiono także kilka uwag ustnych, które rozpatrzono i wprowadzono.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA

WÓJT GMINY DĄBROWA ZAPRASZA WSZYSTKICH
MIESZKAŃCÓW GMINY NA KONSULTACJE SPOŁECZNE
DIAGNOZY NA POTRZEBY WYZNACZENIA
OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI
NA TERENIE GMINY DĄBROWA

Spotkanie otwarte odbędzie się :
22 września 2017 r. o godzinie 12:00 w Sali Urzędu Gminy Dąbrowa.
Przewidziana jest debata podczas której będzie możliwość
składania spostrzeżeń oraz własnych pomysłów.
ZAPRASZAMY!

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Społeczny

Ryc. 15. Plakat informując mieszkańców o konsultacjach społecznych

Źródło: opracowanie własne

UG-Dabrowa.pl • 2017 r.

Fot. 9. Spotkanie w ramach konsultacji społecznychŹródło: www.ug-Dabrowa.pl

Po zakończeniu pierwszych konsultacji kolejnym etapem uspołecznienia był otwarty nabór na projekty rewitalizacyjne, poprzez który interesariusze rewitalizacji mogli zaproponować projekty rewitalizacyjne. Na stronie internetowej gminy zamieszczono Obwieszczenie Wójta na temat informacji o otwartym naborze projektów rewitalizacyjnych na terenie Dąbrowy. Do obwieszczenia dołączono wzór fiszki projektowej – załącznik 5. Termin składania fiszek projektowych wyznaczono od 10 października 2017 r. do 13 października 2017 r. Można było je dostarczyć:

1. listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: „Rewitalizacja-fiszka projektowa” lub dostarczyć osobiście do Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.
2. poprzez pocztę elektroniczną na adres e-mail: janicka@ug-Dabrowa.pl.

W wyznaczonym terminie nie wpłynęła żadna fiszka projektowa.

Kolejnym etapem było opracowanie projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji pn. Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa. Zawarto w nim wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, a także projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Przeprowadzono konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji pn. Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa. Mieszkańcy zostali poinformowani o konsultacjach poprzez stosowne Obwieszczenie Wójta, które zawarto na stronie internetowej gminy <http://ug-dabrowa.pl>. Wystosowano zaproszenia indywidualne, oplakatowano gminę. Formularz konsultacyjny oraz projekt

LPR dostępny był na stronie internetowej gminy oraz w Urzędzie Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13).

Konsultacje wyznaczono od 16 października 2017 r. do 20 października 2017 r.

Formami konsultacji było:

1. Spotkanie otwarte podczas którego zostały omówione projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Na spotkaniu była możliwość wyrażenia uwag i opinii. Spotkanie odbyło się w dniu 16 października 2017 r. o godzinie 10:00 w Sali Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa. Przewidziana była także debata podczas której była możliwość składania spostrzeżeń oraz pomysłów.

Na spotkaniu umówiono podstawowe zagadnienia związane z rewitalizacją. Wystąpienie podzielono na trzy części – teoretyczną, diagnostyczną oraz programową. W części teoretycznej zawarto informację czym jest rewitalizacja, obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji. Przedstawiony został wyznaczony obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji wraz z jego składowymi. W części programowej wytłumaczono definicję programu rewitalizacji, a także przedstawiono sformułowany cel rewitalizacji, kierunki działań, przedsięwzięcia i projekty rewitalizacyjne. Projekty rewitalizacyjne podzielono na główne oraz przedsięwzięcia uzupełniające. Zostały one poddane szczegółowej charakterystyce. Dla uczestników spotkania dostępny był formularz konsultacyjny dotyczący projektu LPR, gdzie można było składać uwagi.

Po zakończeniu prezentacji odbyła się debata. Uczestnicy spotkania wyszli z inicjatywą dostosowania budynku dawnego kościoła ewangelickiego dla osób niepełnosprawnych (m.in. podjazdy) oraz osób starszych. Przedstawili także potrzebę aktywizacji dzieci i młodzieży (zagadnienie to już wcześniej pojawiło się w PR m. in. poprzez utworzenie klubu młodzieżowego). Spostrzeżenia zostały uzupełnione w PR. Spotkanie trwało ok. godziny. Przybyło na nie 20 osób, w tym 14 to mieszkańcy Dąbrowy.

2. Zbieranie uwag ustnych, które było można składać podczas trwania konsultacji społecznych w Urzędzie Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.

3. Zbierania uwag w postaci papierowej. Wypełniony formularz uwag, którego wzór zamieszczono na stronie internetowej gminy można było przesłać listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: „Rewitalizacja-formularz do programu” lub dostarczyć osobiście do Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.

4. Zbieranie uwag za pomocą poczty elektronicznej. Wypełniony formularz uwag, którego wzór zamieszczono na stronie internetowej gminy można było przesłać na adres e-mail: janicka@ug-dabrowa.pl.

Uwagi za pomocą wyznaczonych form konsultacji można było składać w okresie od 16 października 2017 r. do 20 października 2017 r. W trakcie trwania konsultacji społecznych nie otrzymano formularzy konsultacyjnych. Uwzględniono natomiast wieloaspektowe uwagi ustne dotyczące m. in. rozdziału dotyczącego komplementarności.

Od dnia 24 października przedłużono konsultacje społeczne projektu Programu do dnia 31 października 2017r. Na stronie internetowej gminy zamieszczono stosowną informację poprzez Obwieszczenie Wójta, a także LPR z naniesionymi poprawkami na kolor zielony. 26 października o godz. 11:00 odbyło dodatkowe spotkanie konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji w budynku UG Dąbrowa. Przybyło 18 osób, w tym 1/3 stanowili mieszkańcy Dąbrowy. Na spotkaniu jego uczestnicy wyrażali swoje zaangażowanie poprzez pytania na temat możliwości pozyskania środków, na zrealizowanie przyjętych projektów. W czasie trwania przedłużonych konsultacji społecznych pojawiły się dodatkowe uwagi ustne, które wprowadzono do Programu.

Mieszkańcy Gminy Dąbrowa poprzez usytuowaną w widocznym miejscu specjalną „skrzynkę na potrzeby rewitalizacji” mogli wrzucać do niej wypełnione formularze konsultacyjne oraz ankiety. Informowani byli o zakończeniu konsultacji społecznych oraz wprowadzonych zmianach poprzez stosowne Obwieszczenia Wójta.

Biorąc pod uwagę powyższe zapiski uznaje się, że partycypacyjny charakter rewitalizacji rozpoczął się już na etapie diagnozowania stanu kryzysowego gminy. Ponadto wdrażanie rewitalizacji również będzie oparte na zasadzie partycypacji.

Realizatorem określonych projektów jest głównie Gmina Dąbrowa, jednak obok niej część projektów realizowana będzie także przez: SP w Dąbrowie, GOPS w Dąbrowie oraz pośrednio przez harcerzy i Zespół Interdyscyplinarny w Dąbrowie. Wspólne wysiłki wymienionych podmiotów oraz realizacja projektów jest ważnym warunkiem sukcesu.

Informacje o spotkaniach i rewitalizacji Gminy Dąbrowa sukcesywnie zamieszczane były na stronie internetowej Gminy Dąbrowa <http://ug-dabrowa.pl> oraz portalu informacyjnym powiatu mogileńskiego www.cmg24.pl.

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA

WÓJT GMINY DĄBROWA ZAPRASZA WSZYSTKICH
MIESZKAŃCÓW GMINY NA KONSULTACJE SPOŁECZNE
LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI PN.
REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA

Omówione zostaną projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne
na wyznaczonym obszarze rewitalizacji - Dąbrowie.

Spotkanie otwarte odbędzie się :
16 października 2017 r. o godzinie 10:00 w Sali Urzędu Gminy Dąbrowa.
Przewidziana jest debata podczas której będzie możliwość
składania spostrzeżeń oraz własnych pomysłów.
ZAPRASZAMY!

ZMIENŃ DĄBROWĘ!

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Społeczny

Ryc. 16. Plakat informujący mieszkańców o konsultacjach społecznych

Źródło: opracowanie własne

GMINA DĄBROWA - Społeczeństwo

POMÓŻ ZREWITALIZOWAĆ DĄBROWĘ

2017-09-05 16:37

Jeszcze tylko 3 dni zostały na wypełnienie ankiety, dotyczącej opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa pn. "Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa".

Wypełnioną ankietę należy złożyć do 8 września w Sekretariacie Urzędu Gminy Dąbrowa, bądź też przesłać listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: "Rewitalizacja-ankieta 1" lub przesłać na adres e-mail: janicka@ug-dabrowa.pl.

Ankietę można pobrać **tutaj**. (I)

Ryc. 17. Informacja o rewitalizacji Dąbrowy w portalu internetowym

Źródło: www.cmg24.pl

Poniżej zaprezentowano zbiorcze zestawienie ze wszystkich odbytych spotkań, również spoza wyznaczonych terminów konsultacji społecznych oraz spoza Dąbrowy.

Tabela 25. Informacje podsumowujące ze spotkań rewitalizacyjnych

Miejsce spotkania	Data spotkania	Godzina rozpoczęcia spotkania	Godzina zakończenia spotkania	Liczba osób uczestniczących w spotkaniu	Co przedstawiono na spotkaniu?	Czy przeprowadzono ankietyzację?
Dąbrowa Urząd Gminy	21.07.2017	11.00	12.30	28	wstępne założenia programu rewitalizacji	rozdano ankiety oraz zapisano notatki na temat przestrzeni zdegradowanych oraz problemów sołectw
Szczepanowo Świetlica wiejska	19.09.2017	19.00	20.00	24	wstępną diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru	nie
Dąbrowa Świetlica wiejska	20.09.2017	19.00	20.00	21	wstępną diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru	nie
Dąbrowa Urząd Gminy	22.09.2017	12.00	13.00	32	opracowaną diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru	rozdano formularze konsultacyjne
Słaboszewko Dworek w Słaboszewku	23.09.2017	18.00	19.00	24	opracowaną diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru	rozdano formularze konsultacyjne
Dąbrowa Urząd Gminy	16.10.2017	10.00	11.00	20	założenia programu rewitalizacji społecznej	rozdano formularze konsultacyjne
Dąbrowa Urząd Gminy	26.11.2017	11.00	12.00	18	przedłożenie założeń projektu programu rewitalizacji, poinformowano o przedłużonym terminie konsultacji	rozdano formularze konsultacyjne

Źródło: opracowanie własne

Biorąc pod uwagę powyższy opis, stwierdza się, że osiągnięto możliwie dojrzałą formę partycypacji. Mieszkańcy Gminy Dąbrowa byli informowani o konsultacjach społecznych na różne sposoby. Mieli okazję wyrazić własne opinie podczas organizowanych spotkań, a także poprzez składanie odpowiednich notatek, formularzy, fiszek i ankiet. Zatem osiągnięto efekt współdecydowania.

Kolejną formą uspołecznienia rewitalizacji będzie powołanie zespołu rewitalizacji w skład którego wejdą mieszkańcy Gminy Dąbrowa. Zespół odpowiedzialny będzie m. in. za wdrażanie założeń programowych oraz jego monitoring. Opis zespołu rewitalizacji zaprezentowano w 2 ostatnich rozdziałach Programu.

XIII. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Poniżej przedstawiono szacunkowe ramy finansowe do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Podkreślić jednak należy, że na chwilę obecną zaproponowane źródła finansowania wydają się najbardziej optymalne. Jednakże ich wybór może ulec zmianie w drodze ewaluacji konkursów na poszczególne projekty/przedsięwzięcia. Dlatego też źródło finansowania poszczególnych projektów może ulec zmianie. Finansowanie projektów odbywać się będzie ze środków własnych gminy, środków europejskich, a także krajowych.

Tabela 26. Szacunkowe ramy finansowe – projekty główne

Tabela 20. Szacunkowe ramy finansowe – projekty gminne																
Obszar rewitalizacji	Termin realizacji projektu	Projekt	Typ projektu	Przedsięwzięcie	Podmioty realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie	
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
sołectwo Dąbrowa	2018-2022	1. Klub młodzieżowy miejscem spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzieży	S	1: Aktywizacja społeczna mieszkańców	Gmina Dąbrowa, SP w Dąbrowie, harcerze z Dąbrowy	100 000	85	85 000	Gmina Dąbrowa	RPO (EFS)			11.1			
	2021-2023	2. Klub seniora miejscem spotkań osób starszych	S	1: Aktywizacja społeczna mieszkańców	Gmina Dąbrowa	300 000	85	255 000	Gmina Dąbrowa	RPO (EFS)	Senior + (EFS)		9.3	9.3.2	z proj. 8	
	2018-2019	3. Wolny Uniwersytet Cyfrowy - szkolenia dla osób starszych w zakresie obsługi komputera	S	1: Aktywizacja społeczna mieszkańców	Gmina Dąbrowa	70 000	85	59 500	Gmina Dąbrowa	Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 (EFS)						

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Termin realizacji projektu	Projekt	Typ projektu	Przedsięwzięcie	Podmiot/ realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowane
							%	zł	10	11	12	Środki prywatne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	2021-2023	4. Podniesienie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów	G	2: Uaktywnienie gospodarcze osób bezrobotnych	Gmina Dąbrowa, GOPS	200 000	85	170 000	Gmina Dąbrowa	RPO (EFS)			11.1		z proj. 8
	2021-2023	5. Pierwsze kroki we własnym biznesie	G	2: Uaktywnienie gospodarcze osób bezrobotnych	Gmina Dąbrowa, GOPS	100 000	85	85 000	Gmina Dąbrowa	RPO (EFS)			11.1		z proj. 8
	2018-2022	6. Dodatkowe zajęcia profilaktyczne oraz wyrównujące szanse edukacyjne dla dzieci ze SP w Dąbrowie	S	3: Skuteczne i prawidłowe szkolenie na poziomie podstawowym	Gmina Dąbrowa, SP w Dąbrowie, GOPS, Zespół Interdyscyplinarny	100 000	85	85 000	Gmina Dąbrowa	RPO (EFS)			10.2	10.2.2	
	2018-2019	7. Doposażenie pracowni lekcyjnych w Dąbrowie o niezbędne pomoce dydaktyczne	S	3: Skuteczne i prawidłowe szkolenie na poziomie podstawowym	Gmina Dąbrowa, SP w Dąbrowie	100 000	85	85 000	Gmina Dąbrowa	RPO (EFS)			10.2	10.2.2	
	2019-2020	8. Generalny remont budynku dawnego kościoła ewangelickiego	PF	4: Infrastruktura społeczna na rzecz włączenia społecznego	Gmina Dąbrowa	2 000 000	85	1 700 000	Gmina Dąbrowa	RPO (EFRR)	MKIDN, Program Operacyjny Infrastruktura i		7.1		z proj. 2, 4 i 5

REWITALIZACJA SPOŁECZNA NA OBSZARZE GMINY DĄBROWA LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji	Termin realizacji projektu	Projekt	Typ projektu	Przedsięwzięcie	Podmiot/y realizujące projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działania SZOOP RPO	Poddziałania SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
		go celem utworzenia centrum społeczno-gospodarczo-kulturowego									Środowisko				
	2020-2021	9. Utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury	PF	4: Infrastruktura społeczna na rzecz włączenia społecznego	Gmina Dąbrowa	300 000	85	255 000	Gmina Dąbrowa	RPO (EFRR)	MKIDN, PROW		4.4		z proj. 4
	2022	10. Zmniejszenie poziomu przestępczości	PF	5: Poprawa bezpieczeństwa publicznego	Gmina Dąbrowa	200 000	40	80 000	Gmina Dąbrowa	NFOŚ (EFRR)	PROW				

Źródło: opracowanie własne

Tabela 27. Szacunkowe ramy finansowe – przedsięwzięcia uzupełniające

Obszar rewitalizacji	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania				Środki prywatne
					Środki publiczne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	1	S	Organizacja imprez o charakterze integracyjno – kulturalnym	100 000	Gmina Dąbrowa	PROW			
	2	S	Warsztaty prowadzone przez wolontariuszy europejskich	60 000	Gmina Dąbrowa	Erasmus +			

Źródło: opracowanie własne

XIV. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI

Sprawną realizacją Programu Rewitalizacji osiągnięta zostanie poprzez skuteczny system wdrażania. W tym celu konieczna jest niezbędna partycypacja społeczna oraz odpowiedni system informacyjny. Wdrażanie określonych projektów oraz monitoring realizacji zagwarantuje oczekiwane efekty. Konieczna jest właściwa współpraca pomiędzy jednostkami, które odpowiedzialne będą za realizację projektów oraz mieszkańców Dąbrowy. Dlatego też należy określić poszczególne kwestie.

Za realizację Programu Rewitalizacji odpowiedzialny jest Wójt Gminy Dąbrowa. W uzasadnionej sytuacji może delegować dodatkowe osoby do prac nad rewitalizacją lub je wygaszać w celu osiągnięcia końcowego pozytywnego efektu rewitalizacji. Wójt będzie także zajmował się sprawami formalnymi związanymi z rewitalizacją, np. podpisywanie umów na dotacje.

Zespół ds. Rewitalizacji, który został powołany Zarządzeniem nr 19/2007 Wójta Gminy Dąbrowa z dnia 25 kwietnia 2017 roku odpowiedzialny był za koordynację, przebieg, konsultacje społeczne podczas opracowywania programu i w dalszym ciągu będzie odpowiedzialny za koordynację wdrażania PR. W jego skład wchodzi pracownicy Urzędu Gminy w Dąbrowie, tj. 4 osoby, którym przypisano następujący podział obowiązków:

- osoba odpowiedzialna za koordynację spraw, zarządzanie i wdrażanie projektu, współpracę z Urzędem Marszałkowskim;
- osoba odpowiedzialna za sprawy budowlane, zamówienia publiczne;
- osoba odpowiedzialna za konsultacje społeczne, nadzór nad prawnym przebiegiem prac,
- osoba odpowiedzialna za zdiagnozowanie problemów osób wymagających aktywizacji zawodowej, rozeznanie w zakresie potrzeb kulturalnych.

Do zadań Zespołu należy:

- opracowanie dokumentacji związanej z Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa;
- praca w sposób kolegialny;
- współpraca z ekspertem zewnętrznym.

W dalszych etapach prowadzenia rewitalizacji do jego zadań mogą należeć następujące obowiązki:

- współpraca z gminami odpowiedzialnymi za realizację projektów rewitalizacyjnych;
- bieżący monitoring RPO WK-P, w tym SZOOP w zakresie wskazanym w projektach działań i poddziałań;
- przygotowanie dokumentacji dla poszczególnych projektów w celu ubiegania się o ich dofinansowanie w ramach RPO WK-P, a także pozostałych źródeł finansowania;
- koordynacja wdrażania Programu oraz bieżący monitoring;

- publikacja informacji na stronie internetowej gminy w zakresie prowadzonych prac związanych z rewitalizacją;
- aktualizacja danych związanych z sytuacją kryzysową;
- opracowywanie raportów z realizacji projektów – zestawienia zbiorowe;
- promocja rewitalizacji wśród mieszkańców;
- organizacja spotkań dotyczących rewitalizacji, w tym informowanie o nich mieszkańców.
- aktywna partycypacja społeczna.

Aby możliwie w najbardziej efektywny sposób realizować PR konieczne będzie poznanie aktualnych potrzeb lokalnej społeczności. Rewitalizacja ma charakter otwarty i wskazuje się włączenie możliwie największej grupy interesariuszy w jej realizację. Realizacja projektów rewitalizacyjnych omawiana będzie z interesariuszami rewitalizacji na spotkaniach otwartych. Poruszane zostaną kwestie dotyczące pozyskania funduszy, ewentualnych korekt i zmian, omówione zostaną wątpliwości, a także uwagi ze strony interesariuszy oraz proces wdrażania i korygowania Programu. Do proponowanych form dialogu społecznego oprócz spotkań otwartych przewiduje się także warsztaty, debaty, ankietyzację, czy spacer studyjny w celu weryfikacji osiągniętych efektów. Interesariusze rewitalizacji będą mogli zgłaszać uwagi co do realizacji założeń programu, a także własne pomysły na projekty (np. wykorzystując już wzór opracowanej fiszki projektowej). Wszelkie uwagi należy zgłaszać do:

- członków Zespołu Rewitalizacji;
- pracowników Urzędu Gminy;
- radnych, którzy są przedstawicielami mieszkańców.

Członkowie Zespołu mają obowiązek rozpatrzenia uwag. W przypadku pozytywnej weryfikacji konieczna będzie zmiana w Programie, a co za tym idzie poddanie propozycji zmiany Radzie Gminy, która rozpatrzy sprawę na komisji oraz sesji na wniosek Wójta Gminy.

Członkowie zespołu będą powiadamiani o spotkaniach w sposób telefoniczny, pisemny lub w inny zwyczajowo przyjęty sposób.

W celu zapewnienia sprawności działań za kierowanie pracami Zespołu Rewitalizacji odpowiedzialna jest osoba odpowiedzialna za koordynację spraw, zarządzanie i wdrażanie projektu, współpracę z Urzędem Marszałkowskim.

Przygotowano odpowiedni pakiet mechanizmów, za pomocą których interesariusze rewitalizacji zostaną nie tylko informowani, ale będą także konsultowali dane zmiany. Poprzez partycypację, czyli współdecydowanie i przekazanie części kompetencji, ale za razem i odpowiedzialności dotyczących podejmowanych działań i decyzji interesariusze rewitalizacji zostaną wprowadzeni na najwyższy stopień kontroli obywatelskiej. Efektywne włączenie mieszkańców w proces rewitalizacji będzie opierało się na współpracy z Zespołem. Mieszkańcy będą informowani poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, a także poprzez oplakatowanie tablic informacyjnych. Nadzór obywatelski nad działaniami rewitalizacyjnymi zostanie zachowany.

XV. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PR

W niniejszym rozdziale zaproponowano optymalny system obserwacji i kontroli procesu rewitalizacji, którego zadaniem będzie weryfikacja, czy realizacja zaplanowanych projektów pozytywnie wpływa na mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Za bieżący monitoring Programu oraz rewitalizacji odpowiedzialny jest Zespół Rewitalizacji, który został scharakteryzowany we wcześniejszym rozdziale.

Monitoring osiągnięcia założonego celu rewitalizacji osiągnięty zostanie poprzez odpowiednie pomiary. Sposób pomiaru realizacji głównego wskaźnika polegał będzie na zmierzeniu rezultatów efektów poszczególnych projektów za pomocą ankiet monitorujących, protokołów, raportów z realizacji projektów, a także deklaracji uczestnictwa i list obecności. Zaproponowane metody stworzą podstawę do opracowania raportu głównego. W przypadku ich braku przygotowane zostaną odpowiednie zestawy pytań zawarte w ankietach dodatkowych, które zostaną rozesłane do uczestników projektów. Jeśli i na nie będzie odzewu pytania zostaną zadane telefonicznie przez członka Zespołu Rewitalizacji. W szczególnych przypadkach przewiduje się wywiad osobisty.

Za złożenie raportu z wdrażania Programu Rewitalizacji Wójtowi Gminy Dąbrowa odpowiedzialny jest Zespół Rewitalizacji. Sporządzany będzie raz na 2 lata i zostanie wyłożony do publicznego wglądu. Zostanie zatem zachowany nadzór nad pracami Zespołu. Na jego podstawie zostanie przeprowadzona ocena realizacji założeń programowych. Sprawozdawczość odnosić się będzie także do przekazania IZ RPO 2 sprawozdań, jeśli Gmina Dąbrowa realizować będzie projekt dofinansowany z RPO WK-P:

- Sprawozdania przekazywane raz na dwa lata – w ramach których gmina będzie dostarczała informacje nt. zmian stanu kryzysowego, będącego podstawą wskazania OR (w tym wskaźniki będące podstawą wskazania OZ). W sprawozdaniu trzeba będzie wskazać informacje w zakresie bazowej i aktualnej wartości wskaźników/kryteriów wyznaczenia OR. Jednocześnie w przypadku braku poprawy wartości powyższych wskaźników/kryteriów – trzeba będzie podać wyjaśnienia, tj. powody takiej sytuacji i podjęte działania zaradcze);
- Sprawozdania kwartalne – dotyczące osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu (z SZOOP RPO WK-P) w odniesieniu do realizowanych projektów.

Analiza wartości poszczególnych wskaźników rozwoju począwszy od 2018 r. pozwoli na wprowadzenie ewentualnych zmian w programie. Zmiany mogą również zostać podyktowane w wyniku stwierdzenia nowych potrzeb, które znajdą swoje

uzasadnienie w nowych zapiskach programowych, nowych postulatach mieszkańców, którzy przedstawiają racjonalne uzasadnienie sprawy, zmiany sposobu zaangażowania się w realizację projektu któregoś z podmiotów, zmiany warunków finansowania projektów, a także ogólnego niezadowolenia społecznego i pozostałych nieprzewidzianych, ale uzasadnionych sytuacji.

Założony cel rewitalizacji będzie na bieżąco monitorowany. W przypadku stwierdzenia braku jego realizacji należy przyjąć określony sposób postępowania. Brak poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji wymagał będzie modyfikacji działań naprawczych również w przypadku ujawnienia stagnacji. W tym celu również należy wprowadzić zmiany w Programie Rewitalizacji. Proces związany z wprowadzeniem zmian do PR opisano w rozdziale dotyczącym systemu Zarządzania realizacją PR.

SPIS TABEL

Tabela 1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Gminy Dąbrowa.....	22
Tabela 2. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Dąbrowa	25
Tabela 3. Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na terenie Gminy Dąbrowa.....	28
Tabela 4. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminie Dąbrowa na tle powiatu mogileńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 r.....	32
Tabela 5. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminach powiatu mogileńskiego w 2016 r.....	32
Tabela 6. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminie Dąbrowa na tle powiatu mogileńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 r.....	33
Tabela 7. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminach powiatu mogileńskiego w 2015 r.....	33
Tabela 8. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminie Dąbrowa na tle powiatu mogileńskiego oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2014 r.....	33
Tabela 9. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminach powiatu mogileńskiego w 2014 r.....	34
Tabela 10. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w gminach powiatu mogileńskiego w 2016 r.....	34
Tabela 11. Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na terenie Gminy Dąbrowa..	36
Tabela 12. Podsumowanie sfery społecznej na terenie Gminy Dąbrowa	39
Tabela 13. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Dąbrowie na tle Gminy Dąbrowa oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 r.....	49

Tabela 14. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Dąbrowie na tle Gminy Dąbrowa oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2015 r.	49
Tabela 15. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Dąbrowie na tle Gminy Dąbrowa oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2014 r.	50
Tabela 16. Organizacje i stowarzyszenia zarejestrowane na terenie Dąbrowy w 2016 r.	51
Tabela 17. Wskaźniki produktów i rezultatów	71
Tabela 18. Przedsięwzięcia i projekty główne.....	76
Tabela 19. Przedsięwzięcia uzupełniające	76
Tabela 20. Charakterystyka głównych projektów rewitalizacyjnych	77
Tabela 21. Charakterystyka przedsięwzięć uzupełniających	89
Tabela 22. Wzajemne powiązania pomiędzy zdiagnozowanymi problemami i projektami.....	92
Tabela 23. Projekty zrealizowane w Dąbrowie w latach 2007 -2017	99
Tabela 24. Wzajemne relacje pomiędzy projektami zrealizowanymi w latach 2007 – 2017 oraz projektami rewitalizacyjnymi ujętymi w Programie	102
Tabela 25. Informacje podsumowujące ze spotkań rewitalizacyjnych	112
Tabela 26. Szacunkowe ramy finansowe – projekty główne	114
Tabela 27. Szacunkowe ramy finansowe – przedsięwzięcia uzupełniające.....	116

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Schemat wyboru programów rewitalizacyjnych	9
Ryc. 2. Podział Gminy Dąbrowa na sołectwa	11
Ryc. 3. Gmina Dąbrowa na tle gmin powiatu mogileńskiego	13
Ryc. 4. Gmina Dąbrowa na tle powiatów oraz gmin województwa kujawsko-pomorskiego.....	14
Ryc. 5. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Gminy Dąbrowa	24
Ryc. 6. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Dąbrowa.....	27
Ryc. 7. Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na terenie Gminy Dąbrowa.....	31
Ryc. 8. Faktyczny zasięg przestrzenny oddziaływania szkół podstawowych w 2016 r. na podstawie zamieszkania uczniów klas szóstych	35
Ryc. 9. Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na terenie Gminy Dąbrowa	37
Ryc. 10. Obszar zdegradowany na terenie Gminy Dąbrowa	42
Ryc. 11. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Dąbrowa.....	44
Ryc. 12. Dąbrowa w 1940 r.....	46
Ryc. 13. Poziomy drzewa ustaleń.....	70

Ryc. 14. Macierz powiązań pomiędzy projektami głównymi	96
Ryc. 15. Plakat informując mieszkańców o konsultacjach społecznych	107
Ryc. 16. Plakat informujący mieszkańców o konsultacjach społecznych	111
Ryc. 17. Informacja o rewitalizacji Dąbrowy w portalu internetowym	112

SPIS WYKRESÓW

Wyk. 1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Gminy Dąbrowa	23
Wyk. 2. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Dąbrowa	26
Wyk. 3. Stosunek wykroczeń (także przestępstw) młodzieży 13-17 lat odnotowanych przez służby porządkowe względem ogółu młodzieży w tym przedziale wieku na terenie Gminy Dąbrowa	30
Wyk. 4. Wynik średni sprawdzianu szóstoklasistów na terenie Gminy Dąbrowa	37

SPIS FOTOGRAFII

Fot. 1. Park w Dąbrowie oraz plac zabaw dla dzieci	54
Fot. 2. Park w Dąbrowie	55
Fot. 3. Skwer w centrum Dąbrowy	57
Fot. 4. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – elewacja północno-wschodnia	58
Fot. 5. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – drzwi wejściowe od strony wschodniej	58
Fot. 6. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – elewacja północno-zachodnia	59
Fot. 7. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – elewacja południowa	59
Fot. 8. Poewangelicki kościół w Dąbrowie – lata międzywojenne	60
Fot. 9. Spotkanie w ramach konsultacji społecznych	108

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Ankieta na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Dąbrowa.
Załącznik 2. Opracowanie ankiet na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Dąbrowa.
Załącznik 3. Notatka - Wyznaczenie przestrzeni zdegradowanych przez mieszkańców Gminy Dąbrowa

- Załącznik 4. Formularz konsultacyjny. Konsultacje społeczne diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa.
- Załącznik 5. Fiszka projektowa dotycząca zgłaszania projektów i pomysłów do uwzględnienia w Programie Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa pn. „Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa”.
- Załącznik 6. Formularz konsultacyjny. Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji pn. Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa.

Załącznik 1. Ankieta na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Dąbrowa.

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

ANKIETA na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Dąbrowa

Szanowni interesariusze rewitalizacji! Gmina Dąbrowa przystąpiła do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, które są podstawą do opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa pn. „Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa”. Prosimy o pomoc i wypełnienie ankiety do 8 września 2017 r.

1) Proszę zaznaczyć 3 najważniejsze atuty/silne strony Gminy Dąbrowa:

☐ zrównoważone rolnictwo	☐ rozwinięta infrastruktura oświatowo-edukacyjna
☐ duża liczba gospodarstw żywotnych ekonomicznie	☐ duża liczba świetlic
☐ wyznaczone tereny pod inwestycje	☐ hala widowiskowo sportowa
☐ duży odsetek osób młodych	☐ brak przemysłu i zanieczyszczeń
☐ położenie przy drodze wojewódzkiej	☐ obiekty zabytkowe
☐ położenie na Szlaku Piastowskim	☐ zasoby naturalne
☐ wysoki procent zwodociągowania gminy	☐ przyjazne warunki klimatyczne
☐ sprzyjające turystyce	
☐ aktywność organizacji pozarządowych i działalność klubów sportowych	

inne.....
....

2) Proszę zaznaczyć 5 najważniejszych problemów/słabych stron Gminy Dąbrowa:

☐ bezrobocie i wynikające z niego problemy	☐ brak ścieżek rowerowych
☐ brak gospodarstw agroturystycznych	☐ mała liczba wydarzeń kulturalnych i integracyjnych
☐ niski poziom przedsiębiorczości	☐ brak wiosek tematycznych
☐ mała liczba produktów lokalnych	☐ brak zespołów
☐ brak dodatkowych źródeł dochodów rolników	☐ brak animatorów kultury
☐ zaniedbania w utrzymaniu dróg	☐ mała liczba zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
☐ braki w systemie kanalizacji i melioracji	☐ słaba oferta kształcenia dla dorosłych
☐ mała liczba miejsc parkingowych	☐ niedostateczna promocja oferty inwestycyjnej
☐ niedostateczne oświetlenie	☐ zły stan techniczny obiektów zabytkowych
☐ słabe zaplecze techniczne świetlic	☐ słaba promocja lokalnego dziedzictwa
☐ niedoposażenie obiektów sportowych	☐ mała liczba wystaw promujących gminę
☐ brak gminnego ośrodka kultury	☐ brak gazety gminnej
☐ brak funduszy na inwestycje ponadlokalnym	☐ brak imprez o charakterze
☐ brak specjalistycznych usług medycznych	☐ brak zespołów artystycznych
☐ brak zagospodarowania terenów w centrach wsi	☐ brak promocji lokalnych produktów i wytwórczości
☐ brak miejsc noclegowych i punktów gastronomicznych	

inne.....
....

- 3) Proszę wymienić 2 sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów społecznych (starzejące się społeczeństwo, bezrobocie, ubóstwo, wychowanie przedszkolne, niski poziom edukacji, przestępczość wśród młodocianych, bezpieczeństwo publiczne oraz w rodzinach, uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym):

1.

.....
.....

2.

.....
.....

- 4) Proszę wymienić 2 sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów gospodarczych (mała liczba podmiotów gospodarczych, kondycja lokalnych przedsiębiorstw):

1.

.....
.....

2.

.....
.....

- 5) Proszę wymienić 2 sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów środowiskowych (duża liczba gospodarstw domowych użytkujących tradycyjne piece na paliwa stałe będące źródłem niskiej emisji, duża liczba gospodarstw domowych użytkujących zbiorniki wybieralne - szamba):

1.

.....
.....

2.

.....
.....

- 6) Proszę wymienić 2 sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów przestrzenno - funkcjonalnych (proszę obok sołectwa dopisać przestrzeń zdegradowaną, czyli nieużytkowane obecnie tereny i obiekty, które wcześniej użytkowano, np. budynki popegeerowskie, place zabaw, boiska, parki, inne obiekty i miejsca):

1.

.....
.....

2.

.....

- 7) Proszę wymienić 2 sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów infrastrukturalnych (zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz problemy związane z siecią wodociągową, kanalizacyjną, gazową):

1.

.....

2.

.....

- 8) Proszę wskazać 2 najważniejsze działania rewitalizacyjne, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane na terenie sołectwa, którą Pani/Pan zamieszkuje:

Sołectwo:.....

1.

.....

2.

.....

- 9) Proszę wskazać 2 najważniejsze działania rewitalizacyjne, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane na terenie Gminy Dąbrowa, poza sołectwem, w którym Pani/Pan mieszka:

Sołectwo:.....

1.

.....

2.

.....

Na koniec prosimy o podanie kilku danych dotyczących profilu osoby ankietowanej. Służą one wyłącznie celom statystycznym.

1. Wykształcenie**3. Płeć**

- ☐ podstawowe
☐ gimnazjalne
☐ zawodowe
☐ średnie
☐ wyższe

2. Wiek

- ☐ do 18 lat
☐ 19-35 lat
☐ 36-50 lat
☐ 51-65 lat
☐ powyżej 65 lat
- ☐ kobieta
☐ mężczyzna

Przypominamy, że jedna osoba może wypełnić tylko jedną ankietę.

Dziękujemy za jej wypełnienie!!!

Wypełnioną ankietę prosimy złożyć w Sekretariacie Urzędu Gminy Dąbrowa, przesłać listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: **„Rewitalizacja-ankieta 1”** lub przesłać na adres e-mail: [janicka@ug-](mailto:janicka@ug-dabrowa.pl)

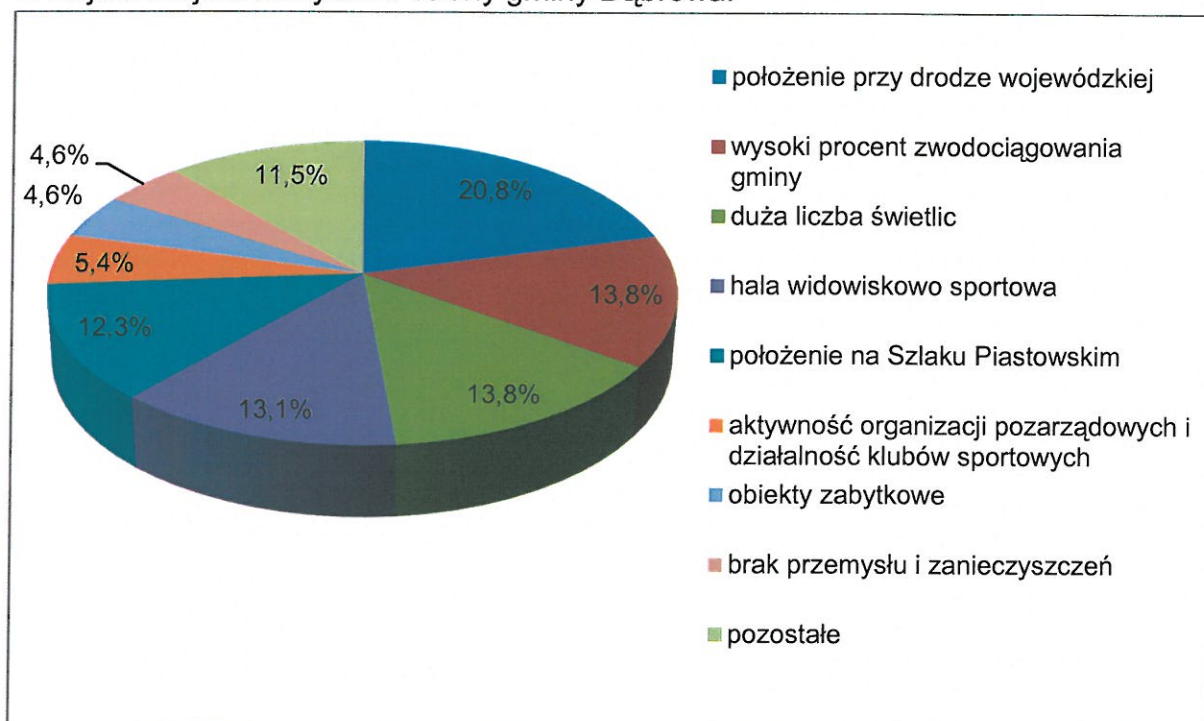
Dabrowa.pl

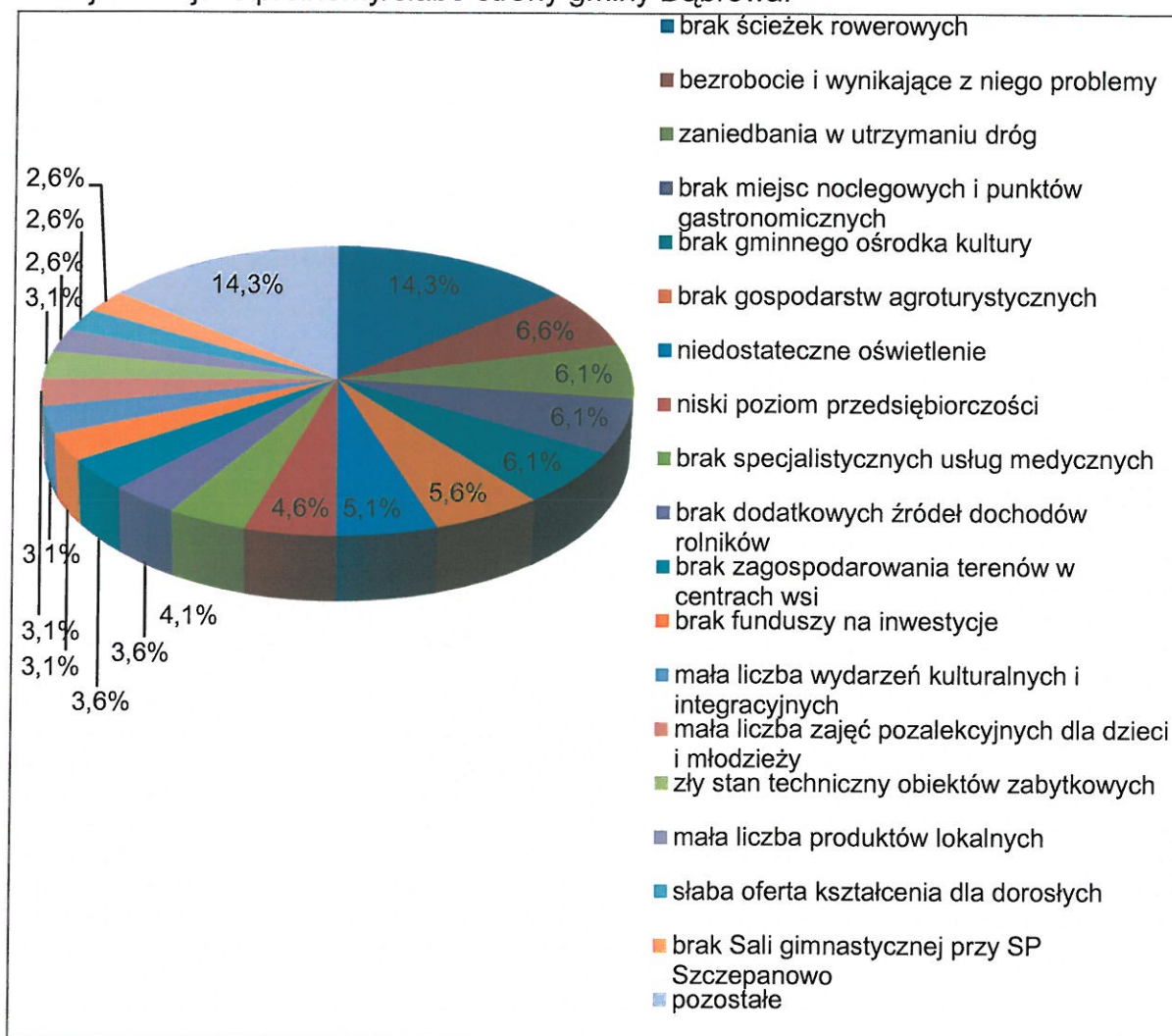
Załącznik 2. Opracowanie ankiet na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Dąbrowa.

Partycypacja społeczna jest bardzo istotnym elementem w procesie rewitalizacji, w tym już na etapie diagnozowania stanu kryzysowego. Jednym z jej narzędzi jest badanie ankietowe, które odbyło się w sierpniu oraz wrześniu 2017 r. Należy jednak pamiętać, że wyniki ankietyzacji nie są podstawą do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Jest to ogólny pogląd mieszkańców, który trzeba przyjąć do wiadomości. Poniższe zestawienie powinno być traktowane jako pewno „tło” sytuacji rozwojowej Gminy Dąbrowa. Jest to ważne, ale tylko uzupełniające źródło informacji na temat jakości życia, potrzeb i problemów rozwoju. W Gminie Dąbrowa rozdano 200 ankiet wśród mieszkańców gminy, dodatkowo ankiety rozdawano podczas spotkań konsultacyjnych, zamieszczone były do pobrania na stronie internetowej gminy oraz wyłożone do pobrania w Urzędzie Gminy. Zebrano 41 ankiet. Na ich podstawie poniżej zaprezentowano wyniki badania.

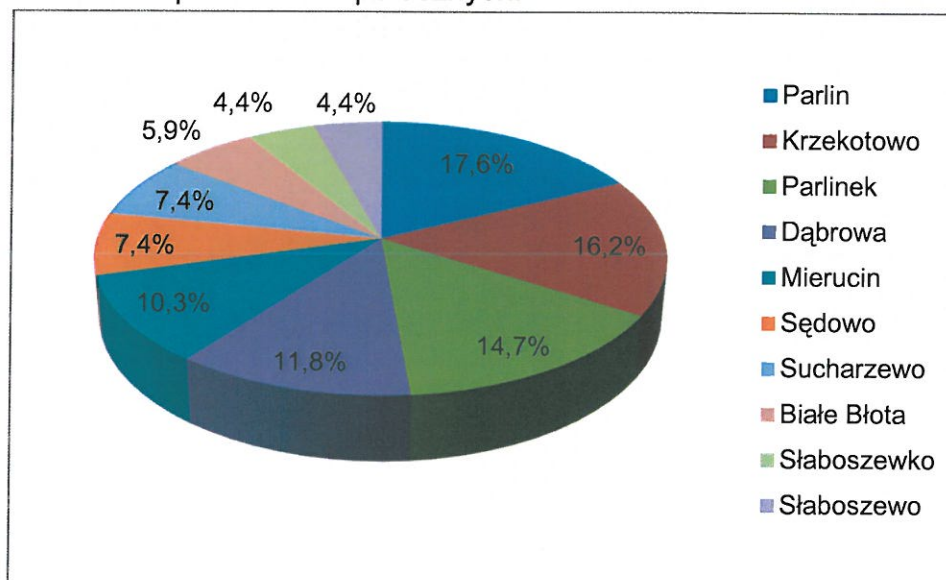
1. Najważniejsze atuty/silne strony gminy Dąbrowa.

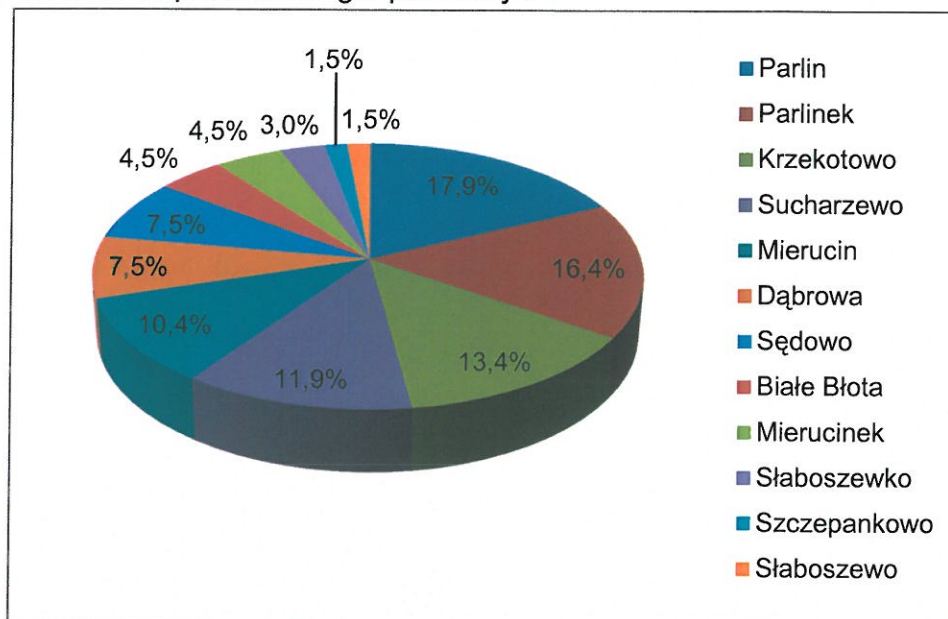
2. Najważniejsze problemy/słabe strony gminy Dąbrowa.

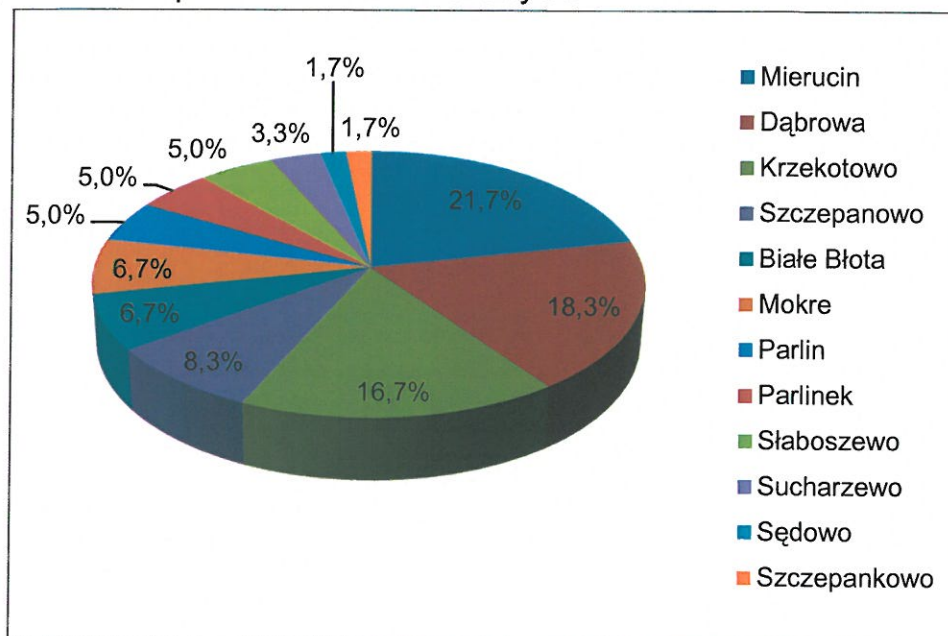
3. Sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów społecznych.

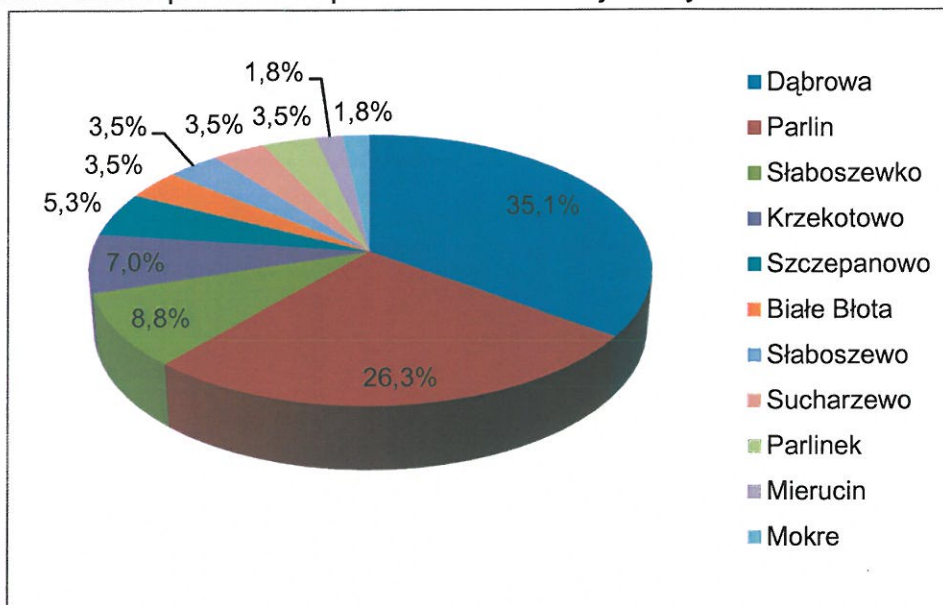
4. Sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów gospodarczych.

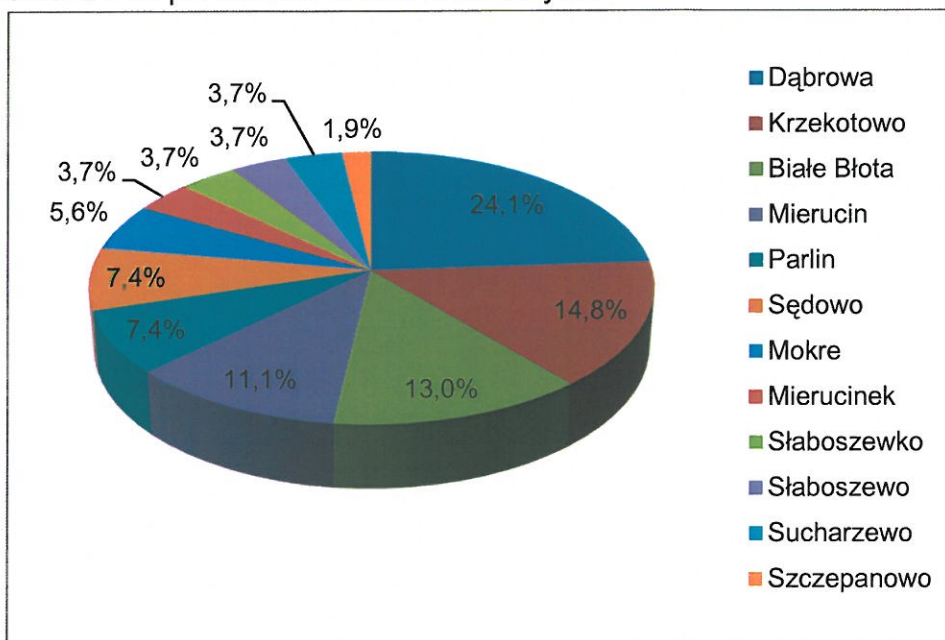
5. Sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów środowiskowych.

6. Sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów przestrzenno-funkcyjnych.

7. Sołectwa na terenie Gminy Dąbrowa, w których występują największe nagromadzenie problemów infrastrukturalnych.

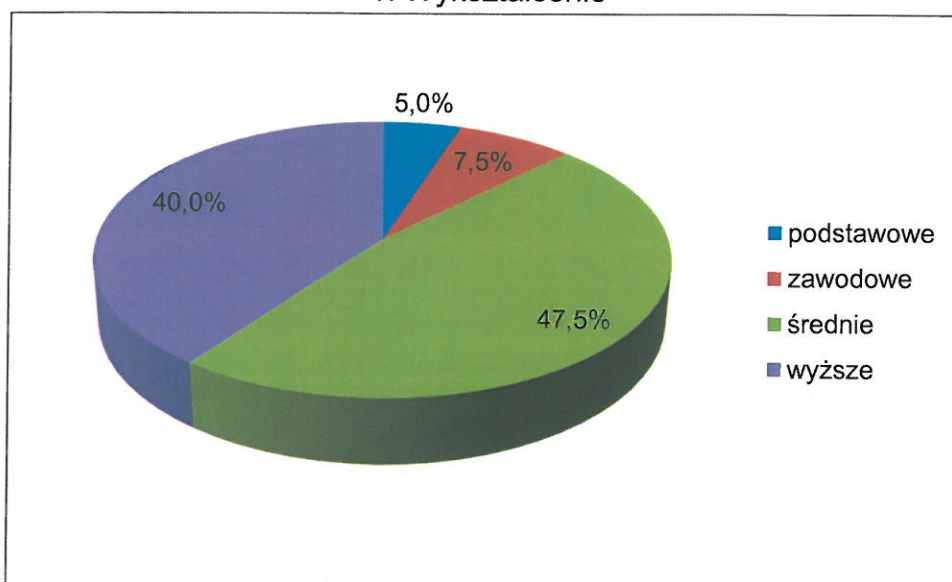
8. Działania rewitalizacyjne, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane na terenie sołectwa, które zamieszkuje respondent.
- remont kościoła poewangelickiego w Dąbrowie – 7 odpowiedzi;
 - zagospodarowanie terenu wokół jeziora w Szczepanowie – 5;
 - powstanie GOK-u w Dąbrowie – 3;
 - remont budynku dworu w Słaboszewku – 3;
 - przygotowanie Szczepanowa do przepływu wody z kopalni – 3.

9. Działania rewitalizacyjne, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane na terenie sołectwa, którego respondent nie zamieszkuje.

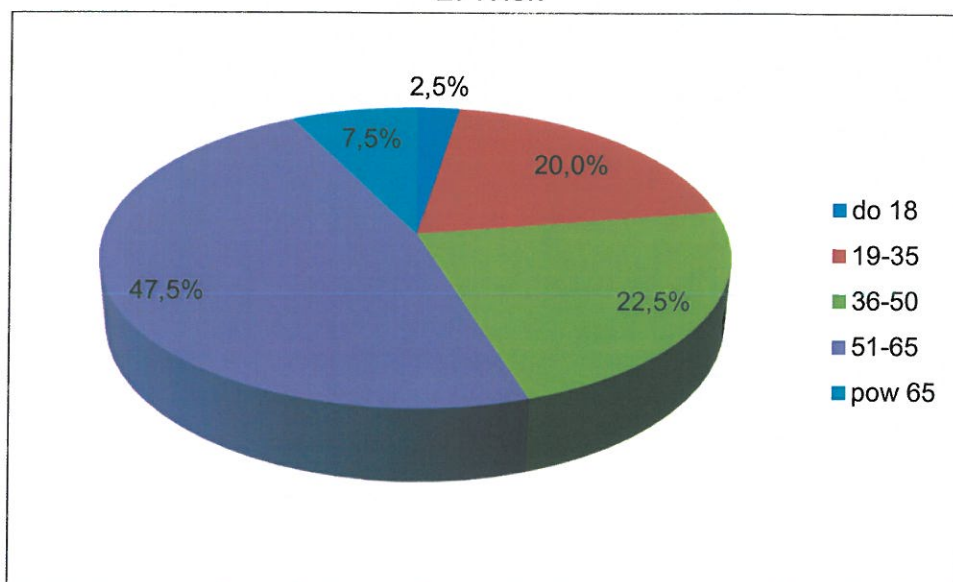
- remont kościoła poewangelickiego w Dąbrowie – 5 odpowiedzi;
- pielęgnacja parku w Dąbrowie - 3;
- budowa ścieżek pieszo - rowerowych w Dąbrowie - 3;
- pielęgnacja parku w Słaboszewku - 3;
- budowa sali gimnastycznej w Szczepanowie – 3;
- remont budynku dworu w Słaboszewku – 3.

Profil osób ankietowanych:

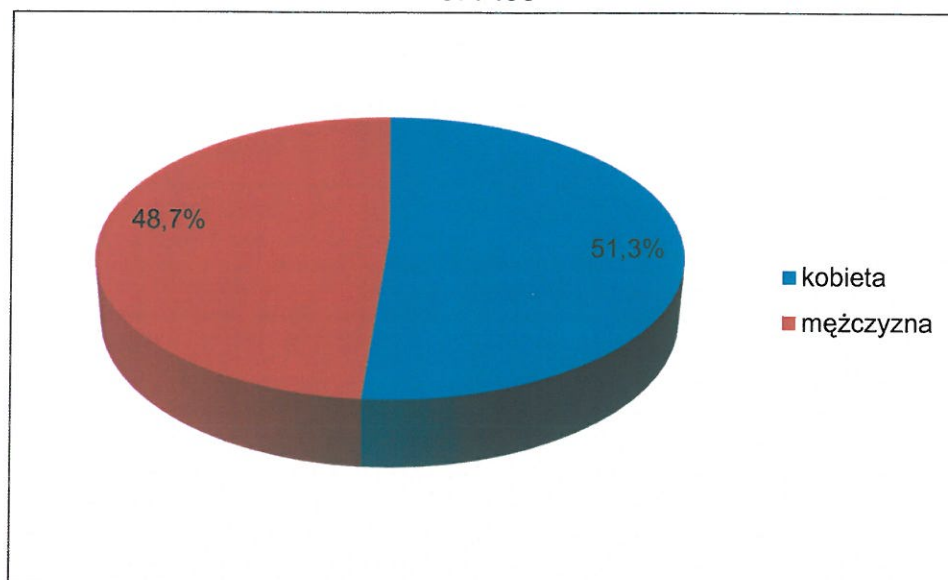
1. Wykształcenie

2. Wiek

3. Płeć

Załącznik 3. Notatka - Wyznaczenie przestrzeni zdegradowanych przez mieszkańców Gminy Dąbrowa

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójność

Wyznaczenie przestrzeni zdegradowanych przez mieszkańców Gminy Dąbrowa

Proszę obok sołectwa wskazać konkretne miejsce, dopisać przestrzeń zdegradowaną, czyli nieużytkowane obecnie tereny i obiekty, które wcześniej użytkowano, np. budynki popegeerowskie, place zabaw, boiska, parki, inne obiekty i miejsca. Jeśli takich miejsc nie ma w danym sołectwie proszę „na siłę” ich nie wymyślać.

Dąbrowa –

Mierucinek –

Słaboszewko –

Mokre –

Sucharzewo –

Krzekotowo –

Szczepankowo –

Szczepanowo –

Sędowo –

Białe Błota –

Mierucin –

Słaboszewo –

Parlinek –

Parlin -

Załącznik 4. Formularz konsultacyjny. Konsultacje społeczne diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

FORMULARZ KONSULTACYJNY

Konsultacje społeczne diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa

Informacja o zgłaszającym uwagi

Nazwa instytucji/organizacji lub imię i nazwisko	
Dane kontaktowe (adres siedziby /zamieszkania, nr telefonu, adres e-mail)	

Uwagi zgłaszane w ramach konsultacji społecznych

Numer Strony	Treść uwagi i propozycja zmiany	Uzasadnienie

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w niniejszym formularzu w celu przeprowadzenia konsultacji diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dąbrowa, zgodnie z ustawą z dn. 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 922)

.....

.....

(miejscowość i data)

(podpis zgłaszającego)

Załącznik 5. Fiszka projektowa dotycząca zgłaszania projektów i pomysłów do uwzględnienia w Programie Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa pn. „Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa”.

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

**Fiszka projektowa dotycząca
zgłaszania projektów i pomysłów do uwzględnienia
w Programie Rewitalizacji dla Gminy Dąbrowa pn. „Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa”**

Proszę o wskazanie najważniejszych projektów jakie Państwa zdaniem powinny zostać zrealizowane w Dąbrowie.

Projekt (nazwa)	Opis projektu				
	Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognostyczne rezultaty
					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji

1) Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu oraz szczegółowy opis zgłaszanego projektu:

.....
.....
.....

2) Dodatkowe informacje:

.....
.....
.....

3) Dane wnioskującego (imię i nazwisko, nazwa firmy lub organizacji, telefon kontaktowy, e-mail) niezbędne w razie konieczności kontaktu:

.....
.....
.....

Dziękujemy za współpracę!

Fiszki projektowe należy dostarczyć w wyznaczonym terminie:

1. listownie na adres: Urząd Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa, z dopiskiem na kopercie: „Rewitalizacja-fiszka projektowa” lub dostarczyć osobiście do Urzędu Gminy Dąbrowa, ul. Kasztanowa 16, 88-306 Dąbrowa (pokój nr 13), w godzinach pracy Urzędu.
2. poprzez pocztę elektroniczną na adres e-mail: janicka@ug-dabrowa.pl.

Załącznik 6. Formularz konsultacyjny. Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji pn. Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa.

MINISTERSTWO
ROZWOJU

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

FORMULARZ KONSULTACYJNY

Konsultacje społeczne projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji pn.
Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa

Informacja o zgłaszającym uwagi

Nazwa instytucji/organizacji lub imię i nazwisko	
Dane kontaktowe (adres siedziby /zamieszkania, nr telefonu, adres e- mail)	

Uwagi zgłaszane w ramach konsultacji społecznych

Uwagi zgłaszane w ramach konsultacji społecznych

Numer Strony	Treść uwagi i propozycja zmiany	Uzasadnienie

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w niniejszym formularzu w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji pn. Rewitalizacja społeczna na obszarze Gminy Dąbrowa, zgodnie z ustawą z dn. 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 922)

.....
.....
(miejscowość i data)

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy w Dąbrowie

Władysław Domański
Władysław Domański

(podpis zgłaszającego)